

Πανεπιστήμιο *Μακεδονίας*
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ :

ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Υπεύθυνος Καθηγητής: Ταχυνάκης Παναγιώτης

Επιμέλεια Εργασίας: Βαφείδου Ελένη

Νοέμβριος 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1

1. Πρόλογος.....	7
------------------	---

Κεφάλαιο 2

2. Εισαγωγή.....	8
------------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο 3

3. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	12
----------------------------------	----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κεφάλαιο 4

4. Έννοια, Σκοπός και Διακρίσεις Αποθεματικών.....	16
4.1. Τα αποθεματικά Διεθνώς.....	16
4.1.1. Η.Π.Α.-Μ.Βρετανία.....	16
4.1.2. Γαλλία.....	16
4.1.3. Γερμανία.....	17
4.2. Τα αποθεματικά από άποψη ιδιωτικοοικονομική.....	17
4.3. Τα αποθεματικά από άποψη νομική.....	18
4.4. Τα αποθεματικά από άποψη φορολογική.....	19
4.5. Σκοπός της δημιουργίας των αποθεματικών.....	19
4.6. Υποχρεώσεις που εσφαλμένα ονομάζονται αποθεματικά.....	20
4.7. Διαφορές αποθεματικών – αποσβέσεων.....	21
4.8. Διαφορές αποθεματικών – προβλέψεων.....	21
4.9. Διακρίσεις των αποθεματικών.....	22
4.9.1. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με την εμφάνιση τους στον ισολογισμό.....	22
4.9.2. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το αίτιο που προκάλεσε το σχηματισμό τους.....	23
4.9.3. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το χρόνο σχηματισμού τους.....	23
4.9.4. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το σκοπό τους.....	24
4.9.4.1. Αποθεματικά που αποσκοπούν στην επαύξηση των μέσων δράσεως της εταιρίας.....	24
4.9.4.2. Αποθεματικά που αποσκοπούν, ιδιαίτερα σε περιόδους πληθωρισμού, στη διατήρηση της αξίας της επιχειρήσεως.....	25
4.9.4.3. Αποθεματικά που αποσκοπούν στην κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή έκτακτων ή απρόβλεπτων εξόδων.....	25
4.9.4.4. Αποθεματικά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους.....	25
4.10. Αφανή αποθεματικά.....	26

4.10.1. Έννοια και διακρίσεις των αφανών αποθεματικών.....	26
4.10.2. Σκοποί των αφανών αποθεματικών.....	28
4.10.3. Κριτική των αφανών αποθεματικών.....	29
4.11. Επένδυση και διάλυση των αποθεματικών.....	29
4.11.1. Επένδυση των αποθεματικών.....	29
4.11.2. Διάλυση των αποθεματικών.....	31

Κεφάλαιο 5

5. Επιμέρους αποθεματικά της ανώνυμης εταιρίας.....	33
5.1. Τακτικό αποθεματικό.....	33
5.1.1. Σχηματισμός τακτικού αποθεματικού.....	33
5.1.2. Η υποχρέωση κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό.....	34
5.1.3. Το ποσοστό της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό.....	34
5.1.4. Προορισμός τακτικού αποθεματικού.....	35
5.1.5. Φορολογία του τακτικού αποθεματικού.....	36
5.1.6. Μέρισμα – Προμέρισμα- Διανομή.....	37
5.1.6.1. Μέρισμα πρώτο και συμπληρωματικό.....	37
5.1.6.2. Διανομή του επιπλέον σχηματισθέντος τακτικού αποθεματικού Αν. Εταιρείας, υπό μορφή προσθέτου μερίσματος στους μετόχους της.....	38
5.1.6.3. Ειδικότερα θέματα πρώτου μερίσματος.....	39
5.2. Αποθεματικά καταστατικού.....	39
5.3. Ειδικά αποθεματικά.....	40
5.4. Έκτακτα αποθεματικά.....	40
5.5. Αφορολόγητα αποθεματικά διαφόρων αναπτυξιακών νόμων και λογιστική παρακολούθηση αυτών.....	42
5.5.1. Γενικά.....	42
5.5.2. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 1262/82 - Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτού.....	42
5.5.3. Αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90 - Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτής.....	43
5.5.4. Αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 7 του Ν. 3286/1996- Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτού.....	43
5.5.5. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 2601/98 - Προϋποθέσεις δημιουργίας αυτού.....	44
5.5.6. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 3299/2004 - Όροι και προϋποθέσεις δημιουργίας αυτού.....	46
5.5.6.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής του Ν. 3299/2004.....	46
5.5.6.2. Υποχρεώσεις των ενισχυόμενων βάσει του Ν. 3299/2004 επιχειρήσεων λόγω αφορολογητών αποθεματικών.....	48
5.5.6.3. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 3299/2004, έλεγχος και υποβαλλόμενα στη Δ.Ο.Υ. σχετικά δικαιολογητικά, για τη διαπίστωση της πραγματοποίησης της σχετικής παραγωγικής επένδυσης.....	51
5.5.6.4. Δήλωση Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.) του αφορολόγητου αποθεματικού του Ν. 3299/2004.....	51

5.6 Αποθεματικό για ίδιες μετοχές.....	55
5.7 Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα.....	55
5.8 Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο.....	56

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Κεφάλαιο 6

6. Διανομή – Κεφαλαιοποίηση- Διάθεση Αποθεματικών.....	57
6.1. Διανομή αποθεματικών στους μετόχους.....	57
6.1.1. Από άποψη νομική.....	57
6.1.2. Από άποψη φορολογική.....	59
6.2. Κεφαλαιοποίηση αποθεματικών.....	59
6.2.1. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη ιδιωτικοοικονομική.....	59
6.2.2. Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών από άποψη νομική.....	61
6.2.3. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη φορολογική.....	62
6.3. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών.....	63
6.3.1. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών με βάση τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 101 του Ν. 1892/90.....	64
6.3.2. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών Α.Ε. με βάση τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 1473/84.....	64
6.3.3. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών με βάση τις διατάξεις της παραγ. 8 του άρθρου 101 του Ν. 1892/90.....	65
6.3.4. Κεφαλαιοποίηση ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών.....	66
6.3.5. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση του ειδικού αποθεματικού της παρ. 4 του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/67.....	66
6.3.6. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητου αποθεματικού του Ν.3220/2004.....	66
6.3.7. Συνέπειες σε περίπτωση διαλύσεως της επιχείρησης ή μειώσεως του κεφαλαίου μετά την κεφαλαιοποίηση του αφορολόγητου αποθεματικού.....	68
6.4. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο.....	69
6.5. Αυτοτελής φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών.....	70
6.6. Εγγραφές κεφαλαιοποίησης αφορολόγητων και φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο αποθεματικών.....	72
6.7. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών φορολογηθέντων που σχηματίστηκαν μέχρι 29/6/1992.....	73
6.8. Λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης αφορολόγητων αποθεματικών.....	74
6.9. Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων των κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών.....	75
6.10. Διάθεση αποθεματικών για την κάλυψη ζημιών.....	77
6.10.1. Από νομική άποψη.....	77
6.10.2. Από άποψη φορολογική.....	79
6.11. Πρακτικό παράδειγμα - Λογιστικές εγγραφές.....	79

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Κεφάλαιο 7

7. Φορολογική και Λογιστική Αντιμετώπιση Αποθεματικών.....	80
7.1. Φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών διαφόρων νόμων.....	80

7.1.1. Φορολόγηση των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν.1262/82.....	80
7.1.2. Φορολόγηση των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν. 1892/90.....	80
7.1.3. Φορολόγηση των αφορολόγητων αποθεματικών του Ν. 2601/98.....	80
7.2. Λογιστική Εμφάνιση των αποθεματικών.....	81
7.2.1. Έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας εισοδήματος, λογιστική εμφάνιση αυτών.....	81
7.2.2. Έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο και λογιστική εμφάνιση αυτών ως και του παρακρατηθέντος φόρου.....	81
7.2.3. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό υπεραξίας από πώληση ακινήτου σε εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης με επαναφορά του από την πωλήτρια εταιρεία.....	82
7.2.4. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό του άρθ. 22 του Ν. 1828/89 από μετασηματισμένες εταιρείες βάσει του άρθ. 9 του Ν. 2992/2002 για κέρδη Ισολογισμών μέχρι 31/12/2004.....	83
7.2.5. Φορολογία αυτοτελής των αποθεματικών των Τραπεζικών Επιχειρήσεων που είχαν σχηματισθεί μέχρι και την 31/12/2005.....	83
7.2.6. Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων και λογιστική εμφάνιση αυτών.....	85

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Κεφάλαιο 8

8. Τα αποθεματικά και η διανομή των κερδών υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.).....	87
8.1. Εισαγωγή στη διανομή κερδών σε σχέση με τα Δ.Λ.Π.....	87
8.2. Κατάσταση μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων.....	87
8.2.1. Υποχρέωση Σύνταξης Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων.....	87
8.2.2. Εννοιολογικός Προσδιορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων.....	87
8.2.3. Λόγοι που συνηγορούν υπέρ της σύνταξης της Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων.....	88
8.2.4. Περιεχόμενα της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.....	89
8.2.5. Μορφές και λογαριασμοί της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.....	90
8.2.6. Σύγκριση της Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων και τον Πίνακα Διαθέσεως των Αποτελεσμάτων.....	91
8.3. Φόροι εισοδήματος (Δ.Λ.Π. 12).....	92
8.3.1. Εισαγωγή.....	92
8.3.2. Τρέχουσα φορολογία.....	92
8.3.3. Δ.Λ.Π.12 και Τρέχουσα φορολογία.....	92
8.3.4. Διαφορά λογιστικού και φορολογητέου κέρδους.....	93
8.3.5. Μόνιμες ή Οριστικές λογιστικές διαφορές.....	93
8.3.6. Προσωρινές λογιστικές διαφορές.....	93
8.3.7. Διακρίσεις προσωρινών διαφορών.....	94
8.3.8. Φορολογητέες προσωρινές διαφορές.....	94
8.3.9. Εκπεστέες προσωρινές διαφορές.....	95
8.3.10. Λογιστική αντιμετώπιση διαφόρων περιπτώσεων που δημιουργούν αναβαλλόμενο φόρο εισοδήματος.....	95

8.3.10.1. Προβλέψεις φορολογικά μη αναγνωριζόμενες.....	95
8.3.10.2. Αναπροσαρμογή αξίας στοιχείων του Ενεργητικού.....	96
8.3.10.3. Συμψηφισμός ζημιών προηγούμενων χρήσεων με κέρδη επόμενων χρήσεων.....	97
8.3.11. Βασικές υιοθετούμενες αρχές του Δ.Λ.Π. 12.....	97
8.3.12. Παρουσίαση φόρων στις οικονομικές καταστάσεις που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π.....	99
8.4. Εισήγηση της Ε.Λ.Τ.Ε. για τη διανομή των κερδών με βάση τα Δ.Λ.Π.....	99
8.4.1. Τακτικό Αποθεματικό.....	102
8.4.2. Μέρισμα.....	102
8.4.3. Αφορολόγητο Αποθεματικό.....	103

Κεφάλαιο 9

9. Επίλογος – Συμπεράσματα.....	104
---------------------------------	-----

Κεφάλαιο 10

10. Βιβλιογραφία- Αρθρογραφία.....	105
------------------------------------	-----

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα των αποθεματικών είναι ένα από τα πιο πολυσυζητημένα και πάντα επίκαιρα θέματα της λογιστικής επιστήμης. Γενικότερα στη λογιστική επιστήμη δεν υπάρχει ομοφωνία σχετικά με την έννοια των αποθεματικών. Κατά την επικρατέστερη άποψη αποτελούν προσαυξήσεις της καθαρής θέσης οι οποίες προέρχονται από καθαρά κέρδη που δε διανέμονται και επομένως συμβάλλουν στην αυτοχρηματοδότηση της εταιρείας. Κατά μια άλλη άποψη, αποτελούν όλα τα στοιχεία της καθαρής θέσης, εκτός του μετοχικού κεφαλαίου.

Όποια από τις δύο απόψεις όμως κ αν αποδεχτούμε, καταλήγουμε στο ίδιο συμπέρασμα: η αποθεματοποίηση των κερδών αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα με τα οποία η επιχείρηση καλείται να ασχοληθεί. Η απόφαση της επιχείρησης σχετικά με το τι ποσοστό των κερδών θα αποθεματοποιηθεί παίζει σημαντικό ρόλο στη συνέχεια και στη βιωσιμότητα της επιχείρησης. Για το λόγο αυτό η διοίκηση της κάθε εταιρείας πρέπει να είναι πολύ προσεκτική όταν λαμβάνει αποφάσεις που σχετίζονται με την αποθεματοποίηση των κερδών.

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικειμενικό σκοπό τη μελέτη των αποθεματικών των Ανωνύμων Εταιρειών από άποψη οικονομική, νομική, φορολογική και λογιστική. Δεν ασχολείται όμως λεπτομερέστερα με θέματα της διανομής των κερδών. Κρίνεται όμως σκόπιμο να παρατεθούν τα βασικά της διανομής των κερδών σαν εισαγωγή ώστε να οδηγηθεί ο αναγνώστης ομαλά στο σκοπό της εργασίας αυτής, που είναι τα αποθεματικά, η βασικότερη κατηγορία των οποίων προέρχεται από τη διανομή των κερδών.

Στην εισαγωγή της εργασίας αυτής παρατίθενται κάποιοι βασικοί ορισμοί εννοιών που αναφέρονται πολύ συχνά καθώς και οι βασικότεροι λογαριασμοί του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου που αφορούν στο χειρισμό των αποθεματικών.

Στο πρώτο μέρος παρούσας εργασίας παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση. Παρατίθενται ορισμένες μελέτες που έγιναν κατά καιρούς και αφορούν τη διανομή των κερδών και τα αποθεματικά καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις έρευνες αυτές.

Στο δεύτερο μέρος εξηγούνται τα αποθεματικά από άποψη ιδιωτικοοικονομική, νομική και φορολογική. Επιπλέον, αναφέρεται ο σκοπός της δημιουργίας των αποθεματικών και τέλος γίνεται η διάκριση των αποθεματικών με βάση κάποια συγκεκριμένα κριτήρια. Τέλος, αναλύονται τα επιμέρους αποθεματικά των Ανωνύμων Εταιρειών, δηλαδή τα τακτικά αποθεματικά, τα αποθεματικά καταστατικού, τα ειδικά αποθεματικά, τα έκτακτα και τα αφορολόγητα αποθεματικά.

Στο τρίτο μέρος, αναλύονται τα πολύ σοβαρά ζητήματα της διανομής των αποθεματικών από άποψη νομική και φορολογική, της κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών από άποψη ιδιωτικοοικονομική, νομική και φορολογική και της διάθεσης των αποθεματικών από νομική και φορολογική άποψη.

Στο τέταρτο μέρος παρατίθενται τα πιο πρακτικά ζητήματα των αποθεματικών, δηλαδή της φορολογικής αντιμετώπισης και της λογιστικής εμφάνισης αυτών. Στο μέρος αυτό δεν περιλαμβάνονται μόνο οι τελευταίες διατάξεις που έχουν να κάνουν με τη φορολογία και τη λογιστική αντιμετώπιση των αποθεματικών αλλά και όλες οι προηγούμενες διατάξεις που ίσχυαν κατά το παρελθόν.

Στο πέμπτο και τελευταίο μέρος της εργασίας αυτής παρουσιάζεται η διανομή των κερδών και τα αποθεματικά υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Συγκεκριμένα, αναλύεται η Κατάσταση Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων και παρατίθενται τα Δ.Λ.Π. που σχετίζονται με τη διανομή κερδών και επηρεάζουν και τα αποθεματικά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποθεματικά είναι συσσωρευμένα καθαρά κέρδη , τα οποία δεν έχουν διανεμηθεί στους μετόχους, ούτε έχουν κεφαλαιοποιηθεί (δηλαδή δεν έχουν ενσωματωθεί στο μετοχικό κεφάλαιο με αντίστοιχη αύξησή του, μετά από εφαρμογή της προβλεπόμενης από το νόμο διαδικασίας), αλλά εμφανίζονται σε ιδιαίτερους λογαριασμούς καθαρής θέσεως που στον τίτλο τους φέρουν και τη λέξη «αποθεματικό». Τονίζεται ότι τα αποθεματικά δημιουργούνται αποκλειστικά και μόνο από μη διανεμόμενα στους μετόχους καθαρά κέρδη, τα οποία αποθεματοποιούνται και παραμένουν στην επιχείρηση, αυξάνοντας τα ίδια κεφάλαιά της. Δεν υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας πραγματικών αποθεματικών με άλλο τρόπο και είναι εσφαλμένος ο χαρακτηρισμός ως αποθεματικών (κυρίως στις εγκ. του Υπ. Οικονομικών) της διαφοράς αναπροσαρμογής, της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, της υπεραξίας λόγω συγχωνεύσεως κλπ. καθώς και των προβλέψεων του λογαριασμού 44.

Οι λογαριασμοί του Ε.Γ.Λ.Σ. , οι οποίοι χρησιμοποιούνται για τον χειρισμό των αποθεματικών είναι οι εξής:

«41.02 Τακτικό αποθεματικό»: Τακτικό αποθεματικό είναι εκείνο που σχηματίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις περί ανωνύμων εταιρειών και Ε.Π.Ε. που ισχύουν κάθε φορά. Ο λογαριασμός 41.02 παρακολουθεί το υποχρεωτικό από το νόμο αποθεματικό για τις Ε.Π.Ε και Α.Ε., που αποσκοπεί την κάλυψη τυχόν ζημιών της επιχείρησης. Ο λογαριασμός αυτός, πιστώνεται με ποσοστό 5 % από τα κέρδη της χρήσης, μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, μέχρι να φτάσει στο 30% του μετοχικού κεφαλαίου. Τα ποσά που διαγράφονται από τις υποχρεώσεις των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων προς την ΑΤΕ μεταφέρονται στην πίστωση του λογαριασμού 41.02.10.

«41.03 Αποθεματικά καταστατικού»: Αποθεματικά καταστατικού είναι εκείνα που σχηματίζονται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις του καταστατικού της εταιρείας. Ο λογαριασμός αυτός, πιστώνεται με μέρος των κερδών της χρήσης, μετά την αφαίρεση της φορολογίας εισοδήματος του τακτικού αποθεματικού και του πρώτου μερίσματος, με βάση διατάξεις του καταστατικού της εταιρείας.

«41.04 Ειδικά Αποθεματικά»: Στο λογαριασμό 41.04, εκτός των άλλων παρακολουθούνται και τα αποθεματικά εκείνα που σχηματίζονται για αποκατάσταση του ενεργητικού (άσχετα αν υπάρχουν ή όχι κέρδη). Τα αποθεματικά αυτά σχηματίζονται όταν οι κτιριακές και λοιπές εγκαταστάσεις περιέλθουν μετά από ένα ορισμένο χρόνο στο Δημόσιο ή σε τρίτους χωρίς καταβολή αποζημίωσης. Ο σχηματισμός γίνεται με χρέωση των ακαθάριστων εσόδων και με πίστωση το αποθεματικό αυτό. Η παραπάνω εγγραφή γίνεται στο τέλος κάθε χρόνου με το ποσό που προκύπτει αν διαιρέσουμε την αξία των εγκαταστάσεων με τα έτη διάρκειας της σύμβασης.

«41.05 Έκτακτα Αποθεματικά»: Στο λογαριασμό 41.05 παρακολουθούνται τα έκτακτα αποθεματικά, που σχηματίζονται από παρακράτηση κερδών που έχουν φορολογηθεί, μετά από απόφαση συνήθως της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων ή εταίρων της. Αυτό γίνεται με σκοπό κυρίως την ενίσχυση της ρευστότητας της επιχείρησης, που θα μπορεί έτσι ευκολότερα να παρακολουθεί την τεχνική εξέλιξη ή και να εκπληρώνει κάποιον άλλο συγκεκριμένο στόχο της.

«41.08 Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων»: Αφορολόγητα αποθεματικά είναι εκείνα που σχηματίζονται , με διάφορους αναπτυξιακούς νόμους, από καθαρά κέρδη τα οποία, σύμφωνα με διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά, δεν

υπάγονται σε φορολογία εισοδήματος και τα οποία παρακολουθούνται από το λογαριασμό 41.08. Σκοπός των αφορολόγητων αποθεματικών είναι κυρίως η ενίσχυση της αυτοχρηματοδότησης της επιχείρησης. Ο λογαριασμός αυτός, πιστώνεται με μέρος των κερδών της χρήσης, που βάσει αναπτυξιακών νόμων σχηματίζονται για τη δημιουργία επενδύσεων. Κάθε είδος από τα αφορολόγητα αποθεματικά, παρακολουθείται με ειδικό τριτοβάθμιο λογαριασμό (41.08.00, 41.08.01 κλπ.). Όταν χρησιμοποιείται αποθεματικό για την κάλυψη ζημιάς ή για να διανεμηθεί στους μετόχους τότε χρεώνεται ο λογαριασμός 41 με πίστωση του λογαριασμού 88.07.

«41.07 Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας περιουσιακών στοιχείων»: Διαφορά από αναπροσαρμογή είναι η υπεραξία που προκύπτει από αναπροσαρμογή της αξίας περιουσιακών στοιχείων του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας, η οποία γίνεται σύμφωνα με διατάξεις της νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά. Ο λογαριασμός αυτός, πιστώνεται με την υπεραξία που προκύπτει στα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας, με βάση τους φορολογικούς νόμους.

«41.00 Καταβεβλημένη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο»: Διαφορά από έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων υπέρ το άρτιο είναι το πλεόνασμα που προκύπτει από την έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων Ε.Π.Ε. σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους. Στον λογαριασμό αυτόν, πιστώνεται η υπέρ το άρτιο αξία του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας.

«41.10 Επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων»: Ο λογαριασμός 41.10 πιστώνεται με τις χορηγημένες επιχορηγήσεις για τη χρηματοδότηση παγίων στοιχείων της επιχείρησης, με χρέωση του ταμείου κλπ. Στο τέλος της χρήσης από το λογαριασμό 41.10 μεταφέρεται στο λογαριασμό 81.01.05 ποσό ίσο με τις τακτικές και τις πρόσθετες αποσβέσεις παγίων στοιχείων των λογαριασμών 66 και 85 που αναλογούν στην αξία των αποσβέσιμων παγίων στοιχείων που χρηματοδοτήθηκε από τις πιο πάνω επιχορηγήσεις. Αν το πάγιο που χρηματοδοτήθηκε, καταστράφηκε ή πωλήθηκε, τότε το υπόλοιπο της επιχορήγησης μεταφέρεται από το λογαριασμό 41.10 στην πίστωση του αντίστοιχου παγίου που χρηματοδοτήθηκε. Στον λογαριασμό 41.10 καταχωρούνται και οι επιδοτήσεις της Κοινότητας για απόκτηση πάγιων στοιχείων.

Σε περίπτωση που οι επιχορηγήσεις χαρακτηρίζονται ως αφορολόγητα αποθεματικά, με χρέωση του ταμείου ή άλλου λογαριασμού του Ενεργητικού, πιστώνεται ο λογαριασμός 41.08, χωρίς στο τέλος κάθε χρήσης να γίνεται μεταφορά των επιχορηγήσεων στο λογαριασμό 81.01.05.

«88.99 Κέρδη προς διάθεση»: Μέσω του λογαριασμού αυτού πραγματοποιείται η διανομή των κερδών χρήσης. Στην περίπτωση δημιουργίας αποθεματικών, ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται σε πίστωση ενός δευτεροβάθμιου λογαριασμού, του λογαριασμού «41 Αποθεματικά - Διαφορές αναπροσαρμογής».

«88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση»: Στην περίπτωση διανομής των αποθεματικών, ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται σε χρέωση ενός δευτεροβάθμιου λογαριασμού, του λογαριασμού «41 Αποθεματικά - Διαφορές αναπροσαρμογής».

Παράδειγμα:

Η «ΔΕΛΤΑ Α.Ε.», με απόφαση της τακτικής συνέλευσης των μετόχων της στις 30.6.X9, αποφάσισε να διανείμει ποσό 25.000€ από το έκτακτο αποθεματικό της. Τα αποθεματικά προς διανομή προέρχονται από τις παρακάτω χρήσεις:

Χρήση 20X6 10.000

Χρήση 20X7 15.000

Σύνολο έκτακτου αποθεματικού 25.000 €

Ζητείται να υπολογισθεί ο φόρος που οφείλει να καταβάλει η Α.Ε. για τη διανομή του αποθεματικού και να γίνουν οι σχετικές ημερολογιακές εγγραφές

Το ποσό του φόρου που θα καταβάλει η Α.Ε. είναι: $25.000 \times 5\% = 1.250 \text{ €}$

41 ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ		25.000	
41.05 Έκτακτο αποθεματικό			
41.05.00 Έκτακτο αποθεματικό		<u>25.000</u>	
88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ			25.000
88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση 88.07.05			
88.07.05 Έκτακτο αποθεματικό		<u>25.000</u>	
<i>Μεταφορά αποθεματικού στη διάθεση</i>			
88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		25.000	
88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση			
88.07.05 Έκτακτο αποθεματικό		<u>25.000</u>	
88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ			25.000
88.99 Κέρδη προς διάθεση			
88.99.00 Κέρδη χρήσης		<u>25.000</u>	
<i>Μεταφορά αποθεματικού στη διανομή</i>			
88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		25.000	
88.99 Κέρδη προς διάθεση			
88.99.00 Κέρδη χρήσης		<u>25.000</u>	
53 ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ			25.000
53.01 Μερίσματα από έκτακτο αποθεματικό			
53.01.00 Μερίσματα πληρωτέα		<u>25.000</u>	
<i>Διανομή έκτακτου αποθεματικού στους μετόχους</i>			
81 ΕΚΤΑΚΤΑ ΚΑΙ ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		1.250	
81.00 Έκτακτα και ανόργανα έξοδα			
81.00.99 Λοιπά έκτακτα και ανόργανα έξοδα		<u>1.250</u>	
54 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ-ΤΕΛΗ			1.250
54.09 Λοιποί φόροι			
54.09.99 Φόρος από διανομή έκτακτου αποθεματικού		<u>1.250</u>	
<i>Καταλογισθείς φόρος στη διανομή έκτακτου αποθεματικού</i>			

54 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ-ΤΕΛΗ	1.250	
54.09 Λοιποί φόροι		
54.09.99 Φόρος από διανομή έκτακτου αποθεματικού	<u>1.250</u>	
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		1.250
38.00 Ταμείο		
38.00.00 Ταμείο	<u>1.250</u>	
<i>Καταβολή φόρου διανεμηθέντων αποθεματικών</i>		

53 ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ	25.000	
53.01 Μερίσματα από έκτακτο αποθεματικό		
53.01.00 Μερίσματα πληρωτέα	<u>25.000</u>	
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		
38.00 Ταμείο		
38.00.00 Ταμείο	<u>25.000</u>	
<i>Καταβολή μερίσματος στους μετόχους λόγω διανομής αποθεματικού</i>		

3. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Για τη διοίκηση της κάθε επιχείρησης το ποσοστό των κερδών που θα αποθεματοποιηθεί αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αποφάσεις που καλείται να λάβει. Η πολιτική της εκάστοτε επιχείρησης σχετικά με το ποσό των κερδών που θα διανεμηθεί ή που θα αποθεματοποιηθεί ονομάζεται πολιτική διάθεσης κερδών ή μερισματική πολιτική. Η πολιτική διαθέσεως κερδών είναι η τακτική που ακολουθεί η διοίκηση της εταιρείας σχετικά με τη διάθεση των κερδών της χρήσεως και πιο συγκεκριμένα η σχέση μεταξύ διανεμόμενων και μη κερδών.

Κατ' αρχάς, η μερισματική πολιτική έχει σημαντικές συνέπειες τόσο σε επίπεδο των εταιριών όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο στον βαθμό που επηρεάζει άμεσα την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Οικονομίας. Ο λόγος είναι ότι αρχικά επιδρά στο επίπεδο της αποταμίευσης (και ως εκ τούτου και της επένδυσης) των ιδιωτικών εταιριών. Επιπρόσθετα η μερισματική πολιτική έχει σαφείς επιδράσεις στην Οικονομία, στον βαθμό που είναι πρωταρχική απόφαση ενώ η αποταμίευση των εταιριών, είναι δευτερευούσης σημασίας. Τέλος έχει μια σαφή επίδραση στην διανομή του εισοδήματος.

Σήμερα επικρατούν δύο τάσεις όσον αφορά την πολιτική της διάθεσης των κερδών. Η μία τάση έχει να κάνει με μια πιο επιθετική μερισματική πολιτική, δηλαδή τη διανομή του μεγαλύτερου δυνατού ποσοστού κερδών. Η άλλη τάση είναι η συντηρητική μερισματική πολιτική η οποία έχει να κάνει με τη διατήρηση και αποθεματοποίηση του μεγαλύτερου ποσοστού κερδών.

Η πολιτική που θα ακολουθήσει κάθε επιχείρηση αποφασίζεται από τη διοίκηση της εταιρείας ανάλογα με το ποια πολιτική εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες της επιχείρησης και των μετόχων της.

Παρακάτω αναλύονται οι κυριότεροι λόγοι που συνηγορούν υπέρ μιας συντηρητικής πολιτικής καθώς και τα συμπεράσματα ερευνών διαφόρων μελετητών.

Ένας λόγος είναι ότι ο νόμος και το καταστατικό της επιχείρησης επιβάλλουν την διατήρηση ενός τμήματος των κερδών με σκοπό το σχηματισμό αποθεματικών. Συνεπώς η διανομή χαμηλού μερίσματος θα εξυπηρετήσει τον παραπάνω σκοπό καθώς θα αφήσει περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια για το σχηματισμό διαφόρων αποθεματικών.

Επιπλέον οι διατάξεις ορισμένων αναπτυξιακών νόμων επιτρέπουν στην επιχείρηση να σχηματίζει αφορολόγητα αποθεματικά. Τα αποθεματικά αυτά εκτός τους γεγονότος ότι εκπίπτουν από τη φορολογία εισοδήματος, δίνουν στην επιχείρηση περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων.

Ένας άλλος λόγος είναι ότι η διανομή μικρότερου ποσοστού κερδών επιτρέπει στην επιχείρηση να έχει περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια ώστε να τα επανεπενδύσει στην επιχείρηση (αυτοχρηματοδότηση). Η αυτοχρηματοδότηση συμφέρει τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αναπτυσσόμενους κλάδους όπου απαιτούνται όσο το δυνατόν περισσότερες επενδύσεις οι οποίες απαιτούν πολλά κεφάλαια για να υλοποιηθούν. Επιπλέον, αυτές οι επενδύσεις ενέχουν μεγάλη επικινδυνότητα, άρα η εξωτερική χρηματοδότηση καθίσταται πιο δαπανηρή. Οι Myers και Majiluf (1984) στο άρθρο τους "Corporate Financing and Investments Decision when Firms have information that Investors do not have" ενισχύουν την άποψη αυτή. Επισημαίνουν δηλαδή, ότι το κόστος αυτοχρηματοδότησης είναι χαμηλότερο από το κόστος εξωτερικού δανεισμού ή από το κόστος έκδοσης νέων μετοχών, με αποτέλεσμα να συμφέρει περισσότερο η παρακράτηση και αποθεματοποίηση των κερδών από ότι θα συνέφερε η διανομή τους.

Οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν υψηλές μεταβολές στο επίπεδο των κερδών παρουσιάζουν υψηλή τυπική απόκλιση και συνεπώς μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας. Επομένως, οι διοικήσεις των επιχειρήσεων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός αυτό, αποσκοπούν στη διανομή σταθερού μερίσματος ακόμη και σε περιόδους που τα κέρδη τους είναι αυξημένα. Αύξηση του μερίσματος συμβαίνει μόνο όταν η αύξηση των κερδών θεωρείται μόνιμη και όχι ένα περιστασιακό γεγονός.

Ο Lintner (1956) στο άρθρο του “Distribution of Incomes of corporations Among Dividends, Retained Earnings and Taxes” έκανε την πρώτη προσπάθεια απεικόνισης της μερισματικής πολιτικής σε ένα οικονομετρικό υπόδειγμα. Ο Lintner χρησιμοποίησε ένα δείγμα 28 εταιριών για τα έτη 1947-1953. Τα θεωρητικά ευρήματα της έρευνας αυτής ήταν ότι η κυρίαρχη μεταβλητή στον καθορισμό της μερισματικής πολιτικής ήταν οι μεταβολές του υπάρχοντος ποσοστού καταβολής μερισμάτων και όχι το επίπεδο του παρόντος ή του μελλοντικού ποσοστού καταβολής των μερισμάτων. Επιπλέον, η πλειοψηφία των διευθυντικών στελεχών πίστευαν ότι οι περισσότεροι μέτοχοι προτιμούν ένα σχετικά σταθερό ποσοστό μερίσματος, η δε αγορά θέτει ένα premium στην σταθερότητα αυτή ή σε βαθμιαία αύξησή του. Ως εκ τούτου οι διοικήσεις των επιχειρήσεων προσπαθούν να αποφύγουν σημαντικές αυξήσεις του ποσοστού των διανεμόμενων κερδών οι οποίες θα μπορούσαν σε σύντομο χρονικό διάστημα να αναστραφούν. Τέλος, τα άριστα ποσοστά διανεμομένων κερδών ποικίλουν από 20% έως 80%. Το πιο κοινό ποσοστό διανεμομένων κερδών ήταν το 50%, η δε πλειοψηφία των υπολοίπων εταιριών είχε σαν σκοπό την διανομή 40-60% των κερδών τους. Με βάση τις προαναφερθείσες παρατηρήσεις ο Lintner πρότεινε την εκτίμηση του γνωστού υποδείγματος μερικής προσαρμογής. Το υπόδειγμα αυτό είχε πολύ ικανοποιητική συμπεριφορά, ερμήνευσε δε κατά μέσον όρο το 85% των μεταβολών των μερισμάτων των 28 υπό εξέταση εταιριών. Ο Lintner έλεγξε την επάρκεια, την αξιοπιστία αλλά και την διαχρονική σταθερότητα του υποδείγματος με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Οι εξισώσεις οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την προ του Β' παγκοσμίου πολέμου συμπεριφορά των εταιριών, έδωσαν ικανοποιητικές προβλέψεις για την μετά τον πόλεμο συμπεριφορά. Η σύγκριση έγινε με ένα απλό υπόδειγμα στο οποίο υιοθετήθηκε η υπόθεση ότι τα μερίσματα του επόμενου έτους θα είναι ίδια με τα αντίστοιχα του τρέχοντος έτους.

Οι Fama και Babiak (1968) στην έρευνά τους με τίτλο “Dividend Policy: An Empirical Analysis” επιβεβαίωσαν τα ευρήματα της έρευνας του Lintner. Οι Fama-Babiak επέλεξαν για ανάλυση 392 σημαντικές εταιρίες από ένα σύνολο 900 μεγάλων βιομηχανικών εταιριών για μια περίοδο 19 ετών (1946-1964). Τα συμπεράσματα της μελέτης τα οποία προέκυψαν από τις παλινδρομήσεις, τις προσομοιώσεις και τους ελέγχους προβλεπτικής ικανότητας των υποδειγμάτων οδήγησαν σε ομοιόμορφα αποτελέσματα. Το υπόδειγμα του Lintner, το οποίο περιλαμβάνει ως ερμηνευτικές μεταβλητές την σταθερά, τα κέρδη E_t , και τα μερίσματα με χρονική υστέρηση D_{t-1} είχε πολύ καλή προσαρμογή συγκρινόμενο με τα άλλα υποδείγματα. Όμως οι Fama και Babiak ισχυρίζονται ότι η παράλειψη της σταθεράς και η εισαγωγή της μεταβλητής των κερδών με χρονική υστέρηση E_{t-1} οδηγεί σε ελαφρά βελτίωση της προβλεπτικής δύναμης του υποδείγματος. Πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι το υπόδειγμα που προτείνουν οι συγγραφείς δεν προέκυψε από κάποια οικονομική θεωρία αλλά αποτελεί μία ad hoc προσέγγιση. Για την εκτίμηση και τον έλεγχο υποδειγμάτων που εκφράζουν την μερισματική πολιτική των εταιριών τα καθαρά κέρδη αποτελούν το καλύτερο μέτρο των κερδών. Η μεταβλητή αυτή προκρίνεται ως προς εναλλακτικές μεταβλητές όπως οι ταμειακές ροές ή τα καθαρά κέρδη συν αποσβέσεις που δυνητικά μπορούν να περιληφθούν ως εναλλακτικές μεταβλητές στο υπόδειγμα.

Οι Nakamura και Nakamura (1985) στο άρθρο τους "Rational Expectations and the Firm's Dividend Behavior" χρησιμοποίησαν δεδομένα από Ιαπωνικές και Αμερικανικές εταιρίες, για μια περίοδο 20 και 18 ετών αντίστοιχα. Η μελέτη αυτή περιέχει μια σημαντική καινοτομία: εισάγει την υπόθεση των Ορθολογικών Προσδοκιών μέσα σε ένα υπόδειγμα που περιγράφει την μερισματική πολιτική των εταιριών. Το προς εκτίμηση τελικό υπόδειγμα ονομάστηκε από τους συγγραφείς «Υπόδειγμα των Ορθολογικών Προσδοκιών». Το βασικό σημείο αναφοράς είναι το υπόδειγμα της μερικής προσαρμογής για την μερισματική πολιτική που προτάθηκε από τον Lintner, η δε τελική μορφή του προς εκτίμηση υποδείγματος περιλαμβάνει ως ερμηνευτικές μεταβλητές την σταθερά, το επίπεδο των μερισμάτων με χρονική υστέρηση, το επίπεδο των κερδών της τρέχουσας περιόδου καθώς και το επίπεδο των κερδών με χρονική υστέρηση. Ενώ το υπόδειγμα των Ορθολογικών Προσδοκιών περιλαμβάνει τις ίδιες ερμηνευτικές μεταβλητές με το υπόδειγμα που προτείνουν οι Fama-Babliak υπάρχουν οι εξής ουσιώδεις διαφορές:

- α) Στο υπόδειγμα των Fama-Babliak δεν υπάρχει σταθερός όρος ενώ στο υπόδειγμα των Ορθολογικών Προσδοκιών υπάρχει,
- β) Το πρόσημο του συντελεστή των κερδών με χρονική υστέρηση είναι διαφορετικό. Στο υπόδειγμα των Fama-Babliak το πρόσημο είναι θετικό ενώ στο υπόδειγμα των Ορθολογικών Προσδοκιών το πρόσημο των κερδών με χρονική υστέρηση είναι αρνητικό.

Η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση των σχετικών υποδειγμάτων είναι ο συνδυασμός χρονολογικών σειρών με αντίστοιχα διαστρωματικά δεδομένα (pooling). Οι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι η ακολουθούμενη από αυτούς μεθοδολογική προσέγγιση θα οδηγήσει σε πιο σταθερούς και στατιστικά σημαντικούς συντελεστές. Τα εμπειρικά αποτελέσματα του προταθέντος υποδείγματος φαίνεται να έχουν ελαφρά υπεροχή σε όρους προβλεπτικής ικανότητας ως προς τα αντίστοιχα που προέκυψαν από τα αντίστοιχα του υποδείγματος του Lintner. Τέλος οι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι οι περιορισμοί οι οποίοι τίθενται από το υπόδειγμα των Ορθολογικών Προσδοκιών επαληθεύονται εμπειρικά. Πρέπει να σημειώσουμε όμως ότι το πρόβλημα της πολυσυγγραμμaticότητας μεταξύ των ερμηνευτικών μεταβλητών φαίνεται να είναι κάτι παραπάνω από ορατό. Η εξειδίκευση του υποδείγματος των Ορθολογικών Προσδοκιών περιέχει επιπλέον ένα σοβαρότατο οικονομετρικό πρόβλημα: η μεταβλητή κέρδη συσχετίζεται με το στοχαστικό όρο του υποδείγματος. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε μεροληπτικές εκτιμήσεις των συντελεστών παλινδρόμησης και απαιτούνται κατάλληλες μέθοδοι εκτίμησης. Παρόμοιο πρόβλημα μεροληπτικότητας τίθεται στα υποδείγματα με δεδομένα χρονολογικών σειρών από την ύπαρξη της ενδογενούς μεταβλητής με χρονική υστέρηση.

Ένας άλλος λόγος συντηρητικής μερισματικής πολιτικής είναι ότι οι εταιρείες που έχουν λίγους μετόχους θα προτιμήσουν χαμηλότερα μερίσματα γιατί οι μέτοχοι αυτοί συνήθως έχουν υψηλά εισοδήματα και άρα φορολογούνται με βάση την κλίμακα με υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές. Το αντίθετο συμβαίνει στις εταιρείες που έχουν μεγάλο ποσοστό μετόχων μειοψηφίας. Διάφορες έρευνες έχουν γίνει σχετικά με το πώς η φορολογική κλίμακα επηρεάζει τη μερισματική πολιτική της εταιρείας. Οι Elton και Gruber (1970) στο άρθρο τους "Marginal Stockholders Tax Rates and the Clientele Effect" καθώς και οι Litzenberger - Ramaswamy (1982) στο άρθρο τους "The Effects of Common Stock Prices: Tax Effects or Information Effects?" δείχνουν πως οι μέτοχοι που βρίσκονται στα υψηλότερα φορολογικά κλιμάκια προτιμούν χαμηλότερα μερίσματα καθώς και να απολαμβάνουν τα οφέλη αυτά υπό τη μορφή κεφαλαιακών κερδών (αύξηση των τιμών των μετοχών που βρίσκονται στην κατοχή τους)

Οι Franks και Mayer (1996) στο άρθρο τους "Hostile Takeovers and the correction of managerial failure" επισημαίνουν ότι στη Γερμανία οι τράπεζες συμμετέχουν στο συμβούλιο

ελέγχου πολλών εταιρειών, ασκώντας έτσι μεγαλύτερη επιρροή σε αυτές τις εταιρείες. Επομένως, κάτω από την πίεση που ασκούν οι τράπεζες και για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση που αυτές παρέχουν στις επιχειρήσεις, θα καταφύγουν οι περισσότερες επιχειρήσεις στο σχηματισμό αποθεματικών και στην κεφαλαιοποίηση των κερδών παρά στη διανομή των μερισμάτων.

Τέλος, ένας άλλος λόγος επιλογής της συντηρητικής μερισματικής πολιτικής από τη διοίκηση μιας εταιρείας είναι ότι η ύπαρξη υψηλών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων και άμεσων ταμειακών αναγκών των επιχειρήσεων επιβάλλουν τη διατήρηση ενός ανάλογου ποσού ως κεφάλαιο κίνησης το οποίο μπορεί να αντληθεί μέσω του σχηματισμού αποθεματικών από τα καθαρά κέρδη χρήσεως. Επιπλέον πολλές επιχειρήσεις καταφεύγουν στο σχηματισμό ειδικού αποθεματικού σε εξαιρετικά κερδοφόρες χρήσεις με το οποίο συμπληρώνουν το διανεμόμενο μέρισμα στις λιγότερο κερδοφόρες χρήσεις.

4. ΕΝΝΟΙΑ, ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

4.1 Τα αποθεματικά διεθνώς

4.1.1. Η.Π.Α.-Μ. Βρετανία

Στις εν λόγω χώρες χρησιμοποιείται ο όρος «reserves» για να χαρακτηριστούν τα κύρια αποθεματικά, αλλά και λογαριασμοί που απεικονίζουν μία πραγματική ή κατά εκτίμηση δουλεμένη οφειλή καθώς και ορισμένοι αντίθετοι λογαριασμοί του Ενεργητικού. Πιο συγκεκριμένα διακρίνουμε τα εξής αποθεματικά:

- Appropriated reserves. Τα εν λόγω αποθεματικά είναι τα κύρια αποθεματικά και σχηματίζονται από τα παρακρατηθέντα κέρδη (retained earnings). Πιο συγκεκριμένα στα εν λόγω αποθεματικά περιλαμβάνονται οι εξής λογαριασμοί:
  - Reserve for contingencies (αποθεματικά για μέλλουσες ζημιές),
  - Reserve for plant expansion (αποθεματικά για εργοστασιακές επεκτάσεις), και
  - Reserve for sinking fund (αποθεματικά για απόσβεση τοκοχρεολυτικού δανείου)
- Valuation reserves. Τα, υπό συζήτηση, αποθεματικά αποτελούν αντίθετους λογαριασμούς του Ενεργητικού και δείχνουν την πραγματική ή κατ' εκτίμηση μείωση της αξίας ενός στοιχείου του Ενεργητικού. Πιο συγκεκριμένα, στα εν λόγω αποθεματικά περιλαμβάνονται οι εξής λογαριασμοί:
  - Reserve for bad debts (απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων) και
  - Reserve for depreciation (αποσβεσμένα στοιχεία του Ενεργητικού)
- Liability reserves. Τα εν λόγω αποθεματικά αποτελούν λογαριασμούς που απεικονίζουν μια πραγματική ή κατά εκτίμηση δουλεμένη οφειλή. Αναλυτικότερα, διακρίνουμε τα εξής αποθεματικά:
  - Reserve for taxes (οφειλόμενοι φόροι ή προβλέψεις για οφειλόμενους φόρους) και
  - Reserve for Compensation Insurance (οφειλές προς ασφαλιστικούς οργανισμούς).

4.1.2. Γαλλία

Στη Γαλλία χρησιμοποιείται ο όρος «reserves» για να χαρακτηριστούν τα αποθεματικά. Τα αποθεματικά στην χώρα αυτή σχηματίζονται από τα παρακρατηθέντα κέρδη και διακρίνονται σε :

- Reserve legale. Το εν λόγω αποθεματικό συνιστά το νόμιμο αποθεματικό ή όπως το αποκαλούμε στην Ελλάδα το τακτικό αποθεματικό. Είναι, εν ολίγοις, το αποθεματικό του οποίου ο σχηματισμός του είναι υποχρεωτικός από την νομοθεσία, ώστε να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των πιστωτών.
- Reserves statutaires. Αυτοί οι λογαριασμοί συνιστούν τα αποθεματικά, των οποίων ο σχηματισμός τους προβλέπεται από το καταστατικό. Επισημαίνουμε πως, ο σχηματισμός του εν λόγω αποθεματικού είναι υποχρεωτικός, μόνο εάν υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό της εταιρίας,
- Reserves facultatives. Τα υπό συζήτηση αποθεματικά αποτελούν τα προαιρετικά αποθεματικά (ειδικά ή έκτακτα), τα οποία σχηματίζονται μετά από απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως.

- Reserves resultant de dispositions fiscales. Αυτά τα αποθεματικά ουσιαστικά είναι τα αποθεματικά φορολογικών διατάξεων τα οποία αξιοποιούνται για παραγωγικές επενδύσεις,
- Reserve Primes d' emission είναι τα αποθεματικά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, και
- Reserve pour amortissement είναι τα αποθεματικά απόσβεσης του μετοχικού κεφαλαίου ή ομολογιακού δανείου.

4.1.3. Γερμανία

Τα αποθεματικά στην Γερμανία καλούνται «Rücklagen». Τα αποθεματικά στην εν λόγω χώρα σχηματίζονται είτε από τα παρακρατηθέντα κέρδη, είτε από πρόσθετες αξίες υλικών και άυλων στοιχείων που δεν μπορούν να ενταχθούν στο ενεργητικό. Πιο συγκεκριμένα διακρίνουμε:

- Gesetzliche Rücklagen (τακτικό αποθεματικό),
- Vertragliche Rücklagen (συμβατικά αποθεματικά ή αποθεματικά καταστατικού),
- Freiwillige Rücklagen (προαιρετικά αποθεματικά),
- Zweckgebundene Rücklagen und Allgemeine Rücklagen (Δεσμευμένα ή γενικά ελεύθερα αποθεματικά), και
- Speziell bedeckten und generell bedeckten Rücklagen (ειδικής ή γενικής καλύψεως αποθεματικά).

4.2. Τα αποθεματικά από άποψη ιδιωτικοοικονομική

Αποθεματικά, από ιδιωτικοοικονομική άποψη, είναι σωρευμένα καθαρά κέρδη που δεν έχουν διανεμηθεί ούτε έχουν ενσωματωθεί στο κεφάλαιο, με τα οποία επέρχεται αύξηση της εταιρικής περιουσίας. Αποθεματικό, επίσης, συνιστά και η διαφορά από την έκδοση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων υπέρ το άρτιο. Τον ορισμό αυτό δίνει περίπου το Ε.Γ.Λ.Σ.

Τα αποθεματικά σχηματίζονται κατ' αρχήν από μη διανεμηθέντα καθαρά κέρδη που η επιχείρηση «αποθέτει παρ' εαυτή», γι' αυτό και αποκαλούνται αποθεματικά. Είναι δυνατό ακόμη τα αποθεματικά να προέρχονται από εισφορές των μετόχων (ή σε εταιρίες περιορισμένης ευθύνης από εισφορές των εταίρων), οπότε ομιλούμε για διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Χωρίς αμφιβολία τα κέρδη από τα οποία προέρχονται τα αποθεματικά πρέπει να είναι «πραγματικά» κέρδη. Τα λογιστικά κέρδη που προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική του ιστορικού κόστους δεν είναι τα πραγματικά κέρδη της εταιρίας, γιατί ένα τμήμα τους είναι δυνατό να αφορά πλασματικά - εικονικά κέρδη, που προέρχονται από τη μείωση της αγοραστικής αξίας του νομίσματος και τις ειδικές μεταβολές των τιμών των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας. Είναι προφανές ότι τα αποθεματικά που προέρχονται από πλασματικά - εικονικά κέρδη δεν είναι στην πραγματικότητα αποθεματικά, αλλά είναι ποσά διορθωτικά της αγοραστικής αξίας του κεφαλαίου, το οποίο, μολονότι παραμένει αριθμητικά αμετάβλητο, στην ουσία μειώνεται, λόγω των γενικών και ειδικών μεταβολών των τιμών των περιουσιακών στοιχείων.

Πολλοί επιστήμονες κατατάσσουν στην κατηγορία των αποθεματικών κατατάσσεται και την υπεραξία που προκύπτει από την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, που γίνεται με βάση ειδικό κάθε φορά νόμο. Η υπεραξία αυτή, επειδή προέρχεται κυρίως από

υποτιμήσεις του νομίσματος, δε συνιστά πραγματικό αποθεματικό, αλλά απλή λογιστική διόρθωση του κεφαλαίου.

Η σημασία των αποθεματικών έγινε πρόδηλη αφότου εξαπλώθηκε ο θεσμός της ανώνυμης εταιρίας, στην οποία, όπως είναι γνωστό, το μετοχικό της κεφάλαιο συνιστά τη μόνη εγγύηση για τους δανειστές της. Στις ατομικές επιχειρήσεις ή και σε ορισμένες κατηγορίες προσωπικών εταιριών, όπου ο επιχειρηματίας ευθύνεται απέναντι των τρίτων με ολόκληρη την ατομική του περιουσία, η δημιουργία των αποθεματικών - και μάλιστα των εμφανών - δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

Η πλέον αξιόλογη διάκριση των αποθεματικών από ιδιωτικοοικονομικής απόψεως είναι η διάκρισή τους σε εμφανή και αφανή (άδηλα).

4.3. Τα αποθεματικά από άποψη νομική

Ο ν. 2190/1920 δε δίνει ρητά την έννοια του αποθεματικού. Από τη διάταξη όμως του άρθρου 45, που δίνει την έννοια του τακτικού αποθεματικού και ορίζει ότι «ετησίως αφαιρείται το ένα εικοστό τουλάχιστον των καθαρών κερδών για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού...», προκύπτει ότι η έννοια του αποθεματικού από νομική άποψη δεν αφίσταται της έννοιας που εκτέθηκε στην προηγούμενη παράγραφο.

Η ανώνυμη εταιρία αφαιρεί ένα τμήμα από τα κέρδη της κατ' επιταγή του νόμου, του καταστατικού ή κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως των μετόχων, το οποίο κρατεί στη διάθεση της για διάφορους σκοπούς. Το τμήμα αυτό των κερδών συνιστά τα καλούμενα από το νόμο και την πράξη αποθεματικά. Τα αποθεματικά αυτά εγγράφονται στο σκέλος του παθητικού λόγω της αρχής της σταθερότητας του κεφαλαίου που ισχύει στις ανώνυμες εταιρείες, και το προσαυξάνουν. Με τον τρόπο αυτό μειώνουν το ποσό των κερδών που η εταιρία δικαιούται να διανεμίει. Επιπλέον μείωση του διανεμηθέντος κέρδους επιφέρει, όχι μόνο η πιο πάνω αύξηση του παθητικού με τα αποθεματικά που προέρχονται από τα κέρδη, αλλά και η υποτίμηση του ενεργητικού (ιδιαίτερα με υπερβολικές αποσβέσεις) ή η υπερτίμηση του παθητικού της εταιρίας.

Επομένως, τα αποθεματικά δε σχηματίζονται απαραίτητα μόνο από κέρδη, αλλά σχηματίζονται και με την εμφάνιση, κατά οποιοδήποτε τρόπο, μειωμένου του ενεργητικού ή αυξημένου του παθητικού της εταιρίας, ώστε να εμποδίζεται η διανομή κέρδους κατά το ποσό της πλασματικής μείωσης του ενεργητικού ή της αύξησεως του παθητικού.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι από νομική άποψη αποθεματικά είναι εκείνα που προέρχονται από τα λογιστικά κέρδη, όπως αυτά προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική του ιστορικού κόστους και τους κανόνες αποτιμήσεως και τις λοιπές λογιστικές αρχές που καθιερώνει η νομοθεσία περί ανώνυμων εταιριών. Συμπίπτει, λοιπόν, η νομική με τη λογιστική έννοια των αποθεματικών.

Από νομική άποψη τα αποθεματικά διακρίνονται :

- Στα νόμιμα ή νομοθετημένα αποθεματικά, δηλαδή τα προβλεπόμενα από το νόμο (κωδ. Ν. 2190/1920 ή άλλους νόμους), στα οποία ανήκουν : το τακτικό αποθεματικό του άρθρου 44, το αποθεματικό για ίδιες μετοχές του άρθρου 42 ε παρ. 13 και εκείνα που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις άλλων νόμων για ορισμένες κατηγορίες εταιριών ή ορισμένες εταιρείες.
- Στα αποθεματικά καταστατικού ή καταστατικά αποθεματικά και τέτοια είναι εκείνα που προβλέπονται από το καταστατικό της εταιρείας.
- Στα προαιρετικά ή ελεύθερα (ή έκτακτα) αποθεματικά, τα οποία σχηματίζονται με απόφαση της γενικής συνελεύσεως και στα οποία ανήκουν και τα καλούμενα «αφορολόγητα

αποθεματικά», ο σχηματισμός των οποίων ανήκει στην ελεύθερη κρίση της γενικής συνελεύσεως, δεδομένου ότι οι διάφοροι φορολογικοί νόμοι καθορίζουν μόνο τις προϋποθέσεις απαλλαγής των σχετικών ποσών από τη φορολογία, δίχως να επιβάλουν υποχρέωση για το σχηματισμό τους.

4.4. Τα αποθεματικά από άποψη φορολογική

Από φορολογική άποψη, η έννοια των αποθεματικών συμπίπτει με τη νομική άποψη. Γίνεται, δηλαδή, δεκτό και από φορολογική άποψη ότι τα αποθεματικά προέρχονται από κέρδη ή από νέες εισφορές των μετόχων. Η διαφορά τους έγκειται στο ύψος των αποθεματικών που αναγνωρίζονται από τη φορολογία και από τη λογιστική νομοθεσία.

Τα αποθεματικά που σχηματίζονται από τις λογιστικές διαφορές είναι ένα παράδειγμα αποθεματικών που αναγνωρίζονται από τη φορολογική νομοθεσία. Ενώ το Υπουργείο Οικονομικών απαλλάσσει τα αποθεματικά αυτά από το φόρο εισοδήματος, με την προϋπόθεση της δημιουργίας αφορολόγητων αποθεματικών, παρόλα αυτά δεν αποτελούν πραγματικά αποθεματικά γιατί δεν προέρχονται από πραγματικά κέρδη αλλά συνιστούν αφορολόγητες εκπτώσεις.

Από φορολογική άποψη τα αποθεματικά διακρίνονται σε :

- Φορολογημένα αποθεματικά, τα οποία προέρχονται από φορολογημένα κέρδη, όπως είναι για παράδειγμα το τακτικό και το έκτακτο αποθεματικό, και
- Αφορολόγητα αποθεματικά, τα οποία προέρχονται από αφορολόγητα κέρδη, όπως είναι για παράδειγμα τα αφορολόγητα αποθεματικά διαφόρων αναπτυξιακών νόμων.

4.5. Σκοπός της δημιουργίας των αποθεματικών

Η δημιουργία των αποθεματικών αποσκοπεί:

- Στην αύξηση της καθαρής θέσης της επιχείρησης. Προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η επιχείρηση, κάνει χρήση αποθεματικών για να μειώσει τους κινδύνους της εξάρτησης από τα ξένα κεφάλαια αλλά και για να αυξήσει την οικονομική της επιφάνεια.
- Στη διαφύλαξη της ακεραιότητας τον κεφαλαίου. Δεδομένου ότι οι μέτοχοι δεν δεσμεύονται εις ολόκληρο, αλλά μέχρι του ποσού της εισφοράς τους έναντι των τρίτων, μία υψηλή καθαρή θέση αποτελεί και διασφάλιση για τα χρέη της εταιρίας έναντι των τρίτων.
- Στην άσκηση πολιτικής μερίσματος. Προκειμένου η εταιρία να διασφαλίσει ένα σταθερό μέρισμα, μπορεί, κατά τις διαχειριστικές χρήσεις στις οποίες προέκυψαν υψηλά κέρδη, να σχηματίσει ειδικά αποθεματικά, διανέμοντας στους μετόχους μικρότερο μέρισμα. Τα σχηματισμένα αποθεματικά θα χρησιμοποιηθούν για συμπληρωματικό μέρισμα, στην περίπτωση που προκύπτει μικρό μέρισμα στις επόμενες χρήσεις ή για να δοθεί μέρισμα στις επόμενες ζημιολύουσες χρήσεις.
- Στην πραγματοποίηση επενδύσεων. Ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα στην ανώνυμη εταιρία, να προβεί στον σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού, προκειμένου να πραγματοποιήσει επενδύσεις πάγιου εξοπλισμού.

Η ύπαρξη αποθεματικών στην καθαρή θέση, δεν σημαίνει ταυτόχρονη αντιστοίχιση τους σε συγκεκριμένο στοιχείο του ενεργητικού.

4.6. Υποχρεώσεις που εσφαλμένα ονομάζονται αποθεματικά

Πολλές φορές στη λογιστική ορολογία χρησιμοποιείται ο όρος αποθεματικό για την τιτλοφόρηση λογαριασμών που δε συνιστούν αποθεματικά. Έτσι, εσφαλμένα χρησιμοποιούνταν ή χρησιμοποιείται ο όρος αποθεματικό στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις «τα μαθηματικά αποθεματικά» του κλάδου ζωής πριν από την καθιέρωση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, Οι λογαριασμοί αυτών απεικονίζουν πραγματική υποχρέωση της εταιρίας προς τους ασφαλισμένους, η οποία προκύπτει ως εξής: Το ασφάλιστρο που καταβάλλεται από τον ασφαλισμένο θα έπρεπε κανονικά να αυξάνεται μετά της ηλικίας του ασφαλισμένου, επειδή αυξάνει ο κίνδυνος για την επέλευση του ασφαλιζόμενου κινδύνου. Το ασφάλιστρο, όμως, υπολογίζεται ίσο για όλα τα χρόνια της ασφαλίσεως. Το ετήσιο ασφάλιστρο, λοιπόν, στα πρώτα χρόνια της ασφαλίσεως είναι μεγαλύτερο του κανονικού και γίνεται μικρότερο στα τελευταία χρόνια της ασφαλίσεως. Το ποσό που καταβάλλεται παραπάνω, κατά τα πρώτα χρόνια της ασφαλίσεως, συνιστά το «μαθηματικό απόθεμα» το οποίο όμως δεν είναι αποθεματικό.

β) Πριν από την καθιέρωση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων τα «αποθέματα κινδύνων εν ισχύϊ» και τα «αποθέματα εκκρεμών ζημιών» των ασφαλιστικών εταιριών τιτλοφορούνταν «αποθεματικά», ενώ στην πραγματικότητα αποτελούν έσοδα επόμενων χρήσεων τα πρώτα και προβλέψεις εξόδων τα δεύτερα. Επομένως δεν επρόκειτο για αποθεματικά και εσφαλμένα τιτλοφορούνταν «αποθεματικά».

γ) Το «αποθεματικό για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων» σχηματίζεται από τα ετήσια κέρδη και προορίζεται να διατεθεί για να εξαγοράσει η εταιρία τους ιδρυτικούς της τίτλους. Τα παρακρατούμενα ποσά κερδών για την εξαγορά των ιδρυτικών τίτλων συνιστούν πραγματικά αποθεματικά, στις περιπτώσεις που η εξαγορά των τίτλων είναι προαιρετική. Στις περιπτώσεις όμως που η εξαγορά επιτάσσεται από το καταστατικό, πρόκειται μάλλον για παρακράτηση κερδών για την εξόφληση υποχρεώσεως της εταιρίας προς τους κομιστές των ιδρυτικών τίτλων, η οποία υποχρέωση θα γίνει ληξιπρόθεσμη μόλις πληρωθούν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από το καταστατικό.

δ) Η φορολογική νομοθεσία χρησιμοποιεί συχνά τον όρο «αποθεματικό» και σε περιπτώσεις, που, κρινόμενες με βάση ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, δε συνιστούν αποθεματικά, π.χ.:

- ✓ Τα «αποθεματικά για την αποκατάσταση ενεργητικού», που θα περιέλθει μετά την πάροδο χρόνου στο Δημόσιο ή σε τρίτους (άρθρο 35 § 1 παρ. ζ' ν.δ. 3323/1955), δεν είναι πραγματικά αποθεματικά, αλλά αποσβέσεις των πάγιων στοιχείων που θα περιέλθουν στο Δημόσιο ή σε τρίτους.
- ✓ Τα αποθεματικά επί των «λογιστικών διαφορών», που αναγνωρίζονται από τη φορολογική νομοθεσία, δεν είναι πραγματικά αποθεματικά, αφού από λογιστική άποψη οι «λογιστικές διαφορές» δε συνιστούν κέρδη.
- ✓ Δεν είναι πάντοτε αποθεματικά το «αφορολόγητο αποθεματικό από τη λήψη μετοχών χωρίς αντάλλαγμα» και το «ειδικό αποθεματικό από κέρδη που προέκυψαν από την πώληση χρεογράφων».

4.7. Διαφορές αποθεματικών – αποσβέσεων

Μεταξύ αποθεματικών και αποσβέσεων υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές. Οι πιο χαρακτηριστικές είναι οι εξής:

α) Τα αποθεματικά αποτελούν πρόσθετο ίδιο κεφάλαιο, το οποίο υφίσταται πραγματικά στην επιχείρηση πέρα από το αρχικό ίδιο κεφάλαιο της. Δηλαδή, τα αποθεματικά αποτελούν προέκταση του κεφαλαίου της επιχειρήσεως, που αυξάνει την επιχειρηματική περιουσία και η οποία λογιστικά δεν ενσωματώνεται στο εταιρικό κεφάλαιο. Η απόσβεση, αντίθετα, απεικονίζει μείωση της αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων και αποβλέπει στο να διατηρήσει ανέπαφο το κεφάλαιο από την επελθούσα φθορά των στοιχείων αυτών. Η απόσβεση, συνεπώς, δεν αυξάνει το κεφάλαιο της επιχείρησης.

β) Η απόσβεση αποτελεί έξοδο της χρήσεως, που βαρύνει το κόστος των παραγόμενων προϊόντων ή το λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» και γίνεται ανεξάρτητα αν υπάρχουν ή όχι κέρδη, ενώ για να σχηματιστούν αποθεματικά πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχουν κέρδη, εκτός από τις περιπτώσεις που τα αποθεματικά προέρχονται από εισφορές των μετόχων. Έτσι, εκτός από τα τελευταία αυτά αποθεματικά, είναι αδύνατο να σχηματιστεί αποθεματικό αν δεν υπάρχουν κέρδη, ενώ η απόσβεση πρέπει οπωσδήποτε να γίνεται ακόμη και στις ζημιογόνες χρήσεις.

γ) Τα αποθεματικά, εκτός από το τακτικό και το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, μπορούν, κατ' αρχή, να διανεμηθούν. Οι αποσβέσεις, αντίθετα, δεν είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο διανομής.

4.8. Διαφορές αποθεματικών – προβλέψεων

Πρόβλεψη, κατά το Ε.ΓΛΣ, είναι «η κράτηση ορισμένου ποσού... σε βάρος του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως που αποβλέπει στην κάλυψη ζημίας ή εξόδων ή ενδεχόμενης υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού...».

Αφού αυτή είναι η έννοια των «προβλέψεων», υπάρχουν μεταξύ αυτών και των αποθεματικών ουσιαστικές διαφορές, οι σημαντικότερες των οποίων είναι:

α) Τα αποθεματικά είναι πρόσθετο ίδιο κεφάλαιο πέρα από το αρχικό κεφάλαιο της επιχείρησης. Οι προβλέψεις, απεναντίας, έχουν ως σκοπό να επιβαρυνθεί η χρήση με ποσά, που εξαιτίας γεγονότων που συνέβησαν μέσα στη χρήση, πιθανολογείται ότι θα υποχρεωθεί να καταβάλει στο μέλλον η επιχείρηση. Κατά συνέπεια, με τις προβλέψεις επιδιώκουμε να διατηρήσουμε ακέραιο το κεφάλαιο, ενώ με τα αποθεματικά να το επαυξήσουμε.

β) Οι προβλέψεις γίνονται ανεξάρτητα αν η χρήση κλείνει με κέρδος ή με ζημία, ενώ τα αποθεματικά σχηματίζονται είτε από εισφορές των μετόχων, είτε, συνηθέστερα, από τα καθαρά κέρδη. Δηλαδή, σε περίπτωση που δεν υπάρχουν κέρδη, είναι αδύνατο να σχηματιστούν αποθεματικά, εκτός από εκείνα που προέρχονται από εισφορές των μετόχων.

γ) Τα αποθεματικά, εκτός από το τακτικό, σχηματίζονται προαιρετικά, ενώ η διενέργεια προβλέψεων είναι υποχρεωτική, όσες φορές συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη διενέργειά τους.

δ) Τα αποθεματικά, εκτός από το τακτικό και το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, είναι δυνατό, κατ' αρχή, να διανεμηθούν. Οι προβλέψεις αντίθετα, δεν είναι δυνατό ν' αποτελέσουν αντικείμενο διανομής.

Στην πράξη χρησιμοποιείται και ο όρος κράτηση χωρίς η έννοια του όρου αυτού να είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένη.

Ορισμένοι ταυτίζουν την «κράτηση» με την «πρόβλεψη», άλλοι δε σε λογαριασμούς υποχρεώσεων δίνουν τον τίτλο «κράτηση προς...» ή «κράτηση για...».

Κατά την ορθότερη αντίληψη, ο όρος «κράτηση» σημαίνει δέσμευση μέρους από τα καθαρά κέρδη με το σκοπό να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον, είτε για την ανανέωση των πάγιων στοιχείων, είτε για την κάλυψη ζημιών ή έκτακτων εξόδων που είναι δυνατό να προκύψουν στο μέλλον. Διευκρινίζεται ότι οι ζημίες και τα έκτακτα έξοδα δεν εμφανίζονται, κατά το χρόνο σχηματισμού της κρατήσεως, ως πιθανές, δηλ. κατά τη διάρκεια της χρήσεως δε συνέβησαν γεγονότα που να πιθανολογούν την επέλευση των ζημιών, γιατί στην αντίθετη περίπτωση πρόκειται για «προβλέψεις». Δηλαδή, για κράτηση ομιλούμε όταν δεσμεύεται ποσό από τα ετήσια καθαρά κέρδη με σκοπό να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη ζημιών ή έκτακτων εξόδων που τυχόν θα εμφανιστούν στο μέλλον π.χ. οι αποσβέσεις, που όπως είναι γνωστό διενεργούνται επί της αξίας κτήσεως των παγίων, κρίνονται ανεπαρκείς για την προμήθεια καινούργιων στοιχείων, όταν τα υπάρχοντα αχρηστευθούν. Το ποσό που υπολείπεται εξευρίσκεται με κράτηση από τα καθαρά κέρδη ανάλογου ποσού.

Η φορολογική νομοθεσία χρησιμοποιεί τον όρο «κράτηση» για την παρακολούθηση των αποθεματικών που κατά το χρόνο σχηματισμού τους τα κέρδη έχουν ήδη διατεθεί για χρηματοδότηση επενδύσεων. Δηλαδή, στις περιπτώσεις που προηγείται η επένδυση και έπεται η δημιουργία του αποθεματικού, η φορολογική νομοθεσία χρησιμοποιεί τον όρο «κράτηση», ενώ όταν προηγείται ο σχηματισμός αποθεματικού και έπεται η επένδυση αυτού χρησιμοποιείται ο όρος «αποθεματικό».

4.9. Διακρίσεις των αποθεματικών

Η διάκριση των αποθεματικών μπορεί να γίνει σύμφωνα με τα παρακάτω κριτήρια:

- Ανάλογα με την εμφάνισή τους στον Ισολογισμό.
- Ανάλογα με το αίτιο που προκάλεσε το σχηματισμό τους.
- Ανάλογα με το χρόνο σχηματισμού τους.
- Ανάλογα με το σκοπό τους.
- Ανάλογα με τον προορισμό τους.

Τα κριτήρια αυτά αναλύονται στη συνέχεια.

4.9.1. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με την εμφάνιση τους στον ισολογισμό

Με κριτήριο την εμφάνιση τους ή μη στον ισολογισμό, τα αποθεματικά διακρίνονται σε εμφανή και σε αφανή ή λανθάνοντα.

Εμφανή αποθεματικά είναι εκείνα που εμφανίζονται στο παθητικό του Ισολογισμού σε ιδιαίτερους λογαριασμούς αποθεματικών κάτω από συγκεκριμένο τίτλο, ο οποίος και δηλώνει τον λόγο σχηματισμού τους. Δηλαδή είναι γνωστά για αυτά τα ποσά, ο λογαριασμός και ο τίτλος τους.

Αφανή αποθεματικά είναι εκείνα που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό της επιχειρήσεως αλλά διαφαίνονται ότι υπάρχουν, χωρίς βεβαίως να είναι γνωστό το ποσό, από την εμφάνιση κάποιων άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Τα αφανή αποθεματικά σχηματίζονται, με την εμφάνιση στον ισολογισμό της καθαρής θέσεως της επιχειρήσεως μικρότερης από την πραγματική, επειδή:

- ✓ στοιχείο ή στοιχεία του ενεργητικού δε γράφτηκαν στον ισολογισμό ή γράφτηκαν με αξία μικρότερη της πραγματικής,
- ✓ στοιχεία του παθητικού εξογκώθηκαν με την αναγραφή στον ισολογισμό ανύπαρκτων υποχρεώσεων ή γιατί στοιχείο ή στοιχεία του παθητικού υπερεκτιμήθηκαν,
- ✓ συνέτρεξαν και οι δύο παραπάνω λόγοι.

Ιδιαίτερα, όταν γίνεται απόκρυψη στοιχείων του ενεργητικού, δημιουργείται αποθεματικό για την εταιρία, οποίο δεν μπορεί κανείς να το διαπιστώσει από τη μελέτη του Ισολογισμού της. Υπογραμμίζεται ότι ως αφανή αποθεματικά εννοούμε μόνο εκείνα που αντιπροσωπεύουν καθαρά κέρδη, τα οποία δεν εμφανίζονται στον Ισολογισμό ούτε και διανεμήθηκαν στους μετόχους ή κεφαλαιοποιήθηκαν (δηλαδή εκείνα που προκύπτουν από υπεραποσβέσεις πάγιων στοιχείων, από αποτίμηση εμπορεύσιμων αγαθών σε τιμή μικρότερη της κανονικής – π.χ. μικρότερη της χαμηλότερης μεταξύ κτήσεως και τρέχουσας- από αποτίμηση των υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα σε τιμή μεγαλύτερη της κανονικής κ.λπ.). Δηλαδή δεν είναι αφανή αποθεματικά οι υπεραξίες των πάγιων στοιχείων, των αποθεμάτων και των χρεογράφων που προέρχονται από υποτίμηση του νομίσματος λόγω του πληθωρισμού, γιατί οι υπεραξίες αυτές, αφού δεν προέρχονται από αδιανέμητα κέρδη αλλά από τον πληθωρισμό, δεν είναι πραγματικά αποθεματικά, ανεξάρτητα από το αν εμφανίζονται ή όχι στον Ισολογισμό.

Τα αφανή αποθεματικά διακρίνονται, ακόμη, σε *λανθάνοντα* και κρυμμένα, πρωτογενή και υστερογενή, τιμής αποκτήσεως, τιμής ημέρας, αυθαίρετα, κ.λπ. και τα οποία θα αναλυθούν περαιτέρω στη συνέχεια της εργασίας αυτής.

4.9.2. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το αίτιο που προκάλεσε το σχηματισμό τους

Με κριτήριο τη γενεσιουργό τους αιτία, τα αποθεματικά διακρίνονται σε:

- υποχρεωτικά,
- προαιρετικά και
- έμμεσα ή αυτόματα δημιουργούμενα

Υποχρεωτικά είναι τα αποθεματικά που σχηματίζονται έπειτα από νομοθετική διάταξη ή από διάταξη του καταστατικού ή από κάποια συμβατική υποχρέωση της εταιρίας. Παράδειγμα υποχρεωτικού, από νομοθετική διάταξη, αποθεματικού είναι το τακτικό αποθεματικό. Παράδειγμα υποχρεωτικού, από διάταξη καταστατικού, αποθεματικό αποτελεί το αποθεματικό καταστατικού. Τέλος, παραδείγματα υποχρεωτικών, από συμβατική υποχρέωση, αποθεματικών αποτελούν τα αποθεματικά που σχηματίζονται για την απόσβεση μετοχικού κεφαλαίου, για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων, για την απόσβεση ομολογιακών δανείων κλπ.

Προαιρετικά ή ελεύθερα αποθεματικά είναι τα αποθεματικά που δημιουργούνται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων για λόγους πρόνοιας. Παραδείγματα προαιρετικών αποθεματικών αποτελούν τα ειδικά και τα έκτακτα αποθεματικά.

Έμμεσα ή αυτόματα δημιουργούμενα αποθεματικά είναι τα αφανή αποθεματικά.

4.9.3. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το χρόνο σχηματισμού τους

Τα αποθεματικά διακρίνονται με βάση το χρόνο σχηματισμού τους σε:

- τακτικά και
- έκτακτα

Τακτικά είναι τα αποθεματικά που σχηματίζονται με περιοδικές κρατήσεις. Αντίθετα, έκτακτα θεωρούνται τα αποθεματικά που σχηματίζονται με μια κράτηση ή με πολλές αλλά όχι περιοδικές κρατήσεις, για την αντιμετώπιση ορισμένου εξόδου ή ορισμένης ζημίας.

Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία, τακτικό είναι μόνο το νόμιμο αποθεματικό, δηλ. αυτό που σχηματίζεται σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 44 του ν. 2190/1920. Τα τακτικά αποθεματικά χαρακτηρίζονται από το στοιχείο της περιοδικότητας των κρατήσεων από τα κέρδη, ενώ τα έκτακτα αποθεματικά δε χαρακτηρίζονται από το στοιχείο αυτό, και επιπλέον το μέγεθος των τελευταίων αυτών αποθεματικών δεν καθορίζεται από οποιαδήποτε διάταξη νόμου.

Μερικοί δέχονται ότι υποχρεωτικά ή αναγκαστικά είναι τα αποθεματικά εκείνα που σχηματίζονται κατόπιν επιταγής του νομοθέτη, ενώ τα καταστατικά αποθεματικά τα εντάσσουν στην κατηγορία των «προαιρετικών» ή «ελεύθερων» αποθεματικών.

Τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται, συνήθως, από τα καθαρά κέρδη της χρήσεως. Δεν αποκλείεται, όμως, το καταστατικό της εταιρίας να ορίζει και άλλες πηγές προελεύσεως των αποθεματικών αυτών. Είναι π.χ. δυνατό να οριστεί ότι τα παραγραφόμενα δικαιώματα των συναλλασσόμενων με την εταιρία χρησιμοποιούνται για το σχηματισμό έκτακτου αποθεματικού. Αλλά και από νομοθετική επιταγή δημιουργείται έμμεσα το έκτακτο «αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο».

Οι συνηθισμένες λογιστικές κατηγορίες έκτακτων αποθεματικών είναι:

- Το αποθεματικό για ενίσχυση ή διατήρηση σταθερού του διανεμητέου μερίσματος,
- Το αποθεματικό για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων,
- Το αποθεματικό για την απόσβεση δανείων,
- Το αποθεματικό για την ανανέωση των εγκαταστάσεων,
- Το αποθεματικό για την αντιμετώπιση υποτιμήσεως εμπορευμάτων, χρεογράφων κ.ά.

4.9.4. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το σκοπό τους

Ανάλογα με το σκοπό τους τα αποθεματικά διακρίνονται σε τέσσερις γενικές κατηγορίες: α) σε αποθεματικά που αποσκοπούν στην επαύξηση των μέσων δράσεως της εταιρίας, β) σε αποθεματικά που αποσκοπούν, ιδιαίτερα σε περιόδους πληθωρισμού, στη διατήρηση της αξίας της επιχειρήσεως, γ) σε αποθεματικά που αποσκοπούν στην κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή έκτακτων ή απρόβλεπτων εξόδων και δ) σε αποθεματικά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους.

4.9.4.1. Αποθεματικά που αποσκοπούν στην επαύξηση των μέσων δράσεως της εταιρίας

Τα αποθεματικά αυτά αξιοποιούνται συνήθως από την οικονομική μονάδα για την αυτοχρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων ή για τη βελτίωση της ρευστότητάς της. Συνεπώς, αν εγκριθούν τα παραπάνω αποθεματικά από τους μετόχους αυξάνεται και η οικονομική δύναμη και κατ' επέκταση και η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης. Επιπλέον, η επιχείρηση εξυγιάνεται μέσω της μείωσης της ξένης χρηματοδότησης μειώνοντας παράλληλα και το κόστος αντιπροσώπευσης ξένων κεφαλαίων. Συνεπώς στην κατηγορία αυτήν περιλαμβάνονται τα αποθεματικά που προορίζονται για την επέκταση του πάγιου ενεργητικού ή την αύξηση του κεφαλαίου κινήσεως της εταιρίας.

Λόγοι συνετής διαχείρισεως οδηγούν τους μετόχους στην απόφαση να υποστούν τη θυσία και να αφήσουν στην εταιρία τμήμα από τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν με σκοπό τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων και γενικά την επέκταση της δράσεως της εταιρίας, χωρίς αυτή να είναι υποχρεωμένη να προσφύγει στο δανεισμό με τις επαχθείς επιβαρύνσεις ή να προβεί στην

αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή νέων εισφορών από τους μετόχους με τις συναφείς διατυπώσεις. Στην κατηγορία των αποθεματικών αυτών εντάσσονται:

α) Τα αφορολόγητα αποθεματικά που δημιουργούνται με βάση διάφορους αναπτυξιακούς φορολογικούς νόμους με σκοπό την επέκταση των επιχειρήσεων.

β) Τα αποθεματικά για την αγορά συγκεκριμένων ακινήτων, μηχανημάτων ή την εκτέλεση νέων έργων.

γ) Τα χωρίς ειδικό προορισμό αποθεματικά, που αποβλέπουν γενικά στην αύξηση των μέσων δράσεως της επιχείρησης και στην εξομάλυνση της πορείας των εργασιών της.

δ) Το αποθεματικό για απόσβεση δανείου δι' ομολογιών. Το ομολογιακό δάνειο είναι δυνατό ν' αποσβεστεί είτε με επιβάρυνση είτε χωρίς επιβάρυνση των αποτελεσμάτων χρήσεως. Κατά τη δεύτερη μέθοδο έχουμε απλή εξόφληση χρέους, κατά την πρώτη η καταβολή των δόσεων του δανείου συνδυάζεται με τη δημιουργία αποθεματικών.

4.9.4.2. Αποθεματικά που αποσκοπούν, ιδιαίτερα σε περιόδους πληθωρισμού, στη διατήρηση της αξίας της επιχείρησης

Λόγοι συνετής διαχείρισης επιβάλλουν, ακόμη και σε περιόδους νομισματικής σταθερότητας, το σχηματισμό αποθεματικών, όταν η επιχείρηση προβλέπει ότι για να αντικαταστήσει ορισμένα περιουσιακά της στοιχεία θα χρειαστεί να διαθέσει περισσότερα απ' όσα διέθεσε για την αρχική τους απόκτηση· όταν π.χ. προβλέπεται ότι οι αποσβέσεις δεν επαρκούν για την αντικατάσταση του αποσβενόμενου πάγιου στοιχείου.

Ο σχηματισμός αποθεματικών της κατηγορίας αυτής επιβάλλεται ακόμη πιο έντονα σε περιόδους πληθωρισμού, οπότε οι διενεργούμενες αποσβέσεις επί της αξίας κτήσεως των πάγιων στοιχείων δεν επαρκούν για την αντικατάσταση των στοιχείων που αποσβένονται.

Αλλά ο σχηματισμός τέτοιων αποθεματικών επιβάλλεται, επίσης, όταν η επιχείρηση διαθέτει μηχανολογικό εξοπλισμό που υπόκειται σε κίνδυνο οικονομικής απαξίωσης πριν από την απόσβεση του· π.χ. στις επιχειρήσεις παραγωγής ειδών γυναικείας ενδύσεως, εξαιτίας της γρήγορης αλλαγής της μόδας.

4.9.4.3. Αποθεματικά που αποσκοπούν στην κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή έκτακτων ή απρόβλεπτων εξόδων

Τα εν λόγω αποθεματικά έχουν σκοπό τη διαφύλαξη, κατά το δυνατό, της σταθερότητας και ακεραιότητας του μετοχικού ή εταιρικού κεφαλαίου. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα είδος αυτασφάλισης που προορίζεται να προφυλάξει την εταιρία από κάθε κίνδυνο σχετικό με την άσκηση της επιχείρησης. Επιπλέον, με τα αποθεματικά αυτά επιτυγχάνεται, επίσης, η ομαλή και σταθερή εξυπηρέτηση του εταιρικού κεφαλαίου, γιατί γίνεται δυνατή η απόσβεση λ.χ. έκτακτων ζημιών μιας χρήσεως από τα μεγάλα κέρδη προγενέστερης χρήσεως, από τα οποία έχουν σχηματιστεί τα αποθεματικά αυτά.

Στην κατηγορία αυτήν εντάσσονται τα εξής αποθεματικά:

- Το τακτικό αποθεματικό.
- Το αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρ. 8 ν.δ. 2176/1952.
- Τα χωρίς ειδικό προορισμό αποθεματικά, που χρησιμοποιούνται για την απόσβεση κάθε ενδεχόμενης ζημίας.
- Το αποθεματικό για ενδεχόμενη απόσβεση ακινητοποιήσεων λ.χ. το αποθεματικό με το οποίο καλύπτεται η αναπόσβεστη αξία του μηχανήματος, που καταστράφηκε

εξαιτίας ατυχήματος ή του μηχανήματος, που αχρηστεύτηκε εξαιτίας οικονομικής απαξίωσης.

- Το αποθεματικό για την κάλυψη ζημίας από ενδεχόμενη υποτίμηση εμπορευμάτων (ιδιαίτερα σε επιχειρήσεις που εμπορεύονται είδη μόδας).
- Το αποθεματικό για την κάλυψη ζημιών από τις διακυμάνσεις στις τιμές των κινητών αξιών.
- Το αποθεματικό για ενδεχόμενη απόσβεση απαιτήσεων. Ο σχηματισμός τέτοιου αποθεματικού αποτελεί μέτρο πρόνοιας και η χρησιμοποίησή του είναι ενδεχόμενη και όχι αναγκαία.
- Τα αποθεματικά προς κάλυψη ενδεχόμενων κινδύνων από πυρκαγιά, εργατικά ατυχήματα κ.λπ., στις αυτασφαλιζόμενες επιχειρήσεις.

4.9.4.4. Αποθεματικά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους

Τα εν λόγω αποθεματικά έχουν πρωταρχικό σκοπό τη διατήρηση των διανεμηθέντων μερισμένων σε σταθερό επίπεδο. Χωρίς αμφιβολία, κατά τη διάρκεια ζωής της οικονομική μονάδας υπάρχουν χρήσεις κατά τις οποίες δε θα προκύψει κέρδος ή επαρκή κέρδη για τη διανομή μερισμάτων προς τους μετόχους. Μια τέτοια περίπτωση θα κλονίσει την εμπιστοσύνη των πιθανών επενδυτών αλλά και τρίτων προς την επιχείρηση, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται υψηλές διακυμάνσεις στη χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής. Επομένως, αποθεματικά που επιφέρουν το μέρισμα σε σταθερά επίπεδα, αποτελούν μια διασφάλιση του μελλοντικού εισοδήματος των μετόχων.

Στην κατηγορία αυτήν εντάσσονται:

α) Τα αποθεματικά μερισμάτων ή αποθεματικά εξισώσεως μερισμάτων.

β) Το υπόλοιπο κερδών εις νέο. Γιατί κι αυτό είναι αποθεματικό με τη διαφορά ότι, αντίθετα προς τα άλλα αποθεματικά, σχηματίζεται για μια μόνο χρήση, αφού υποχρεωτικά προστίθεται στο αποτέλεσμα της επόμενης χρήσεως και διατίθεται όπως κι αυτό.

γ) Τα προς απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου αποθεματικά. Αυτά σχηματίζονται από τις επιχειρήσεις εκείνες που προβαίνουν σε απόσβεση του κεφαλαίου τους. Το κεφάλαιο, που είναι υπέγγυο προς τους τρίτους, πρέπει να παραμένει άθικτο σε όλη τη ζωή της εταιρίας. Αν συνεπώς, η εταιρία προτού διαλυθεί προβεί σε επιστροφή της αξίας της μετοχής, αυτό είναι κατ' αρχή αδύνατο, εκτός αν γίνει από τα ετήσια κέρδη ή από αποθεματικό που σχηματίστηκε από προγενέστερα κέρδη.

4.10. Αφανή αποθεματικά

4.10.1. Έννοια και διακρίσεις των αφανών αποθεματικών

Ο ισολογισμός της εταιρίας πρέπει να απεικονίζει την αληθινή οικονομική της κατάσταση. Γι' αυτό πρέπει να περιλαμβάνονται στον ισολογισμό όλα τα περιουσιακά στοιχεία και όλες οι υποχρεώσεις της εταιρίας και μάλιστα τα μεν περιουσιακά στοιχεία στην πραγματική τους αξία, οι δε υποχρεώσεις στο πραγματικό τους ύψος, σύμφωνα με τους κανόνες αποτιμήσεως που έχουν καθιερωθεί μέσα στα πλαίσια της λογιστικής του ιστορικού κόστους.

Είναι όμως δυνατό στον ισολογισμό που συντάσσει η εταιρία η καθαρή θέση της επιχειρήσεως να εμφανιστεί μικρότερη από την πραγματική, γιατί:

- ✓ είτε στοιχείο ή στοιχεία του ενεργητικού δε γράφτηκαν στον ισολογισμό ή γράφτηκαν με αξία μικρότερη της πραγματικής.
- ✓ είτε στοιχείο ή στοιχεία του παθητικού εξογκώθηκαν με την εμφάνιση στον ισολογισμό ανύπαρκτων υποχρεώσεων ή γιατί στοιχείο ή στοιχεία του παθητικού υπερεκτιμήθηκαν.
- ✓ είτε συνέτρεξαν και οι δύο παραπάνω λόγοι.

Στις περιπτώσεις αυτές, που η καθαρή θέση της εταιρίας εμφανίζεται μικρότερη από την πραγματική, λέμε πως υπάρχουν αποθεματικά, τα οποία όμως δεν εμφανίζονται στο παθητικό του ισολογισμού, γι' αυτό τα ονομάζουμε «αφανή».

Αφανή, λοιπόν, αποθεματικά είναι τα αποθεματικά εκείνα που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό της επιχειρήσεως ή εμφανίζονται μεν σ' αυτόν, αλλά καλυμμένα με τίτλο διαφορετικό από τον τίτλο του αποθεματικού.

α) Τα αφανή αποθεματικά διακρίνονται σε εξακριβώσιμα ή λανθάνοντα και σε μη εξακριβώσιμα ή κρυμμένα.

- ✓ «εξακριβώσιμα» ή «λανθάνοντα» είναι τα αποθεματικά των οποίων η ύπαρξη διαπιστώνεται με απλή εξέταση του ισολογισμού, παραμένει όμως άγνωστο το μέγεθος τους, πράγμα που επιδιώκεται να εξακριβωθεί π.χ. στον ισολογισμό μιας επιχειρήσεως εμφανίζεται ο λογαριασμός «μηχανήματα» με υπόλοιπο 1 δρχ.⁽¹⁾, επειδή στο παρελθόν έγιναν υψηλές αποσβέσεις. Στην περίπτωση αυτήν, εύκολα διαπιστώνεται ότι στο λογαριασμό «μηχανήματα» κρύβεται αποθεματικό, το μέγεθος του οποίου όμως είναι άγνωστο.
- ✓ «μη εξακριβώσιμα» ή «κρυμμένα» είναι τα αποθεματικά, που όχι μόνο το μέγεθος τους δεν είναι δυνατό να καθοριστεί, αλλά και αυτή ακόμη η ύπαρξη τους δε διαπιστώνεται από τη μελέτη του ισολογισμού π.χ., στον ισολογισμό αναγράφεται αξία «προϊόντων» δρχ. 5 εκατ., ενώ η τρέχουσα αξία τους ανέρχεται σε 8 εκατ. Στην περίπτωση αυτήν υπάρχει αφανές αποθεματικό δρχ. 3 εκατ., που από τη μελέτη του ισολογισμού δεν είναι δυνατό ούτε να εξακριβωθεί η ύπαρξη του ούτε να προσδιοριστεί το μέγεθος του. Το αποθεματικό αυτό μπορεί να προσδιοριστεί μόνο με εξωτερική απογραφή και ορθή αποτίμηση των στοιχείων του ισολογισμού.

β) *Πρωτογενή και υστερογενή.* Πρωτογενή είναι τα δημιουργούμενα κατά την κτήση των στοιχείων του ενεργητικού, όταν αυτά συνειδητά εκτιμούνται σε αξία κάτω της πραγματικής (π.χ. εισφορές σε είδος κατά την ίδρυση της εταιρίας ή την αύξηση του κεφαλαίου της) ή δεν απογράφονται πλήρως.

Υστερογενή χαρακτηρίζονται τα αποθεματικά που δημιουργούνται, όχι κατά την κτήση των στοιχείων, αλλά εκ των υστέρων, διά της μη προσαρμογής της αξίας με την οποία αυτά φέρονται στα βιβλία της εταιρίας, στις μεταβληθείσες τιμές π.χ. μη υποτίμηση των υποχρεώσεων της εταιρίας σε συνάλλαγμα, μολονότι η τιμή του οφειλόμενου συναλλάγματος υποτιμήθηκε, ή μη αναπροσαρμογή της αξίας των μηχανημάτων που εισήχθησαν από το εξωτερικό, μολονότι η αξία τους σε δραχμές αυξήθηκε, επειδή αυξήθηκε η τιμή του νομίσματος της χώρας από την οποία έγινε η εισαγωγή τους. Πρόκειται για τα λεγόμενα «νομισματογενή» αφανή αποθεματικά.

---

¹Πρόκειται για κονδύλιο υπομνήσεως ή όπως συνήθως λέγεται για «αξία μνείας». Τα κονδύλια αυτά, αναγραφόμενα στον ισολογισμό αποτελούν την επιτύμβιο πλάκα του, γιατί μαρτυρούν πως ούτε ο ισολογισμός δείχνει την πραγματική οικονομική κατάσταση της εταιρίας ούτε ο λογαριασμός «αποτελέσματα χρήσεως» τα πραγματικά της αποτελέσματα.

γ) Αναγκαστικά ή εκ του νόμου αποθεματικά και αποθεματικά υποκειμενικής κρίσεως. Τα αναγκαστικά προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου περί αποτιμήςεως, π.χ. των ακινήτων στην αξία κτήσεως, των εμπορευμάτων στην κατ' είδος χαμηλότερη αξία μεταξύ κτήσεως και τρέχουσας.

Τα αναγκαστικά αποθεματικά καλούνται, με μεγαλύτερη ακριβολογία, αποθεματικά τιμής κτήσεως ή αποθεματικά τιμής ημέρας, όταν τα περιουσιακά στοιχεία αποτιμούνται στην τιμή κτήσεως, ενώ η τρέχουσα τιμή της ημέρας είναι υψηλότερη και είναι ίσα με τη διαφορά των δύο αυτών τιμών.

Αποθεματικά υποκειμενικής κρίσεως λέγονται τα αποθεματικά που σχηματίζονται βάσει υποκειμενικών εκτιμήσεων και υπολογισμών. Όταν τα αποθεματικά σχηματίζονται τελείως έξω από τα όρια και αυτής ακόμη της υποκειμενικής κρίσεως και χωρίς καμιά επαφή με τους σκοπούς της Λογιστικής, τότε μιλούμε για αυθαίρετα αποθεματικά.

4.10.2.Σκοποί των αφανών αποθεματικών

Οι σκοποί για τους οποίους δημιουργούνται τα αφανή αποθεματικά ποικίλλουν. Έτσι με τα αφανή αποθεματικά δυνατό να επιδιώκεται:

α) Η οικονομική ενίσχυση της εταιρίας. Είναι ενδεχόμενο η εταιρία να έχει ανάγκη κεφαλαίων για να επεκτείνει τις εργασίες της ή για να αντιμετωπίσει με επιτυχία τον οξύ ανταγωνισμό. Η προσφυγή στο δανεισμό δυνατό να είναι ασύμφορη, οι δε μέτοχοι να αρνούνται αφενός να συνεισφέρουν για μια αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και αφετέρου να αξιώνουν την ολοσχερή διανομή των κερδών. Στην περίπτωση αυτή, λόγοι προνοίας και συνετής διαχείρισεως επιβάλλουν τη συγκάλυψη των κερδών διά της δημιουργίας αφανών αποθεματικών.

β) Η αποτροπή συστάσεως ομοειδών επιχειρήσεων. Είναι ενδεχόμενο η Διοίκηση της εταιρίας να μη θέλει να κάμει γνωστό στο ευρύ κοινό τα πραγματικά κέρδη της εταιρίας, όταν αυτά υπερβαίνουν σημαντικά τα κέρδη άλλων επιχειρήσεων, γιατί είναι δυνατό τα υπέρογκα κέρδη να παρακινήσουν κι άλλους στην ίδρυση όμοιων επιχειρήσεων, με συνέπεια την αύξηση του ανταγωνισμού. Και στην περίπτωση αυτή, λόγοι προνοίας επιβάλλουν τη συγκάλυψη των κερδών διά της δημιουργίας αφανών αποθεματικών.

γ) Η αποφυγή φορολογίας. Με τη δημιουργία αφανών αποθεματικών μειώνονται τα φορολογητέα κέρδη και συνεπώς και οι φόροι που καταβάλλονται στο Δημόσιο. Όταν όμως αποκαλυφθούν, από το φορολογικό έλεγχο, τα κέρδη που αποκρύφτηκαν με τη δημιουργία των αφανών αποθεματικών, επιβάλλονται οι ανάλογοι φόροι προσ αυξημένοι με πρόστιμα σε βάρος της εταιρίας.

δ) Η αποφυγή συμπίεσεως των τιμών. Οι επιχειρήσεις στις οποίες το κράτος καθορίζει τις τιμές πωλήσεως των προϊόντων τους (π.χ. αλευροβιομηχανίες, καπνοβιομηχανίες) έχουν κάθε συμφέρον να αποκρύπτουν τα υψηλά κέρδη τους και να παρουσιάζουν πενιχρά αποτελέσματα, ώστε να επιτυγχάνουν καλλίτερες τιμές πωλήσεως των προϊόντων τους. Αυτό τις ωθεί στη δημιουργία αφανών αποθεματικών.

ε) Η κερδοσκοπία επί των μετοχών της εταιρίας. Είναι αλήθεια πως τα ελατήρια που ωθούν στη δημιουργία αφανών αποθεματικών δεν είναι πάντοτε αγαθά, ούτε αποβλέπουν πάντοτε στην εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων της εταιρίας. Γιατί, πολλάκις, οι διευθύνοντες αποσκοπούν, αποκρύπτοντας κέρδη με τη δημιουργία αφανών αποθεματικών, στο να προκαλέσουν πτώση στις τιμές των μετοχών στο Χρηματιστήριο, για να σπεύσουν να αγοράσουν τις μετοχές σε χαμηλές τιμές, αποξενώνοντας τους μέχρι τότε μετόχους από όλα τα οικονομικά πλεονεκτήματα της εταιρίας. Είναι όμως δυνατό, οι διοικούντες να αποβλέπουν σε αποθάρρυνση της κερδοσκοπίας

επί των τίτλων της εταιρίας για να αποφύγουν υπερβολική άνοδο των τιμών των μετοχών, που ενδεχόμενα να πέσουν κατακόρυφα αν σε μεταγενέστερες χρήσεις τα κέρδη είναι λιγότερο ικανοποιητικά.

Πρέπει πάντως να τονιστεί ότι ο ίδιος ο νόμος υιοθετεί την αρχή της συντηρητικότητας και επιβάλλει κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων, οι οποίοι οδηγούν σε δημιουργία αφανών αποθεματικών.

4.10.3. Κριτική των αφανών αποθεματικών

Τα αφανή αποθεματικά παρουσιάζουν πολλά μειονεκτήματα. Πράγματι, καμιά δικαιολογία δεν μπορεί να προβληθεί, όταν οι διοικούντες την εταιρία στοχεύουν στην κερδοσκοπία επί των μετοχών ή στην αποφυγή φορολογίας ή συμπίεσεως των τιμών πώλησεως επί αγορανομικά ελεγχόμενων ειδών, γιατί οι επιδιωκόμενοι σκοποί είναι αθέμιτοι.

Όταν σκοπός της Διοικήσεως της εταιρίας είναι να αποφύγει την ίδρυση ομοειδών επιχειρήσεων, ο σχηματισμός αφανών αποθεματικών κρίνεται ατελέσφορος, γιατί είναι αδύνατο μια επιχείρηση να αποκρύπτει μέρος από τα κέρδη της επί σειρά ετών και κάποτε τα αποκρυπτόμενα κέρδη θα αποκαλυφθούν. Άλλωστε, η ματαίωση του ανταγωνισμού είναι, από άποψη κοινωνικής οικονομίας, καταδικαστέα.

Αλλά και στην περίπτωση που τα αφανή αποθεματικά αποσκοπούν στην οικονομική ενίσχυση της εταιρίας είναι και πάλι καταδικαστέα. Γιατί, αφενός μεν ο ισολογισμός δεν εμφανίζει την αληθινή οικονομική κατάσταση της εταιρίας και οι ενδιαφερόμενοι ζητούν πληροφορίες από άλλες πηγές, με τα εντεύθεν προφανή και γνωστά άτοπα, αφετέρου δε οι μέτοχοι με την απόκρυψη και μη διανομή κερδών, δε λαμβάνουν το κέρδος που τους αναλογεί. Αλλά και στην περίπτωση ακόμη που οι μέτοχοι οδηγηθούν στην πώληση των μετοχών τους, πάλι δεν θα εισπράξουν την πραγματική αξία των μετοχών τους, γιατί η αξία τους προσδιορίζεται κυρίως από την οικονομική κατάσταση της εταιρίας, η οποία όμως, με τη δημιουργία αφανών αποθεματικών, εμφανίζεται λιγότερο από όσο είναι καλή, αν όχι κακή.

Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα πως πρέπει να αποφεύγεται η δημιουργία αφανών αποθεματικών και ότι, αντί των αφανών, θα πρέπει να σχηματίζονται εμφανή αποθεματικά.

Σε ότι αφορά τα καλούμενα νομιμοποιημένα αφανή αποθεματικά, η δημιουργία των οποίων είναι αναπότρεπτη, θα πρέπει κι αυτά να αποκαλύπτονται.

4.11. Επένδυση και διάλυση των αποθεματικών

4.11.1. Επένδυση των αποθεματικών

Με τον όρο επένδυση ενός αποθεματικού εννοούμε την τοποθέτηση του κεφαλαίου, που δημιουργήθηκε με το σχηματισμό του αποθεματικού, σε διάφορα περιουσιακά στοιχεία, δηλαδή σε διάφορες αξίες του ενεργητικού. Τα αποθεματικά που κατά κύριο λόγο επενδύονται είναι εκείνα που προορίζονται για την αύξηση των μέσων δράσεως της εταιρείας.

Όπως είναι γνωστό, οι λογαριασμοί των αποθεματικών έχουν το αντιστάθμισμά τους στο ενεργητικό, δηλ. σε πάγια, χρεόγραφα, απαιτήσεις κ.λπ. Όλα τα αποθεματικά, ακόμη κι αυτά που προορίζονται να διανεμηθούν στο μέλλον στους μετόχους ή να καλύψουν μελλοντικές ζημιές, μέχρι το χρόνο χρησιμοποίησής τους, είναι επενδυμένα σε διάφορα στοιχεία του ενεργητικού. Σε ποια όμως περιουσιακά στοιχεία πρέπει να επενδύεται ένα αποθεματικό;

Από οικονομική άποψη η επένδυση των αποθεματικών εξαρτάται από το σκοπό για τον οποίο προορίζονται. Αν τα αποθεματικά προορίζονται για την επέκταση των εργασιών της εταιρίας, θα επενδυθούν, ανάλογα με το είδος της επιχειρήσεως, στα κατάλληλα πάγια στοιχεία (μηχανήματα, ακίνητα, κ.λπ.) ή σε κυκλοφορούντα στοιχεία (εμπορεύματα, πιστώσεις προς πελάτες, κ.λπ.). Αν τα αποθεματικά προορίζονται για αντιμετώπιση μελλοντικών ζημιών ή για διανομή στους μετόχους, δε θα πρέπει να επενδυθούν σε ακίνητα των οποίων η ρευστοποίηση είναι δυσχερής, αλλά σε περιουσιακά στοιχεία ευχερούς ρευστοποίησης. Διαφορετικά η εταιρία διατρέχει τον κίνδυνο να δει ελαττωμένο το κεφάλαιο κινήσεως της. Η επένδυση, δηλαδή, των αποθεματικών θα εξαρτηθεί από το είδος της επιχειρήσεως και τη γενική οικονομική πολιτική της.

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι όταν η επιχείρηση είναι ελεύθερη για τον τρόπο επένδυσης των αποθεματικών της, τότε η τοποθέτηση των αποθεματικών πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να εξασφαλίζει:

α) Ασφάλεια επενδύσεως και μάλιστα από δύο απόψεις: 1) από την άποψη της επανακτήσεως του ονομαστικού ποσού του τοποθετημένου αποθεματικού (κεφάλαιο + τόκοι) και 2) από την άποψη της διατηρήσεως της αγοραστικής δυνάμεως αυτού. Η αρχή «Safety first» ισχύει κυρίως επί τραπεζικών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Μια γενικής ισχύος κατά βαθμό ασφαλείας ταξινόμηση των περιουσιακών στοιχείων είναι αδύνατη, εξαιτίας των διαφορετικών κατά χρόνο και τόπο περιστάσεων.

β) Ευχέρεια ρευστοποίησης, δηλ. δυνατότητα της μετατροπής της επενδύσεως σε χρηματικά μέσα, χωρίς απώλεια χρόνου και χωρίς ζημία. Δεν υπάρχει, και για την ευχέρεια ρευστοποίησης, μια γενικής ισχύος διαβάθμιση των περιουσιακών στοιχείων.

γ) Αυξημένο βαθμό αποδοτικότητας. Περιουσιακά στοιχεία που συγκεντρώνουν, σχετικά, τις παραπάνω ιδιότητες, σε ομαλές τουλάχιστο συνθήκες οικονομικού και κοινωνικού βίου, είναι τα κρατικά χρεόγραφα. Αντίθετα, η επένδυση σε ακίνητα παρουσιάζει μεγαλύτερη ασφάλεια, αλλά μειονεκτεί, γιατί τα ακίνητα δε συγκεντρώνουν ανάλογη αποδοτικότητα και ευκολία ρευστοποίησης.

Ο ν. 2190/1920 δεν υποχρεώνει τις εταιρίες να τοποθετούν τα αποθεματικά τους σε ορισμένες αξίες. Είναι, λοιπόν, οι εταιρίες ελεύθερες να τα θέσουν σε κυκλοφορία όπως ακριβώς και το μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικότερα για τις ημεδαπές ασφαλιστικές εταιρίες, το ν.δ. 400/1970, με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων, προσδιορίζει λεπτομερώς τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία αποκλειστικά πρέπει να επενδύεται το μετοχικό κεφάλαιο και τα κάθε φύσεως αποθεματικά και ορίζει ακόμη ότι σε ασφαλιστική τοποθέτηση (δέσμευση περιουσιακών στοιχείων) διατίθενται υποχρεωτικά το τέταρτο του κεφαλαίου, το τακτικό αποθεματικό και τα τεχνικά αποθέματα και επιπλέον προσδιορίζει και ποια περιουσιακά στοιχεία μπορούν να αποτελέσουν την ασφαλιστική τοποθέτηση (άρθρ. 7).

Με εξαίρεση την παραπάνω δέσμευση των ασφαλιστικών εταιριών, το καταστατικό της εταιρίας μπορεί να καθορίσει τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία θα επενδύονται τα αποθεματικά που προβλέπονται από αυτό, όπως π.χ. σε χρεόγραφα, πάγια, καταθέσεις στις Τράπεζες, κ.λπ. Αλλά και των νόμιμων αποθεματικών την επένδυση σε ορισμένα στοιχεία, νομίζουμε, πως μπορεί το καταστατικό να προβλέψει.

Η γενική συνέλευση, εξάλλου, μπορεί ν' αποφασίσει την επένδυση σε ορισμένα στοιχεία τόσο των αποθεματικών που με απόφαση της σχηματίζονται, όσο και των νόμιμων και των καταστατικών αποθεματικών, στις περιπτώσεις, βέβαια, που δεν υπάρχει σχετική με την επένδυση των αποθεματικών διάταξη νόμου ή του καταστατικού. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει τέτοια

διάταξη νόμου ή καταστατικού ούτε απόφαση της γενικής συνέλευσεως, το Δ.Σ. της εταιρίας έχει απόλυτη ελευθερία να επενδύσει, κατά την κρίση του, όλα ανεξαιρέτως τα αποθεματικά της εταιρίας.

Τέλος, σημειώνουμε ότι τα αποθεματικά, που σχηματίζονται με βάση ευεργετικές φορολογικές διατάξεις, επενδύονται αναγκαστικά σε ορισμένα στοιχεία, κυρίως ενσώματου πάγιου ενεργητικού, που καθορίζονται από τις διατάξεις αυτές. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία υποχρεούται η εταιρία να μην πωλήσει επί ορισμένο χρόνο (συνήθως πενταετία), ειδάλλως τα αποθεματικά υποβάλλονται σε φορολογία. Στα αποθεματικά της κατηγορίας αυτής προηγείται συνήθως η επένδυση τους σε ορισμένες αξίες και ακολουθεί η απόφαση της γενικής συνέλευσεως των μετόχων για το σχηματισμό τους.

Από λογιστική άποψη, η επένδυση ενός αποθεματικού απεικονίζεται με χρέωση του λ/σμού του περιουσιακού στοιχείου ή των στοιχείων στα οποία το αποθεματικό επενδύεται με πίστωση του αρμόδιου λ/σμού που υφίσταται μεταβολή (ταμείο, κ.λπ.). Έτσι, κατά την επένδυση των αποθεματικών ο λ/σμός του αποθεματικού διατηρείται ανέπαφος και επέρχεται μόνο μορφολογικός μετασχηματισμός ενός στοιχείου σε άλλο. Αυτό οφείλεται στην ιδιαίτερη φύση του αποθεματικού, που αποτελεί για την επιχείρηση ένα στοιχείο του παθητικού, κατά κάποιο τρόπο ένα λ/σμό οφειλής της εταιρίας προς τους μετόχους, και η οποία οφειλή εξακολουθεί να υπάρχει, αφού το ενεργητικό της εταιρίας παραμένει αμείωτο. Απλώς λαμβάνει χώρα μορφολογικός μετασχηματισμός ενός στοιχείου του ενεργητικού σε άλλο στοιχείο του ενεργητικού ή, κατά άλλη έκφραση, ο λ/σμός του αποθεματικού παραμένει στο παθητικό και δείχνει την πηγή προελεύσεως των κεφαλαίων με τα οποία χρηματοδοτήθηκε το ενεργητικό, π.χ.:

Έστω ότι η εταιρία έχει προβεί σε σχηματισμό «αποθεματικού για την αγορά μηχανημάτων» δρχ. 1.000.000 και αποφασίζει να διαθέσει ποσό δρχ. 800.000 για την αγορά μηχανήματος:

Θα γίνει η εγγραφή:

Μηχανήματα 800.000

(εις) Ταμείο 800.000

Δηλαδή, η χρησιμοποίηση του αποθεματικού αυτού ισοδυναμεί με αντικατάσταση του στοιχείου του ενεργητικού «ταμείο» με το στοιχείο του ενεργητικού «μηχανήματα» για το ποσό των δρχ. 800.000, ο δε λ/σμός του αποθεματικού παραμένει στο παθητικό ανέπαφος.

Η διάλυση της επενδύσεως του αποθεματικού γίνεται με πίστωση του λ/σμού του περιουσιακού στοιχείου ή στοιχείων στα οποία είχε επενδυθεί το αποθεματικό, με χρέωση του κατά περίπτωση αρμόδιου λ/σμού, δηλ. με εγγραφή αντίστροφη της εγγραφής επενδύσεως του αποθεματικού.

4.11.2 Διάλυση των αποθεματικών

Με τον όρο διάλυση ενός εμφανούς αποθεματικού εννοούμε τη χρησιμοποίηση του για ορισμένο σκοπό, με την οποία επέρχεται η λογιστική εξαφάνιση του λ/σμού του αποθεματικού και συντελείται με τη χρέωση του λογαριασμού του αποθεματικού και την πίστωση του εκάστοτε αρμόδιου λογαριασμού.

Τη διάλυση των αποθεματικών επιφέρουν τα εξής γεγονότα:

- (α) Η κεφαλαιοποίηση τους.
- (β) Η διανομή τους στους μετόχους.
- (γ) Η χρησιμοποίησή τους για την απόσβεση ζημίας.
- (δ) Η χρησιμοποίησή τους για την απόσβεση κεφαλαίου.

Τα γεγονότα αυτά θα αναλυθούν περισσότερο στη συνέχεια της εργασίας αυτής.

Εδώ σημειώνουμε ότι αρμόδιο όργανο για τη λήψη απόφασης για τη διάλυση ενός αποθεματικού είναι το όργανο εκείνο που αποφάσισε το σχηματισμό του.

5. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

5.1. Τακτικό Αποθεματικό

5.1.1. Σχηματισμός τακτικού αποθεματικού

Από τις διατάξεις των άρθρων 44 και 45 του κωδ. Ν. 2190/1920 ρυθμίζεται ως εξής ο σχηματισμός του τακτικού αποθεματικού:

1. Το 5% τουλάχιστον των πραγματικών (λογιστικών) καθαρών κερδών κάθε χρήσεως κρατείται, υποχρεωτικά, για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, μέχρις ότου το συσσωρευμένο ποσό του τακτικού αποθεματικού γίνει τουλάχιστον ίσο με το 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου (του ονομαστικού, όχι του καταβλημένου).
2. Καθαρά κέρδη πάνω στα οποία υπολογίζεται και από τα οποία κρατείται το τακτικό αποθεματικό, είναι τα πραγματικά (λογιστικά) καθαρά κέρδη- δηλαδή όχι τα φορολογητέα- κάθε χρήσεως από τα οποία αφαιρούνται :
  - 2.1. το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού 42.04 «Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων» καθώς και του λογαριασμού 88.09 «Λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι». Αν ο λογαριασμός 42.04 καταλείπει πιστωτικό υπόλοιπο, αυτό προστίθεται στα καθαρά λογιστικά κέρδη για τον υπολογισμό του τακτικού αποθεματικού, γιατί τα ποσά αυτά στις προηγούμενες χρήσεις είχαν καταχωρηθεί στα έξοδα των χρήσεων αυτών ενώ έπρεπε να είχαν καταχωρηθεί σε λογαριασμούς πάγιων στοιχείων και συνεπώς δεν υπολογίστηκε τότε τακτικό αποθεματικό.
  - 2.2. το τυχόν υπόλοιπο ζημιών προηγούμενων χρήσεων (των λογαριασμών 42.01 και 42.02).
  - 2.3. ο φόρος εισοδήματος, ο οποίος σύμφωνα με εγκ. του Υπουρ. Οικονομ. 1112918/10736/πολ. 1248/1992 (Ερμ. Ν. 2065/1992 στο άρθρο 16 παρ. 4.2, στο ΔΦΝ 1992 σελ 1995) και κυρίως την 1045732/10138/πολ. 1120/30-3-1993 (στο ΔΦΝ 1993 σελ 729 και ΛΟΓΙΣΤΗ 1993 σελ. 791), υπολογίζεται επί του συνόλου των λογιστικών κερδών της χρήσεως και όχι επί των φορολογητέων κερδών που κατά τη γνώμη μας είναι το σωστό. Δηλαδή, το Υπουρ. Οικονομ. Υποδεικνύει να αφαιρείται ο θεωρητικά αναλογών φόρος, ενώ το σωστό είναι να αφαιρείται ο καταβαλλόμενος φόρος, υπολογιζόμενος επί των φορολογητέων κερδών της χρήσεως.

Επί του απομένοντος υπολοίπου καθαρών κερδών και χωρίς προσθήκη σ' αυτό του τυχόν υπολοίπου κερδών εις νέο (προηγούμενων χρήσεων του λογαριασμού 42.00), υπολογίζεται το τακτικό αποθεματικό με ποσοστό τουλάχιστον 5%. Ο υπολογισμός και η κράτηση του τακτικού αποθεματικού γίνεται πριν από οποιαδήποτε διανομή (μερίσματος ή ποσοστών Δ.Σ.) ή κράτηση για άλλο αποθεματικό. Επισημαίνεται ότι, σε περίπτωση που ο συμψηφισμός των ζημιών προηγούμενων χρήσεων ή ο (καταβλητέος) φόρος εισοδήματος της κλειόμενης χρήσεως (συμπεριλαμβανομένων και των φόρων του λογαριασμού 42.04 καθώς και των μη συμψηφιζόμενων του λογαριασμού 63.00) απορροφήσουν το σύνολο των καθαρών λογιστικών κερδών της κλειόμενης χρήσεως, τακτικό αποθεματικό δεν υπολογίζεται, γιατί απλούστατα δεν απομένουν πλέον καθαρά κέρδη για να διατεθούν για το σκοπό αυτό.

Το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται επί του ποσού των λογιστικών κερδών που προκύπτουν από το αλγεβρικό άθροισμα των υπολοίπων των ακόλουθων λ/σμών:

— 88.00 «καθαρά κέρδη χρήσεως»	XXX
✓ 88.06 «διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων»	XXX

✓ 88.08 «φόρος εισοδήματος»	XXX
— 88.09 «λοιποί μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι»	XXX
—88.03 «ζημίες προηγούμενης χρήσεως προς κάλυψη»	XXX
—88.04 «ζημίες προηγούμενων χρήσεων προς κάλυψη»	XXX
Κέρδος επί του οποίου υπολογίζεται η κράτηση για τακτικό αποθεματικό	<u>XXX</u>

Το καταστατικό ή η γενική συνέλευση των μετόχων δεν μπορούν να ορίσουν άλλη βάση υπολογισμού του τακτικού αποθεματικού. Δεν είναι δυνατό π.χ. να οριστεί διά του καταστατικού ή δι' αποφάσεως γενικής συνελεύσεως ή Δ.Σ., ότι η κράτηση για το σχολιαζόμενο αποθεματικό θα υπολογίζεται επί των «μικτών κερδών» ή μόνο επί των «διανεμόμενων κερδών» κ.λπ.

3. Τα όρια 5% των καθαρών κερδών και 1/3 του κεφαλαίου (που αναφέρθηκαν στο 1) είναι τα υπό του νόμου προβλεπόμενα κατώτατα. Το καταστατικό δύναται να ορίσει μεγαλύτερα όρια όχι όμως μικρότερα.

Για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού, με το προσδιοριζόμενο κάθε χρήση ποσό με βάση τα προαναφερθέντα, διενεργείται λογιστική εγγραφή με την οποία, χρεώνεται ο λογαριασμός 88.99 «Κέρδη προς διάθεση» και πιστώνεται ο λογαριασμός 41.02 «Τακτικό Αποθεματικό».

5.1.2. Η υποχρέωση κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό

Η κράτηση για τακτικό αποθεματικό, που προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 44 και 45 του κωδ. Ν. 2190/1920, είναι υποχρεωτική, με την έννοια ότι επιβάλλεται από το νόμο και μάλιστα από διάταξη αναγκαστικής εφαρμογής. Δεν είναι, δηλαδή, δυνατό ούτε με διάταξη του καταστατικού ούτε με απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων, έστω κι αν λήφθηκε με παμψηφία, να περιοριστεί το προβλεπόμενο από τη διάταξη ποσοστό ή να μεταβληθεί ο προορισμός του αποθεματικού που θεσπίζεται από τη διάταξη αυτή.

Μόνη προϋπόθεση για να γεννηθεί υποχρέωση της εταιρίας για διενέργεια κρατήσεως τακτικού αποθεματικού είναι η συγκεκριμένη χρήση να κλείσει με κέρδη. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αν η χρήση δεν αποφέρει κέρδη ή καταλείπει ζημιά, καμιά υποχρέωση της εταιρίας δεν υπάρχει για κράτηση τακτικού αποθεματικού από τυχόν αδιανεμήτα κέρδη προηγούμενων χρήσεων, που υπάρχουν στην εταιρία.

Η υποχρέωση της εταιρίας για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού υπάρχει, έστω κι αν, με απόφαση της γενικής συνελεύσεως που λήφθηκε με παμψηφία, κανένα ποσό κερδών δε διανέμεται, αλλά ολόκληρο το ποσό των κερδών διατίθεται για το σχηματισμό άλλων αποθεματικών.

5.1.3. Το ποσοστό της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό

Οι διατάξεις των άρθρων 44 και 45 του κωδ. Ν. 2190/1920 ορίζουν ότι «ετησίως αφαιρείται το ένα εικοστό τουλάχιστον των καθαρών κερδών» (δηλ. το 5% τουλάχιστον των καθαρών κερδών) για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού.

Ειδικότερα, προκειμένου για ασφαλιστικές εταιρίες, το άρθρο 18 του ν.δ. 400/1970 ορίζει ότι «το ένα πέμπτο τουλάχιστον των καθαρών ετησίων κερδών της εταιρίας διατίθεται προς σχηματισμό τακτικού αποθεματικού...», δηλ. στις ασφαλιστικές εταιρίες η κράτηση ανέρχεται τουλάχιστον σε 20% των καθαρών κερδών.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το καταστατικό της εταιρίας είναι δυνατό να ορίσει ποσοστό μεγαλύτερο του 5% (ή στις ασφαλιστικές εταιρίες του 20%), όχι όμως και μικρότερο

αυτού. Έχουν, λοιπόν, οι διατάξεις αυτές αναγκαστικό χαρακτήρα μόνο ως προς τη μείωση του νόμιμου ποσοστού και ενδοτικό χαρακτήρα ως προς τη δυνατότητα αυξήσεως του. Υποστηρίζεται, μάλιστα, ότι με το αρχικό καταστατικό, όχι όμως και με τροποποίηση του, μπορεί να οριστεί ότι το σύνολο των κερδών, μετά την αφαίρεση του υποχρεωτικού πρώτου μερίσματος, διατίθεται για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού.

Η γενική συνέλευση των μετόχων δεν μπορεί να ορίσει παρακράτηση κερδών με βάση ποσοστό μεγαλύτερο από το προβλεπόμενο από το καταστατικό της εταιρίας (ειδίλλως το προβλεπόμενο από το νόμο), γιατί η αύξηση του ποσοστού αυτού επηρεάζει το ποσό των διανεμητέων κερδών, τη διανομή των οποίων ορίζει το καταστατικό. Εκτός αν το καταστατικό αφήνει στην απόλυτη κρίση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων ν' αποφασίσει για τη διανομή τους πέρα του τακτικού αποθεματικού και του πρώτου μερίσματος κερδών και τα προς διανομή κέρδη επαρκούν και για το σκοπό αυτόν.

Αν σε μια χρήση δεν έγινε κράτηση για τακτικό αποθεματικό, επειδή η χρήση δεν άφησε καθαρά κέρδη, ή αν η κράτηση που έγινε υπολείπεται από εκείνη που ορίζει το καταστατικό ή ο νόμος, επειδή τα κέρδη ήταν ανεπαρκή, κατά την επόμενη χρήση θα κρατηθεί μόνο το οριζόμενο από το καταστατικό, ειδίλλως από το νόμο, ποσοστό και δε θα υπολογιστεί κράτηση και για την προηγούμενη χρήση, κατά την οποία δεν προέκυψαν κέρδη ή αυτά ήταν ανεπαρκή.

Αν το τακτικό αποθεματικό μειωθεί εξαιτίας χρησιμοποίησης μέρους ή ολόκληρου για την κάλυψη της ζημίας μιας χρήσεως, η κράτηση που γίνεται στην επόμενη χρήση θα είναι η προβλεπόμενη από το καταστατικό, ειδίλλως από το νόμο, ανεξάρτητα αν αυτή καλύπτει ή όχι το ποσό του αποθεματικού που χρησιμοποιήθηκε. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που, πριν χρησιμοποιηθεί το αποθεματικό, είχε διακοπεί η κράτηση για το σχηματισμό του, επειδή αυτό είχε φθάσει στο όριο που καθορίζει το καταστατικό ή ο νόμος.

5.1.4. Προορισμός τακτικού αποθεματικού

Το τακτικό αποθεματικό έχει αποκλειστικό προορισμό να καλύπτει τις ζημιές που προκύπτουν με τη σύνταξη του ισολογισμού τέλους χρήσης και δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της χρήσης, για κάλυψη ζημιών που προέκυψαν ενδιάμεσως. Το τακτικό αποθεματικό «χρησιμοποιείται αποκλειστικώς προς εξίσωση προ πάσης διανομής μερίσματος του τυχόν χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού κερδών και ζημιών» (άρθρο 44, εδάφ. 3, κωδ. Ν. 2190/1920), η οποία διανομή γίνεται μόνο βάσει του ισολογισμού τέλους χρήσης, συνεπώς επιτρέπεται να καλυφθούν οι ζημιές της παρούσας ή των προηγούμενων χρήσεων μόνο με βάση τον ισολογισμό τέλος χρήσης και μετά από απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή του κωδ. Ν. 2190/1920:

- Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση του τακτικού αποθεματικού για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, ακόμη και με παμψηφεί απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, γιατί η άνω διάταξη είναι αναγκαστικού δικαίου (αναγκαστικής εφαρμογής).
- Η χρησιμοποίηση του τακτικού αποθεματικού για κάλυψη ζημιών δεν είναι υποχρεωτική, αλλά εναπόκειται στην κρίση της τακτικής Γενικής Συνελεύσεως (όχι της έκτακτης Γ.Σ.), η οποία (τακτική Γ.Σ.) είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει «περί εγκρίσεως του Ισολογισμού της εταιρείας, διαθέσεως των ετησίων κερδών...» (άρθρο 34 κωδ. Ν.2190/1920). Δηλαδή, η Γ.Σ. δύναται να αποφασίσει τη μη διανομή μερίσματος και τη χρησιμοποίηση των κερδών της χρήσεως για κάλυψη του

υφιστάμενου υπολοίπου ζημιών προηγούμενων χρήσεων, οπότε το τακτικό αποθεματικό μένει ανέπαφο.

Έκτακτη ζημία, που προέκυψε π.χ. από πυρκαγιά στο εργοστάσιο της εταιρίας ή από σεισμό κ.λπ., δεν είναι δυνατό να καλυφτεί κατά τη διάρκεια της χρήσεως με χρησιμοποίηση τακτικού αποθεματικού, γιατί η ζημία αυτή είναι δυνατό να καλυφτεί, μερικά ή ολικά, από τα κέρδη της χρήσεως.

5.1.5. Φορολογία του τακτικού αποθεματικού

α) Το αποθεματικό αντλείται από τα φορολογημένα κέρδη της χρήσεως

Μετά την τροποποίηση του ν.δ. 3843/1958 με το ν. 2065/1992, τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση από τα καθαρά κέρδη της χρήσεως του αναλογούντος φόρου εισοδήματος (βλ. άρθρο 4 περίπτ. (α) ν.δ. 3843/1958, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 15 § 2 του ν. 2065/1992).

Συνεπώς, δεν υπάρχει πλέον θέμα φορολογίας του τακτικού αποθεματικού, αφού αυτό προέρχεται πλέον από φορολογημένα κέρδη.

Στην περίπτωση που η Α.Ε. δικαιούται να σχηματίσει και σχηματίζει αφορολόγητες εκπτώσεις των διάφορων αναπτυξιακών νόμων, π.χ. του ν. 1892/1990, γεννάται το πρόβλημα πώς θα υπολογιστεί το ποσό του τακτικού αποθεματικού, αφού βάση για τον υπολογισμό των αφορολόγητων εκπτώσεων αποτελούν τα καθαρά κέρδη της χρήσεως (που προέρχονται από υπαγόμενες στον αναπτυξιακό νόμο δραστηριότητες κ.λπ.) πριν από την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος της χρήσεως, αλλά μετά την αφαίρεση της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό (και των κερδών που διανέμονται κ.λπ.). Το θέμα αντιμετωπίζεται με εσωτερική υφαίρεση.

β) Αντληση της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό από τα αφορολόγητα αποθεματικά

Το Υπουργείο Οικονομικών, με την πολυγρ. εγκύκλιο του 165/Ε. 8958/1729/8.8.1973 (Δ.Φ.Ν. 562 - 563/1973 σελ. 829), αποφάνθηκε ότι «οσάκις αφορολόγητα αποθεματικά ν.δ. 4002/1959 και α.ν. 147/1967, σχηματισθέντα εκ κερδών τρεχούσης ή προηγούμενων χρήσεων, μεταφέρονται εις το τακτικό αποθεματικό, ταύτα θα υπαχθώσιν εις φορολογία βάσει των εν ισχύι διατάξεων περί φορολογίας εισοδήματος, φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά περίπτωσιν, κατά το έτος εντός του οποίου γίνεται η μεταφορά αυτή».

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, επίσης, με την απόφαση του αριθ. 1170/1980, αποφάνθηκε ότι η μεταφορά ενός ποσού από τον ειδικό λογαριασμό της αφορολόγητης κρατήσεως του ν.δ. 4002/1959 στο τακτικό αποθεματικό συνεπάγεται την απώλεια της ιδιότητας του αφορολόγητου.

Σημειώνεται ακόμη ότι οι διατάξεις και των αναπτυξιακών νόμων που ισχύουν δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία ότι, σε περίπτωση αντλήσεως της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό από τα αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται κατά τη χρήση βάσει των αναπτυξιακών αυτών νόμων (ν. 1892/1990, ν. 1262/1982), θα υπαχθούν σε φορολογία.

(γ) Αντληση της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό από άλλα αποθεματικά που έχουν σχηματιστεί σε παρελθούσες χρήσεις

Γεννάται το ερώτημα αν η εταιρία σε μια δεδομένη χρήση, έχει τη δυνατότητα να αντλήσει το ποσό της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό, που αναλογεί στα κέρδη της χρήσεως αυτής, από σχηματισμένα ήδη σε προηγούμενες χρήσεις αποθεματικά.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι καταφατική, στο μέτρο που η κράτηση για τακτικό αποθεματικό αντλείται από ελεύθερα - προαιρετικά αποθεματικά, δηλ. από αποθεματικά που σχηματίστηκαν μόνο με απόφαση της γενικής συνέλευσεως χωρίς καμιά επιταγή του νόμου ή του καταστατικού και τα αποθεματικά αυτά δεν έχουν επιπλέον κανένα ειδικό προορισμό. ΚΓ αυτό,

γιατί τα αποθεματικά αυτά είναι δυνατό, με απλή απόφαση της γενικής συνέλευσεως των μετόχων, να διανεμηθούν ή διατεθούν για οποιοδήποτε σκοπό που εξυπηρετεί την εταιρία, άρα και για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού.

Σε ότι αφορά τη φορολογική πλευρά του θέματος σημειώνουμε επειδή η άντληση της κρατήσεως, για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, από άλλο αποθεματικό ισοδυναμεί με διανομή του τελευταίου, όπως άλλωστε και η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, τα θέματα που ανακύπτουν σχετικά είναι ίδια με τα θέματα που κύπτουν στην περίπτωση της κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών.

5.1.6. Μέρισμα – Προμέρισμα- Διανομή

5.1.6.1. Μέρισμα πρώτο και συμπληρωματικό

Εκτός του τακτικού αποθεματικού ένα μέρος των κερδών διατίθενται ως μερίσματα στους μετόχους. Τα μερίσματα αποτελούν μαζί με τις ανατιμήσεις των χρηματιστηριακών τιμών των μετοχών έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που λαμβάνεται υπόψη στην διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2.β. του άρθ. 45 του Κ.Ν. 2190/20, από τα καθαρά κέρδη της χρήσης μετά την αφαίρεση των ζημιών των προηγούμενων χρήσεων και του τακτικού αποθεματικού, αφού αφαιρεθεί ο αναλογών σ' αυτό φόρος εισοδήματος, κρατείται το απαιτούμενο ποσό για καταβολή του μερίσματος που προβλέπεται από το άρθ. 3 του Α.Ν. 148/67. Εδώ σημειώνεται ότι οι διατάξεις της παρ. 2 του εν λόγω άρθρου εφαρμόζονται από τα διανεμόμενα κέρδη που προέρχονται από ισολογισμούς που εγκρίνονται από 8/8/2007 και μετά (Αρθ. 79 παρ. 8 του Ν. 3604/07).

Οι διατάξεις του άρθ. 3 του Α.Ν. 148/1967, όπως αυτές αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 3 παρ. 18 του Ν. 2753/1999 το άρθρο 25 του Ν. 2789/2000 και του άρθ. 10 του Ν. 3460/2006 προβλέπουν διανομή μερίσματος σε μετρητά, κάθε χρόνο στους μετόχους, ποσοστό τουλάχιστον 35% επί των καθαρών κερδών του Ισολογισμού μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού μόνο και των κερδών από εκποίηση μετοχών θυγατρικής εταιρείας υπό τις προϋποθέσεις του άρθ. 25 του Ν. 2789/2000 και του φόρου εισοδήματος, εφόσον βεβαίως το ύψος του μερίσματος αυτού είναι μεγαλύτερο από εκείνο που προκύπτει, από τις διατάξεις της περίπτ. β' της παραγρ. 2 του άρθ. 45 του Κ.Ν. 2190/20.

Η εταιρεία μπορεί να μην διανέμει το μεγαλύτερο μέρισμα που αναφέρθηκε πιο πάνω εφόσον η Γεν. Συνέλευση με ειδική απαρτία και πλειοψηφία, να αποφασίσει τα εξής:

α. Με απαρτία και πλειοψηφία κατά 65% τουλάχιστον του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, να μη διανέμει ως μέρισμα το 35% των κερδών, αν είναι μεγαλύτερο, αλλά μικρότερο ποσό, με την προϋπόθεση ότι η διαφορά μεταξύ του μερίσματος του 35% επί των κερδών και αυτού του 6%, επί του καταβεβλημένου κεφαλαίου μεταφέρεται στα βιβλία της εταιρείας σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού προς κεφαλαιοποίηση, το οποίο υποχρεούται να κεφαλαιοποιήσει μέσα σε 4 χρόνια από το χρόνο σχηματισμού του με έκδοση νέων μετοχών που θα παραδώσει στους δικαιούχους μετόχους της, όπως προβλέπει η παρ. 18 του άρθρου 3 του Ν. 2753/99 και η οποία διάταξη τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 3 του Α.Ν. 148/1967.

β. Με απαρτία και πλειοψηφία κατά 70% τουλάχιστον, να μη διανέμει ως μέρισμα το 35% των κερδών, αλλά το πρώτο μέρισμα που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 2.β. του άρθ. 45

του Κ.Ν. 2190/20, όπως αναφέρθηκε παραπάνω και ανέρχεται στο ύψος του 6% επί του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου.

γ. Με απαρτία και πλειοψηφία κατά 100% να μη διανέμει ούτε πρώτο, αλλά ούτε και πρόσθετο μέρισμα, με την προϋπόθεση ότι το ποσό αυτό θα διατεθεί για την κάλυψη αναγκών της εταιρείας και όχι για τη διανομή αμοιβών Δ.Σ. (Απόφαση Ν.Σ.Κ. 723/6.10.1972).

Εξάλλου σύμφωνα δε με τις διατάξεις της παρ. 2 εδάφιο β του άρθ. 44α του Κ.Ν. 2190/20, το μέρισμα καταβάλλεται στους μετόχους, μέσα σε δύο μήνες από την απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης που ενέκρινε τον Ισολογισμό, και παραγράφεται με βάση το άρθ. 250 του Α.Κ. μετά από μία 5ετία από το τέλος του έτους που γεννήθηκε η απαίτηση, δηλαδή από το τέλος του έτους που εγκρίθηκε ο Ισολογισμός της χρήσης που αναφέρεται αυτό (Εγκ. υπ. Οικ. Κ10036/62/30.5.58).

Από φορολογικής δε πλευράς, το μέρισμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθ. 24 του Κ.Φ.Ε., αποτελεί για το μέτοχο εισόδημα από «κινητές αξίες» και δεν υπόκειται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος, καθότι προέρχεται από εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί στο όνομα της Ανώνυμης Εταιρείας, (άρθ. 54 παρ. 1 του Κ.Φ.Ε.) και εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του δικαιούχου μετόχου για το εισόδημα αυτό.

Ενώ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του 79 του Κ.Φ.Ε., οι μέτοχοι Ανωνύμων Εταιρειών που οι μετοχές τους είναι Ανώνυμες και δεν είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. έχουν υποχρέωση κατά την εξαργύρωση των μερισματοποδείξεων να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986, ότι είναι κύριοι ή επικαρπωτές των μετοχών που εισπράττουν το μέρισμα. Αν όμως δεν υποβληθεί η δήλωση αυτή, ο ενεργών την εξαργύρωση των μερισματοποδείξεων, έχει υποχρέωση να αρνηθεί την εξόφλησή τους.

5.1.6.2. Διανομή του επιπλέον σχηματισθέντος τακτικού αποθεματικού Αν. Εταιρείας, υπό μορφή προσθέτου μερίσματος στους μετόχους της.

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 270/2006 (Τμ. Α') γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου η οποία έγινε δεκτή από τον Υφ/γό Ανάπτυξης με το υπ' αριθ. Κ2- 8085/7.6.2006 έγγραφο της Δ/νσης Αν. Εταιρειών και Πίστεως του Υπ. Ανάπτυξης, είναι δυνατή η διανομή του επί πλέον του 1/3 του Μετοχικού Κεφαλαίου σχηματισθέντος υποχρεωτικού τακτικού αποθεματικού που προβλέπει το άρθ. 44 του Κ.Ν. 2190/1920 ποσού Αν. Εταιρείας, υπό την προϋπόθεση ότι το επί πλέον σχηματισθέν ποσό προβλεπόταν από σχετική καταστατική διάταξη, οπότε στην περίπτωση αυτή θα απαιτείτο σχετική τροποποίηση του καταστατικού, αλλά ποτέ όμως το υπόλοιπο του τακτικού αποθεματικού δεν μπορεί να είναι μικρότερο του 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου της Εταιρείας.

Κατά συνέπεια αν το τακτικό αποθεματικό που σχηματίστηκε κατά διαφόρους περιόδους υπερβαίνει το προβλεπόμενο από το άρθρο 44 του Κ.Ν. 2190/1920 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου, το επιπλέον ποσό μπορεί να διανεμηθεί εφόσον δεν υπάρχει σχετική στο καταστατικό απαγόρευση και αν υπάρχει τότε απαιτείται τροποποίηση του σχετικού άρθρου ώστε να είναι δυνατή η διανομή της διαφοράς του μεταξύ του υποχρεωτικού και του προαιρετικού σχηματισθέντος τακτικού αποθεματικού ποσού από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρείας υπό μορφή πρόσθετου μερίσματος.

5.1.6.3.Ειδικότερα θέματα πρώτου μερίσματος

Όσον αφορά ποιοι μέτοχοι έχουν προτεραιότητα στην διανομή των κερδών διακρίνουμε δύο σενάρια:

1. Τα κέρδη επαρκούν για την διανομή όλων των μερισμάτων

Στην παραπάνω περίπτωση πρέπει να καταβληθούν στους μετόχους με σωρευτικό προνόμιο² τα μερίσματα προηγούμενων χρήσεων, εάν αυτά δεν καταβλήθηκαν επειδή είτε δεν υπήρχαν κέρδη είτε δεν επαρκούσαν τα κέρδη, προσαυξημένα με το μέρισμα της κλεισμένης χρήσης. Επιπλέον πρέπει να καταβληθεί στους κοινούς και στους απλούς προνομιούχους μετόχους το μέρισμα της κλεισμένης χρήσης.

2. Τα κέρδη επαρκούν για την διανομή όλων των μερισμάτων.

Στην παραπάνω περίπτωση πρέπει να ακολουθηθεί η παρακάτω σειρά:

α) πρώτα καταβάλλεται στους μετόχους με σωρευτικό προνόμιο τα μερίσματα που δικαιούνται για παλαιότερες χρήσεις και δεν τους καταβλήθηκαν λόγω ανεπάρκειας των κερδών αυτών ή λόγω ζημιών.

β) έπειτα καταβάλλονται στους μετόχους με σωρευτικό και με απλό προνόμιο τα μερίσματα της κλειόμενης χρήσης και τέλος

γ) διανέμεται στους κοινούς μέτοχους τα μερίσματα της κλειόμενης χρήσης.

5.2. Αποθεματικά καταστατικού

Όπως πιο πάνω είπαμε, καταστατικά αποθεματικά ή αποθεματικά καταστατικού είναι τα αποθεματικά που δεν προβλέπονται από το νόμο, αλλά από ειδικές διατάξεις του καταστατικού της εταιρείας. Η εταιρεία είναι υποχρεωμένη, εφόσον υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό, να παρακρατεί συγκεκριμένο ποσό από το λογαριασμό «υπόλοιπο κερδών εις νέο» για σχηματισμό του αποθεματικού καταστατικού. Επιπλέον, το καταστατικό πρέπει να ορίζει το ετήσιο παρακρατούμενο ποσοστό επί των καθαρών κερδών, το μέγιστο ύψος, τον προορισμό, κ.α. σχετικά με τα κονδύλια αυτού του λογαριασμού. Επισημαίνεται ότι η κράτηση για καταστατικό αποθεματικό θα πραγματοποιηθεί μετά την κράτηση για τακτικό αποθεματικό και τη διανομή του πρώτου μερίσματος στους μετόχους.

Η εταιρεία, εφόσον υπάρχουν κέρδη, είναι υποχρεωμένη να σχηματίζει τα αποθεματικά καταστατικού και γι' αυτό τα αποθεματικά εντάσσονται στην κατηγορία των υποχρεωτικών αποθεματικών. Τα καταστατικά αποθεματικά έχουν συνήθως ειδικό προορισμό προσδιορίζεται στο καταστατικό της εταιρείας³, όπως λ.χ. για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων, την εξαγορά μετοχών για απόσβεση κεφαλαίου, για την ανανέωση ή την επέκταση των εγκαταστάσεων της εταιρείας, για την προικοδότηση ασφαλιστικών ταμείων του προσωπικού, κ.λπ. Εφόσον το καταστατικό προσδιορίζει τον ειδικό προορισμό του αποθεματικού, η χρησιμοποίησή του πρέπει να είναι σύμφωνη με το σκοπό αυτόν. Είναι όμως δυνατό, ύστερα από σχετική τροποποίηση του καταστατικού, το αποθεματικό να διατεθεί για άλλο σκοπό απ' εκείνο που αρχικά σχηματίστηκε.

Η Γενική Συνέλευση δεν έχει καμία αρμοδιότητα να μεταβάλλει το ύψος ή τον προορισμό του αποθεματικού καταστατικού εκτός αν βέβαια υπάρχει σχετική ρήτρα στο καταστατικό που δίνει τέτοια εξουσία στη Γενική Συνέλευση. Τέλος μεταβολή στους όρους λειτουργίας και ρύθμισης του καταστατικού αποθεματικού μπορεί να επέλθει μόνο με τροποποίηση του καταστατικού.

²διακρίνουμε τρεις τύπους μετόχους: α) τους κοινούς μετόχους, β) τους μετόχους με απλό προνόμιο και γ) τους μετόχους με σωρευτικό προνόμιο.

³Συνήθως όμως τα καταστατικά των εταιριών επιβάλλουν το σχηματισμό «έκτακτου αποθεματικού», χωρίς να προσδιορίζουν τον ειδικό προορισμό του. Έτσι, η χρησιμοποίησή του αποθεματικού αφήνεται στην ελεύθερη κρίση της τακτικής γενικής συνελεύσεως.

5.3. Ειδικά αποθεματικά

Τα ειδικά αποθεματικά είναι τα αποθεματικά που έχουν συγκεκριμένο σκοπό, όπως για παράδειγμα το αποθεματικό για την επέκταση του εργοστασίου της εταιρίας, το αποθεματικό για διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το αποθεματικό για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή απωλειών από επισφαλείς πελάτες.

Αυτός ο συγκεκριμένος σκοπός του αποθεματικού μπορεί να καθορίζεται από το όργανο εκείνο που επέβαλε το σχηματισμό του, δηλαδή, από το νόμο, όπως είναι το τακτικό αποθεματικό, το καταστατικό, όπως λ.χ. το αποθεματικό για την επέκταση του εργοστασίου της εταιρίας ή τη γενική συνέλευση, όπως λ.χ. το αποθεματικό για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών από επισφαλείς πελάτες. Αλλά και ο φορολογικός νομοθέτης είναι δυνατό να επιβάλει ή να επιτρέψει το σχηματισμό ενός ειδικού αποθεματικού, όπως είναι το αποθεματικό από κέρδη από την πώληση χρεογράφων.

Με βάση την παραπάνω έννοια των ειδικών αποθεματικών παρατηρούμε ότι δεν ακριβολογεί το Ε.Γ.Λ.Σ. που ορίζει ότι «ειδικά και έκτακτα ή προαιρετικά αποθεματικά είναι εκείνα τα οποία σχηματίζονται σύμφωνα με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων», ως να μην είναι δυνατό ο νόμος ή το καταστατικό να επιβάλουν το σχηματισμό ειδικών αποθεματικών.

Παραδείγματα τέτοιων ειδικών αποθεματικών αποτελούν τα εξής:

- Αποθεματικό για διανομή μερισμάτων στους μετόχους.
- Αποθεματικό για κάλυψη μελλοντικών ζημιών που επήλθαν από επισφαλείς απαιτήσεις.
- Αποθεματικό για κάλυψη μελλοντικών ζημιών που επήλθαν από υποτίμηση αποθεμάτων.
- Αποθεματικό για την επέκταση του εργοστασίου της επιχείρησης.
- Αποθεματικό από κέρδη από την πώληση χρεογράφων κλπ.

5.4. Έκτακτα αποθεματικά

Τα έκτακτα αποθεματικά αποτελούν αποθεματικά που προβλέπονται από το καταστατικό ή από το νομοθέτη ή σχηματίζονται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως και δεν έχουν ειδικό προορισμό και τα οποία δύνανται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως να χρησιμοποιηθούν για οποιαδήποτε σκοπό. Επιπλέον, έκτακτα χαρακτηρίζονται τα αποθεματικά που σχηματίζονται με μια κράτηση ή με πολλές αλλά όχι περιοδικές για την αντιμετώπιση αναγκών της εταιρίας. Το Ε.Γ.Λ.Σ. δέχεται πως τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται μόνο με σύμφωνη απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης.

Συνηθίζεται στις εταιρίες να προβλέπουν τα καταστατικά τους την διάθεση συγκεκριμένου ποσοστού των καθαρών κερδών για σχηματισμό εκτάκτων αποθεματικών, μετά βέβαια τον σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και του αποθεματικού καταστατικού, καθώς και της διανομής του μερίσματος προς τους μετόχους. Ο χαρακτηρισμός του αποθεματικού αυτού ως εκτάκτου έχει την έννοια ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την εταιρία για οποιοδήποτε σκοπό, δηλ. ότι δεν είναι ειδικού προορισμού αποθεματικό. Το αποθεματικό όμως αυτό είναι καταστατικό αποθεματικό, αλλά εξομοιώνεται με ελεύθερο αποθεματικό, αφού η τακτική γενική συνέλευση μπορεί, κατά την απόλυτη κρίση της, να αποφασίσει για τη χρησιμοποίησή του (διανομή στους μετόχους, κεφαλαιοποίηση, κ.λπ.).

Η έννοια που δίνει το Ε.Γ.Λ.Σ. στα έκτακτα αποθεματικά είναι εκείνη των προαιρετικών ή ελεύθερων αποθεματικών, που δημιουργούνται όχι κατ' επιταγή του νόμου ή του καταστατικού, αλλά με ελεύθερη απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων.

Στην λογιστική και νομική επιστήμη τρεις είναι οι επικρατέστερες απόψεις για το αν δικαιούται η τακτική Γενική Συνέλευση να αποφασίσει για τον σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών:

- Η μία άποψη⁴ υποστηρίζει πως εφόσον το καταστατικό δεν ορίζει ρητά ποιος θα έχει την εξουσιοδότηση να αποφασίσει για την διανομή του υπόλοιπου των κερδών τότε είναι σαν να δίνεται σιωπηρή εξουσιοδότηση στην τακτική Γενική Συνέλευση για την απόφαση αυτή.
- Μία άλλη άποψη⁵ θεωρεί πως η τακτική Γενική Συνέλευση δύναται να αποφασίζει για τον σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών μόνο αν υπάρχει σχετική ρήτρα του καταστατικού. Ειδάλλως δεν πρέπει να έχει τέτοια εξουσιοδότηση η τακτική Γενική Συνέλευση.
- Τέλος μια τρίτη⁶, πιο συμβιβαστική, άποψη συνηγορεί υπέρ⁷ της εξουσιοδότησης της τακτικής Γενικής Συνέλευσης να αποφασίζει σχετικά με τον σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών, όταν το επιτρέπουν οι οικονομικές συνθήκες. Πιο συγκεκριμένα, μια οικονομικά υγιής εταιρία η οποία δεν έχει άμεση ανάγκη από τα υπόλοιπα κέρδη εις νέο της συγκεκριμένης χρήσης μπορεί η τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της να αποφασίζει και να διαθέτει τα κονδύλια αυτά για τον σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών. Ειδάλλως, όταν συντρέχουν σοβαροί οικονομικοί λόγοι και η εταιρία έχει άμεση ανάγκη των κερδών αυτών, τότε μια απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης για τον σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών πρέπει να είναι ακυρώσιμη.

Ο προορισμός των προαιρετικών αποθεματικών προσδιορίζεται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως, είτε εκείνης κατά την οποία αποφασίστηκε ο σχηματισμός τους, είτε μεταγενέστερης. Είναι δυνατό ακόμη, η χρησιμοποίηση των αποθεματικών αυτών να αφήνεται, ύστερα από σχετική απόφαση της γενικής συνελεύσεως, στην απόλυτη κρίση του Δ.Σ. Τέλος, γενικός κανόνας που επικρατεί στα αποθεματικά είναι πως όποιο όργανο είναι αρμόδιο για τον σχηματισμό τους, το ίδιο όργανο είναι αρμόδιο για την κατάργησή τους.

5.5. Αφορολόγητα αποθεματικά διαφόρων αναπτυξιακών νόμων και λογιστική παρακολούθηση αυτών

5.5.1. Γενικά

Τα αποθεματικά, όπως είναι γνωστό, σχηματίζονται, συνήθως, από τα κέρδη της επιχειρήσεως. Δηλαδή, η επιχείρηση αντί να μοιράσει τα κέρδη που πραγματοποιεί και τα οποία

⁴ Βλ. Τσιριντάνη Α., Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου, Τεύχος Β', Αθήνα 1964, σελ 185., Ρουσσάκη Γ., Η Ανώνυμος Εταιρεία και η Ειδική Ανώνυμος Ναυτιλιακή Εταιρεία, Αθήνα 1965, σελ 234.

⁵ Βλ. Πασσιά Ι, Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, τόμος Β', Αθήνα 1969, σελ 861 και 914.

⁶ Βλ. Ρόκας, Ν.,(1990). «Εμπορικές εταιρίες». Αθήνα.

⁷ Υπό την προϋπόθεση ότι το καταστατικό δεν ορίζει τίποτα περί διάθεσης κερδών.

της απομένουν μετά τη φορολόγηση τους, τα «αποθέτει παρ' εαυτή», μέσα στα πλαίσια βεβαίως που της επιτρέπει η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.

Κατ' αρχή, λοιπόν, οποιοδήποτε αποθεματικό που σχηματίζεται από τα κέρδη υποβάλλεται σε φόρο εισοδήματος.

Το κράτος όμως, για να υποβοηθήσει τη βιομηχανική, τουριστική κ.λπ. ανάπτυξη της χώρας, με την ίδρυση νέων μεγάλων βιομηχανικών, μεταλλευτικών, τουριστικών κ.λπ. μονάδων, ιδιαίτερα στην επαρχία, την επέκταση των επιχειρήσεων και την ανανέωση και εκσυγχρονισμό του βιομηχανικού τους εξοπλισμού, δίνει σειρά από φορολογικές απαλλαγές και φορολογικά ευεργετήματα, μεταξύ των οποίων πρωταρχική θέση κατέχουν οι διατάξεις για αφορολόγητα αποθεματικά (εκπτώσεις, κρατήσεις κ.λπ.). Το Κράτος, δηλαδή, απάλλαξε από τη φορολογία εισοδήματος τα μη διανεμόμενα από την εταιρία κέρδη για όσο χρόνο παραμένουν στην εταιρία με μορφή αποθεματικών και τα οποία κέρδη διατέθηκαν για την επέκταση, ανανέωση και εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού των επιχειρήσεων (κυρίως βιομηχανικών, μεταλλευτικών, ξενοδοχειακών, κ.ά.).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1892/92, παρέχονται εκπτώσεις από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων που αναφέρονται στο άρθ. 2 του εν λόγω Νόμου που είναι εγκατεστημένες ή μεταφέρονται ή ιδρύονται στις περιοχές Β, Γ, και Δ, εφόσον πραγματοποιήσουν νέες παραγωγικές επενδύσεις σύμφωνα με το άρθ. 1 του νόμου αυτού μέχρι την 31/12/2004. Ήδη οι διατάξεις του εν λόγω νόμου δεν ισχύουν ως προς τις νέες παραγωγικές επενδύσεις καθότι ισχύουν πλέον οι διατάξεις του Ν. 2601/98.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του Ν. 1892/90, στην περίπτωση που κατά την αυτή διαχειριστική περίοδο υπάρχουν αφορολόγητες εκπτώσεις . πρέπει να γίνουν με βάση τις διατάξεις του αναπτυξιακού Νόμου 1262/82, εκπίπτουν πρώτα οι αφορολόγητες αυτές εκπτώσεις (Εγκ. υπ. Οικ. 5/1983) και οι εκπτώσεις του Νόμου 1892/90 και των λοιπών αναπτυξιακών νόμων κατά σειρά προτεραιότητας. Οι προϋποθέσεις δημιουργίας των αφορολόγητων αυτών εκπτώσεων και η λογιστική παρακολούθηση αυτών ρυθμίζονται με την υπ' αριθ. 1044770/10159B 0012/Πολ. 1117/23.3.93 απόφαση του Υπ. Οικονομ.

5.5.2. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 1262/82 - Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτού

Τα αποθεματικά του εν λόγω νόμου υπολογίζονται με βάση τα καθαρά κέρδη που περιλαμβάνονται στην υποβαλλόμενη αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος, με την οποία δηλώνονται και οι λογιστικές διαφορές, μετά την αφαίρεση ενδεχομένων ζημιών προηγούμενων χρήσεων, των κρατήσεων για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού και των κερδών της χρήσης που πράγματι διανέμονται από την Αν. Εταιρεία.

Πραγματοποιούνται από τα κέρδη της διαχειριστικής χρήσης που έγινε η επένδυση, εφόσον βέβαια υπάρχουν κατά την περίοδο αυτή κέρδη, αν όμως δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν, η αφορολόγητη έκπτωση ενεργείται ολόκληρη ή κατά το υπόλοιπο που απέμεινε από τα κέρδη των αμέσως κατά σειρά επομένων χρήσεων μέχρι να καλυφθούν τα ποσοστά της αξίας της επένδυσης που μπορούσαν να γίνουν αφορολόγητες εκπτώσεις.

Αν σε μια διαχειριστική χρήση η Εταιρεία παραλείψει ολικά ή μερικά να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις επενδύσεων στις λογιστικές διαφορές που δηλώνονται με την αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος, δεν στερείται του δικαιώματος διενέργειας αφορολόγητων εκπτώσεων από τα κέρδη των επομένων διαχειριστικών χρήσεων για το ποσό της επένδυσης στο οποίο παρέλειψε να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις στη διαχειριστική αυτή χρήση.

5.5.3. Αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90 - Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτής

Το αποθεματικό που προβλέπουν οι διατάξεις του εν λόγω νόμου υπολογίζεται με βάση τα καθαρά κέρδη που περιλαμβάνονται στην υποβαλλόμενη δήλωση φόρου εισοδήματος, με την οποία δηλώνονται και οι λογιστικές διαφορές, μετά την αφαίρεση ενδεχομένων ζημιών προηγούμενων χρήσεων των κρατήσεων για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού και των κερδών της χρήσης που πράγματι διανέμονται από την Εταιρεία.

Τα αποθεματικά αυτά πραγματοποιούνται από τα κέρδη της διαχειριστικής χρήσης που έγινε η επένδυση, εφόσον βέβαια υπάρχουν κατά την περίοδο αυτή κέρδη, αν όμως δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν, η αφορολόγητη έκπτωση ενεργείται ολόκληρη ή κατά το υπόλοιπο που απέμεινε από τα κέρδη των αμέσως κατά σειρά επομένων χρήσεων μέχρι να καλυφθούν τα ποσοστά της αξίας της επένδυσης που μπορούσαν να γίνουν αφορολόγητες εκπτώσεις.

Αν σε μία διαχειριστική χρήση η εταιρεία παραλείψει ολικά ή μερικά να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις επενδύσεων και στις λογιστικές διαφορές που δημιουργούνται με την αρχική δήλωση φορολογίας εισοδήματος, δε στερείται του δικαιώματος διενέργειας αφορολόγητων εκπτώσεων από κέρδη των επόμενων διαχειριστικών χρήσεων, για το ποσό της επένδυσης στο οποίο παρέλειψε να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις στη διαχειριστική αυτή χρήση.

Τα εν λόγω αποθεματικά εμφανίζονται με τη μορφή του αφορολόγητου αποθεματικού σε χωριστούς λογαριασμούς στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας.

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις πραγματοποιούνται από τα καθαρά κέρδη που προέρχονται από δραστηριότητες που υπάγονται στο νόμο αυτό, ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία ασκούνται. Αν δεν είναι δυνατός ο λογιστικός προσδιορισμός των κερδών αυτών ανά κλάδο, τότε γίνεται διαχωρισμός με βάση τα ακαθάριστα έσοδα κάθε δραστηριότητας.

5.5.4. Αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 7 του Ν. 3286/1996- Προϋποθέσεις πραγματοποίησης αυτού.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.2386/1996 παρέχονται φορολογικά κίνητρα για τη συγχώνευση μικρομεσαίων επιχειρήσεων που θα πραγματοποιηθούν από 7/3/96 μέχρι 21/12/1998 μεταξύ των οποίων και η με την παρ.2 του εν λόγω άρθρου προβλεπόμενη απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος το μέρος των καθαρών κερδών που προκύπτουν από τον Ισολογισμό της προερχόμενης από τη συγχώνευση εταιρείας αφού προηγουμένως έχουν αφαιρεθεί, αν υπάρχουν βεβαίως, έσοδα αφορολόγητα ή φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή έσοδα ή και κέρδη από συμμετοχές σε ημεδαπές εταιρείες.

Η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος ανέρχεται σε ποσοστό 25% των συνολικών καθαρών κερδών που προκύπτουν από τον Ισολογισμό της συνιστώμενης εταιρείας για το τμήμα των κερδών μέχρι 20.000.000δρχ. και σε ποσοστό 20% για το πέραν των 20.000.000δρχ. καθαρών κερδών.

Ως βάση υπολογισμού των απαλλασσομένων της φορολογίας κερδών λαμβάνονται κατά ρητή διάταξη του νόμου, τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν από τον Ισολογισμό της συνιστώμενης εταιρείας και τα οποία δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος αυτής. Δηλαδή εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι δε λαμβάνεται υπόψη το ποσό των αναμορφούμενων κερδών που δηλώνονται από την επιχείρηση με την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος και το οποίο ποσό προέρχεται από δηλωθείσες λογιστικές διαφορές.

Επίσης, τονίζεται ότι προκειμένου να υπολογιστεί το εν λόγω αφορολόγητο αποθεματικό θα πρέπει :

1. Να αφαιρεθούν πριν από κάθε άλλη έκπτωση οι συμψηφιζόμενες με βάση τις κείμενες διατάξεις ζημιές παρελθουσών χρήσεων,
2. Να αφαιρεθούν, εφόσον βέβαια υπάρχουν, μεταξύ των κερδών του Ισολογισμού και έσοδα αφορολόγητα ή φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή έσοδα και κέρδη από συμμετοχές σε ημεδαπές εταιρείες.

Εξάλλου, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 7 του εν λόγω νόμου για να υπάρχει η σχετική απαλλαγή από το φόρο μέρος των παραπάνω αναφερόμενων καθαρών κερδών θα πρέπει να υπάρξουν οι εξής προϋποθέσεις για τη νέα εταιρεία, ήτοι:

- α) Τήρηση βιβλίων Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.
- β) Μεταφορά του αφορολόγητου ποσού σε ειδικό λογαριασμό.
- γ) Η δημιουργία αφορολόγητου αποθεματικού μπορεί να σχηματιστεί από τα κέρδη κατά τα πέντε (5) πρώτα χρόνια από το χρόνο της συγχώνευσης.
- δ) Η προερχόμενη από τη συγχώνευση εταιρεία πρέπει να έχει κατά το χρόνο της συγχώνευσης κεφάλαιο όχι μικρότερο:

1. Των 20 εκατ. δρχ. εκ των οποίων το 1/3 καταβεβλημένο σε μετρητά, προκειμένου για ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρεία.
2. Των 40 εκατ. δρχ. προκειμένου για Ε.Π.Ε. και
3. Των 100 εκατ. δρχ., προκειμένου για Α.Ε.

Εξάλλου, οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο ύψος του κεφαλαίου είναι απαραίτητες και για τη σύσταση των αναφερομένων στην καθεμία περίπτωση εταιρειών.

5.5.5. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 2601/98 - Προϋποθέσεις δημιουργίας αυτού

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 27 του άρθρου 6 του Ν. 2601/98 οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 3 του εν λόγω νόμου και πραγματοποιούν επενδύσεις ή συνάπτουν χρηματοδοτική μίσθωση σε μία ή περισσότερες από τις περιοχές της Ελλάδας, όπως αυτές προσδιορίζονται με το άρθρο 4 του νόμου αυτού, έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας αφορολόγητων αποθεματικών για μια δεκαετία από τα καθαρά κέρδη της χρήσης που πραγματοποιήθηκαν και μεταγενέστερα, αν δεν καλύπτονται από αυτά, μέχρι πλήρους κάλυψης των ποσοστών της αξίας της επένδυσης ή της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Οι προϋποθέσεις της φορολογικής απαλλαγής είναι οι εξής:

α. Το αφορολόγητο αποθεματικό υπολογίζεται με βάση τα καθαρά κέρδη που δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη φορολογική δήλωση που προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και εμφανίζονται στον Ισολογισμό και μάλιστα από το σύνολο των δραστηριοτήτων και ανεξάρτητα από την περιοχή όπου αυτές ασκούνται.

Για τον υπολογισμό του εν λόγω αποθεματικού αφαιρείται: α) Το τακτικό αποθεματικό, β) Τα κέρδη που αναλαμβάνουν οι εταίροι και ο επιχειρηματίας ή διανέμονται (μερίσματα, ποσοστά Δ.Σ., αμοιβές προσωπικού),

β. Σχηματίζεται από τα καθαρά κέρδη που έγινε η επένδυση ή η χρηματοδοτική μίσθωση εξοπλισμού.

Σε περίπτωση όμως που έχει υποβληθεί αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής και επιδότησης επιτοκίου, τότε η δημιουργία του αφορολόγητου αποθεματικού γίνεται όταν εκδοθεί σχετική απόφαση.

Εδώ σημειώνεται ότι, όπως και πιο πάνω αναφέρθηκε, το αφορολόγητο αποθεματικό δημιουργείται από τα κέρδη της χρήσης και σε περίπτωση που δεν επαρκούν αυτά, το αφορολόγητο αποθεματικό σχηματίζεται από τα κέρδη των επόμενων χρήσεων και οι οποίες δεν μπορούν να υπερβούν τις δέκα (10) χρήσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η επένδυση θα είχε τελειώσει πριν από την έναρξη της ισχύος του Ν. 3299/2004. (Εγκ. Υπ. Οικον. και Οικονομικών 1012923/10208/Β0012/Πολ. 1069/11.4.2007).

γ. Όταν οι επενδύσεις ή και τα χρηματοδοτικά προγράμματα (leasing) που η υλοποίηση τους διαρκεί πέραν της μιας χρήσης, παρέχεται η δυνατότητα σχηματισμού αφορολογήτου αποθεματικού από τα κέρδη της κάθε χρήσης για τις δαπάνες των επενδύσεων που γίνονται σταδιακά κάθε χρόνο ή και για τα μισθώματα του εξοπλισμού που η χρήση του αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση κάθε χρόνο, με την προϋπόθεση ότι η επένδυση ή και το πρόγραμμα της μίσθωσης θα ολοκληρωθεί μέσα σε μία 5ετία από το χρόνο έναρξης αυτών.

δ. Το αφορολόγητο αποθεματικό που δημιουργείται πρέπει να εμφανίζεται σε ξεχωριστούς λογαριασμούς στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας.

ε. Η τήρηση πρόσθετων βιβλίων που ορίζει η παράγραφος 24 του άρθρου 8 του Ν. 2601/98.

στ. Η επιχείρηση υποχρεούται μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης να υποβάλει αίτηση στη Δ.Ο.Υ. της έδρας της εταιρείας όπου φορολογείται, με αναλυτική κατάσταση όλων των δαπανών της πραγματοποιηθείσας παραγωγής της επένδυσης μετά των αντιστοίχων φορολογικών στοιχείων που εκδόθηκαν, με την οποία αίτηση ζητεί τον έλεγχο της πραγματοποιηθείσας παραγωγικής επένδυσης.

Η αίτηση αυτή, μετά των σχετικών δικαιολογητικών, υποβάλλεται στην εν λόγω Δ.Ο.Υ. μέσα στην προθεσμία υποβολής της φορολογικής δήλωσης της εταιρείας.

Με την υποβολή των εν λόγω δικαιολογητικών, ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. υποχρεούται να προβεί σε έλεγχο το αργότερο μέχρι το τέλος του οικείου οικονομικού έτους εντός του οποίου υποβλήθηκε η αίτηση.

ζ. Για τη δημιουργία αφορολόγητων αποθεματικών για απόκτηση της χρήσης εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση πρέπει να συντρέχουν εξής προϋποθέσεις, ήτοι:

1. Στη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να περιλαμβάνεται ο όρος ότι μετά τη λήξη της μίσθωσης ο εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης, πρέπει δε να είναι καινούργιος και σύγχρονος.

2. Ο μισθωμένος εξοπλισμός πρέπει να έχει εγκατασταθεί στη μονάδα κ να έχει γίνει έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας του.

3. Οι συμβάσεις της χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να συνάπτονται και με χρηματοδοτικούς οργανισμούς ή εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5.6. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 3299/2004 - Όροι και προϋποθέσεις δημιουργίας αυτού

5.5.6.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής του Ν. 3299/2004

Σύμφωνα με την παρ. 26 του άρθ. 5 του Ν. 3299/2004 στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις που αναφέρονται στις διατάξεις του εν λόγω νόμου, παρέχεται η δυνατότητα υπό ορισμένες προϋποθέσεις και περιορισμούς από 23/2/2005 και μετά, να δημιουργούν υπό μορφή αφορολόγητου αποθεματικού από τα ετήσια καθαρά τους κέρδη ανάλογα

αφενός μεν με την κατηγορία της επένδυσης που πραγματοποιούν εντός της χρήσης που υπολογίζουν το αφορολόγητο αποθεματικό, αφετέρου δε με την περιοχή που πραγματοποίησαν αυτή με ένα ποσοστό όπως αυτό αναλυτικά εμφανίζεται στον πιο κάτω πίνακα που ισχύει μέχρι 31/12/2006, ήτοι:

Κατηγορία Επένδυσης	Περιοχή Επένδυσης					
	A'	B'	Φ *	Δ1	Δ2	Δ3
1 ^η	0%	50%	100%	100%	100%	100%
2 ^η	0%	50%	100%	100%	100%	100%
3 ^η	100%	100%	100%	100%	100%	100%
4 ^η	100%	100%	100%	100%	100%	100%
5 ^η	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ήδη με την παρ. 4 του άρθ. 37 του Ν. 3522/22-12-2006 αντικαταστάθηκε το άρθρο 4 του Ν. 3299/2004 που παρέχει ενισχύσεις για τα επενδυτικά σχέδια που προβλέπει ο εν λόγω Νόμος για επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε περιοχές της χώρας.

Με βάση τις διατάξεις του νέου άρθ. 4, οι περιοχές της χώρας και οι ενισχύσεις που ισχύουν από 1/1/2007 και μετά, κατά κατηγορία και περιοχή αναλυτικά έχουν ως εξής:

A' ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ Α': Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης των Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ.) και των νησιών αυτών που εντάσσονται στην Περιοχή Β'.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β': Περιλαμβάνει τους Νομούς της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων), τους Νομούς της Περιφέρειας Αιγαίου (Κυκλάδων, Δωδεκανήσου), τους Νομούς της Περιφέρειας Νήσων (Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου), τους Νομούς Περιφέρειας Κρήτης (Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου Χανίων), τους Νομούς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Χαλκιδικής, Σερρών, Κιλκίς, , Ημαθίας, Πιερίας), τους Νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς), καθώς και τους Νομούς της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος (Φθιώτιδας, Φωκίδας, Εύβοιας, Βοιωτίας, Ευρυτανίας).

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ': Περιλαμβάνει τους Νομούς της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Καβάλας, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου) τους Νομούς της Περιφέρειας Ηπείρου (Άρτας, Πρέβεζας, Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας), τους Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Λέσβου, Χίου, Σάμου), τους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Λακωνίας, Μεσσηνίας, Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας), καθώς και τους Νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος (Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας, Ηλείας).

B' ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ Α': - Κατηγορία 1 - 20%

- Κατηγορία 2 - 15%

ΠΕΡΙΟΧΗ Β': - Κατηγορία 1 - 30%

	- Κατηγορία 2 - 25%
<u>ΠΕΡΙΟΧΗ Γ':</u>	- Κατηγορία 1 - 40%
	- Κατηγορία 2 - 35%

Η ΕΝΔΕΛΛΑΚΤΙΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

<u>ΠΕΡΙΟΧΗ Α':</u>	- Κατηγορία 1 - 60%
	- Κατηγορία 2 - 50%
<u>ΠΕΡΙΟΧΗ Β':</u>	- Κατηγορία 1 - 100%
	- Κατηγορία 2 - 100%
<u>ΠΕΡΙΟΧΗ Γ':</u>	- Κατηγορία 1 - 100%
	- Κατηγορία 2 - 100%

Αναλυτικότερα οι προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής από τα κέρδη της χρήσης όπου έγινε η επένδυση, έχουν ως εξής:

1. Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής υπολογίζεται με βάση τα καθαρά κέρδη, που δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος, προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και εμφανίζονται στον ισολογισμό και τα οποία προέρχονται από το σύνολο των δραστηριοτήτων του φορέα, είτε αυτές περιλαμβάνονται στις υπαγόμενες στο παρόντα νόμο δραστηριότητες είτε όχι και ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία αυτές ασκούνται, μετά την αφαίρεση των κερδών που απαλλάσσονται της φορολογίας εισοδήματος των κρατήσεων για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού και των κερδών της χρήσης που διανέμονται πραγματικά ή αναλαμβάνονται από τους εταίρους ή τον επιχειρηματία. Προκειμένου για Α.Ε. και Ε.Π.Ε. για τον υπολογισμό του κατά τα παραπάνω τακτικού αποθεματικού και των διανεμόμενων ποσών γίνεται αναγωγή των ποσών αυτών με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου. Για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ., η φορολογική απαλλαγή πραγματοποιείται από τα καθαρά κέρδη που δηλώνονται με την αρχική δήλωση, αφού αφαιρεθούν οι απολήψεις.

2. Σχηματίζεται από τα κέρδη της διαχειριστικής περιόδου μέσα στην οποία έγινε η επένδυση. Αν δεν πραγματοποιηθούν κέρδη κατά τη διαχειριστική αυτή περίοδο ή αν αυτά που πραγματοποιήθηκαν δεν επαρκούν, το αφορολόγητο αποθεματικό σχηματίζεται από τα κέρδη των αμέσως επόμενων διαχειριστικών περιόδων μέχρι να καλυφθεί το ποσοστό της αξίας της ενισχυόμενης επένδυσης ή της αξίας κτήσης του εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και οι οποίες δεν μπορούν να υπερβούν τις δέκα διαχειριστικές περιόδους.

3. Προκειμένου για επενδύσεις που η υλοποίηση τους διαρκεί πέραν της διαχειριστικής περιόδου, παρέχεται η δυνατότητα σχηματισμού αφορολόγητου αποθεματικού από τα κέρδη της κάθε διαχειριστικής περιόδου, για δαπάνες των επενδύσεων που γίνονται μέσα σε αυτήν και υπό την προϋπόθεση ότι η επένδυση ολοκληρώνεται εντός πενταετίας από το χρόνο έναρξης. Όταν ο εξοπλισμός αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση, το αφορολόγητο αποθεματικό υπολογίζεται επί του τμήματος της αξίας κτήσης του εξοπλισμού, το οποίο εμπεριέχεται στα μισθώματα που καταβλήθηκαν στην οικεία διαχειριστική περίοδο και με την προϋπόθεση ότι η επένδυση ή το πρόγραμμα ολοκληρώνεται εντός πενταετίας από το χρόνο έναρξης της και μετά τη λήξη της σύμβασης ο εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης.

4. Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής εμφανίζεται σε ξεχωριστούς λογαριασμούς στα λογιστικά Βιβλία της Επιχείρησης.

5. Οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής υποχρεούνται να τηρούν πρόσθετα βιβλία που ορίζονται από τις διατάξεις του ΚΒΣ.

6. Οι φορείς επενδύσεων που επιλέγουν την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής υποχρεούνται, όπου απαιτείται, να εφοδιαστούν, με ιδία πρωτοβουλία, με τις αναγκαίες γνωμοδοτήσεις, χαρακτηρισμούς ή εγκρίσεις των επενδυτικών σχεδίων τους, από τις Ειδικές Επιτροπές ή άλλες αρμόδιες υπηρεσίες του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Επίσης υποχρεούνται στην υποβολή Δήλωσης Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.).

5.5.6.2. Υποχρεώσεις των ενισχυόμενων βάσει του Ν. 3299/2004 επιχειρήσεων λόγω αφορολογήτων αποθεματικών

Από τις διατάξεις του άρθ. 10 του εν λόγω νόμου προβλέπονται οι υποχρεώσεις που έχουν οι επιχειρήσεις ως και οι σχετικές συνέπειες της μη τήρησής τους, για τα επενδυτικά τους σχέδια που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του εν λόγω νόμου είτε αυτά υπήχθησαν στο σύστημα των επιδοτήσεων είτε στο σύστημα των φορολογικών απαλλαγών.

Αναλυτικά οι υποχρεώσεις, οι συνέπειες της μη τήρησης ως και οι σχετικές κυρώσεις, έχουν ως εξής:

1. α. Επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου αυτού, μετά την υπαγωγή τους και μέχρι την παρέλευση πενταετίας από τη δημοσίευση της απόφασης ολοκλήρωσης και έναρξης παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης, οφείλουν:

α.1. Να τηρούν τους όρους της υπαγωγής.

α.2. Να αποκτούν την κυριότητα του μισθωμένου εξοπλισμού με τη λήξη της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης.

α.3. Να μη διακόπτουν την παραγωγική δραστηριότητα της επένδυσης, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας που προκαλούνται από φυσικά φαινόμενα.

α.4. Να μην παύσουν τη λειτουργία της επιχείρησης, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας που προκαλούνται από φυσικά φαινόμενα.

α.5. Να μη μεταβιβάζουν για οποιονδήποτε λόγο πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενισχυθεί, εκτός εάν αυτά αντικατασταθούν εντός εξαμήνου από άλλα κυριότητας του φορέα και ανάλογης αξίας, που ανταποκρίνονται στην εξυπηρέτηση της παραγωγικής λειτουργίας της επιχείρησης, με υποχρέωση γνωστοποίησης της αντικατάστασης εντός τριών (3) μηνών στην αρμόδια υπηρεσία. Αιτήματα αντικατάστασης παγίων για κάθε ενισχυόμενη επένδυση μπορούν να εγκριθούν πάνω από δύο φορές.

β. Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στην περίπτωση Α' για το ίδιο χρονικό διάστημα δεν επιτρέπεται χωρίς έγκριση του αρμόδιου για την έκδοση της απόφασης υπαγωγής οργάνου:

β.1. Να μεταβάλουν κατά οποιονδήποτε τρόπο την εταιρική τους σύνθεση ως προς τα πρόσωπα ή τα ποσοστά συμμετοχής τους. Εξαιρούνται οι εταιρείες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες ή εισάγονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και οι μεταβιβάσεις λόγω κληρονομικής διαδοχής.

β.2. Να εκμισθώσουν μέρος ή το σύνολο της ενισχυθείσας επένδυσης. Η έγκριση δίνεται με τον όρο της συνέχισης της λειτουργίας της επιχείρησης στο ίδιο παραγωγικό αντικείμενο και η ευθύνη για την τήρηση των όρων υπαγωγής παραμένει στον εκμισθωτή.

γ. Επιχειρήσεις των οποίων έχει ενισχυθεί η δημιουργούμενη απασχόληση οφείλουν να διατηρούν τον αριθμό των νέων θέσεων για τις οποίες επιχορηγούνται για τουλάχιστον πέντε (5) έτη μετά την δημιουργία τους.

2. α. Εάν η ενισχυθείσα επιχείρηση παραβεί τις υποχρεώσεις υπαγωγής πριν από την ολοκλήρωση και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας:

α.1. Ανακαλείται η απόφαση υπαγωγής και επιστρέφεται η ενίσχυση στην περίπτωση α.4. της παραγράφου 1 α.

α.2. Δύναται να ανακληθεί η απόφαση υπαγωγής και να επιστραφεί η ενίσχυση ή να παρακρατηθεί ή επιστραφεί μέρος αυτής στις περιπτώσεις α3 της παραγράφου 1α και β1, β2 της παραγράφου 1 β.

β. Εάν η ενισχυθείσα επιχείρηση παραβεί τις υποχρεώσεις υπαγωγής μετά τη δημοσίευση της απόφασης ολοκλήρωσης και έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης και εντός του οριζόμενου στην παρ. 1α χρονικού περιορισμού, επιστρέφεται το σύνολο ή μέρος της ενίσχυσης.

γ. Εάν ενισχυθείσα επιχείρηση παραβεί τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην περίπτωση 1α2, επιστρέφεται η αναλογούσα στο συγκεκριμένο εξοπλισμό καταβληθείσα ενίσχυση στο σύνολο της. Το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση λύσης με οποιονδήποτε τρόπο της σύμβασης και επιστροφής του εξοπλισμού στην εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης.

δ. Εάν διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης, που προσδιόρισαν την επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, επιστρέφεται το μέρος της ενίσχυσης, που αναλογεί στην θέση εργασίας που καταργήθηκε.

ε. Στην απόφαση υπαγωγής στις ενισχύσεις του παρόντος καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις κάλυψης της ίδιας συμμετοχής, καθώς και οι όροι που κρίνονται αναγκαίοι για την εξασφάλιση της υλοποίησης της επένδυσης και του δημοσίου συμφέροντος. Σε περίπτωση διαπίστωσης ότι έχουν υποβληθεί στην υπηρεσία ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία ή ότι έχουν αποσιωπηθεί τέτοια στοιχεία, η γνώση των οποίων θα οδηγούσε στον αποκλεισμό της υπαγωγής της επένδυσης ή του προγράμματος ή του επιχειρηματικού σχεδίου στις διατάξεις του παρόντος ή θα οδηγούσε στο να υπαχθεί με όρους διαφορετικούς ή σε μη πιστοποίηση της ολοκλήρωσης, η απόφαση υπαγωγής: α) εάν δεν έχει ολοκληρωθεί η επένδυση, αυτή ανακαλείται και καταπίπτει η εγγυητική επιστολή εάν έχει δοθεί τμήμα της επιχορήγησης κατά την περίπτωση (iii) της παραγράφου 1α του άρθρου 8, β) εάν έχει ολοκληρωθεί η επένδυση, επιστρέφεται το σύνολο της χορηγηθείσας ενίσχυσης.

Οι ανωτέρω συνέπειες επέρχονται εφόσον η διαπίστωση γίνει εντός δεκαετίας από την ημερομηνία δημοσίευσης της περίληψης της απόφασης ολοκλήρωσης και έναρξης παραγωγικής λειτουργίας και από όργανα που είναι κατά νόμο αρμόδια για τον έλεγχο των κατά περίπτωση στοιχείων.

3. Η επιστροφή των ενισχύσεων που δίδονται με βάση το νόμο αυτόν γίνεται με τη διαδικασία είσπραξης δημοσίων εσόδων, τα δε επιστρεφόμενα προσαυξάνονται κατά το ποσό των νόμιμων τόκων από την εκάστοτε ή τους. Οι σχετικές αποδείξεις καταβολής των ενισχύσεων αποτελούν τίτλο για τη βεβαίωση του χρέους από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

Απώλεια της φορολογικής απαλλαγής και καταβολή των οφειλόμενων φόρων. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθ. 10 του Ν. 3299/2004:

Α. Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής που σχηματίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος προστίθεται στα κέρδη της επιχείρησης και φορολογείται στη διαχειριστική χρήση κατά την οποία:

- Πωλήθηκαν ή έπαψαν για οποιονδήποτε λόγο να χρησιμοποιούνται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία πριν περάσουν πέντε (5) χρόνια από τότε που αγοράστηκαν ή έπαψαν να χρησιμοποιούνται τα μηχανήματα των οποίων η χρήση είχε αποκτηθεί με χρηματοδοτική μίσθωση και ακυρώθηκε η σύμβαση, για το ποσό που το αφορολόγητο αποθεματικό αντιστοιχεί στην αξία των πάγιων αυτών στοιχείων. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, αν η επιχείρηση αντικαταστήσει τα πάγια αυτά στοιχεία, μέσα σε έξι (6) μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου που έγινε η πώληση ή η διακοπή της χρηματοδοτικής μίσθωσης τους, με νέα πάγια στοιχεία ίσης τουλάχιστον αξίας, τα οποία συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή της χρηματοδοτικής μίσθωσης που ορίζει το παρόν.
- Θα γίνει διανομή ή ανάληψη του αντίστοιχου ποσού του αφορολόγητου αποθεματικού και για το ποσό που θα διανεμηθεί ή θα αναληφθεί.
- Διαλύεται η ατομική επιχείρηση ή η εταιρεία λόγω θανάτου του επιχειρηματία ή μέλους της εταιρείας.

B. Επίσης το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίστηκε φορολογείται:

- Σε περίπτωση αποχώρησης εταίρου, στο όνομα του, στο χρόνο αποχώρησης του και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία.
- Σε περίπτωση μεταβίβασης εταιρικής μερίδας, στο όνομα του μεταβιβάζοντος, στο χρόνο της μεταβίβασης και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία.
- Σε περίπτωση ανάληψης του αποθεματικού από εταίρο ή τους κληρονόμους του, στο όνομα του αναλαμβάνοντος, στο χρόνο της ανάληψης και για το ποσό που αναλαμβάνεται από αυτόν.
- Σε περίπτωση θανάτου ενός εταίρου και εφόσον η εταιρεία συνεχίζεται νόμιμα μόνο μεταξύ των λοιπών εταίρων, στο όνομα του κληρονόμου και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του θανόντος στην εταιρεία.
- Σε περίπτωση που η επιχείρηση μετά τη λήξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν αποκτά την κυριότητα του εξοπλισμού.

Γ. Σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης της επένδυσης ή και μη απόκτηση της χρήσης του εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση εντός της πενταετούς προθεσμίας που ορίζεται από την παρ. 8 του άρθρου 5 του εν λόγω νόμου, η επιχείρηση υποχρεούται στην υποβολή συμπληρωματικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος για κάθε οικονομικό έτος και για το μέρος των κερδών που απηλλάγησαν της φορολογίας λόγω σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού.

Οι πιο πάνω δηλώσεις θεωρούνται εκπρόθεσμες και οι υπόχρεοι που υποβάλλουν αυτές ή δεν υποβάλλουν ή υποβάλλουν ανακριβείς υπόκεινται στις κυρώσεις του Ν. 2523/1997 (ΦΕΚ 179 Α'). Το συνολικό ποσό φόρου εισοδήματος και πρόσθετου φόρου, που οφείλεται με βάση τη δήλωση της παραγράφου αυτής, καταβάλλεται σε πέντε (5) ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η μεν πρώτη με την υποβολή της δήλωσης, οι δε υπόλοιπες τέσσερις την τελευταία εργάσιμη ημέρα των τεσσάρων επόμενων από την υποβολή της δήλωσης μηνών.

5.5.6.3. Αφορολόγητο αποθεματικό του Ν. 3299/2004, έλεγχος και υποβαλλόμενα στη Δ.Ο.Υ. σχετικά δικαιολογητικά, για τη διαπίστωση της πραγματοποίησης της σχετικής παραγωγικής επένδυσης

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 20 του άρθ. 7 του Ν. 3299/2004 πρέπει να πραγματοποιηθεί έλεγχος για την αναγνώριση του αφορολογήτου αποθεματικού που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις με βάση τις διατάξεις του εν λόγω νόμου.

Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να τηρηθούν ορισμένες διαδικασίες και χρονοδιαγράμματα ως και η υποβολή στις αρμόδιες Δημόσιες υπηρεσίες, ορισμένα δικαιολογητικά προκειμένου να διαπιστωθεί η πραγματοποίηση της σχετικής παραγωγικής επένδυσης.

Με βάση τις διατάξεις του γ' εδαφίου της παραγρ. 20 του άρθ. 7 του εν λόγω νόμου, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 1100384/11194/Β0012/Πολ. 1130/9.11.2006 από το Υπουργ. Οικ. και Οικονομικών η οποία καθορίζει τα λοιπά απαραίτητα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβληθούν από τον επενδυτή, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο σχετικός έλεγχος.

Σύμφωνα λοιπόν με την πιο πάνω αναφερομένη διάταξη η επιχείρηση μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης υποβάλλει στην αρμόδια για τη φορολογία της Δ.Ο.Υ. αίτηση με την οποία ζητείται έλεγχος της πραγματοποιηθείσας παραγωγικής επένδυσης, με τη δε αίτηση συνοποβάλλεται κατάσταση στην οποία αναγράφονται αναλυτικά οι δαπάνες που αναφέρονται στην πραγματοποιηθείσα παραγωγική επένδυση και τα στοιχεία των αντίστοιχων φορολογικών στοιχείων που εκδόθηκαν.

Η αίτηση με τα πιο πάνω δικαιολογητικά υποβάλλεται μέσα στις προθεσμίες υποβολής των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, που ορίζονται από διατάξεις των άρθρων 62, 64 και 107 του Κ.Φ.Ε. κατά περίπτωση.

Μετά την υποβολή των πιο πάνω δικαιολογητικών και το αργότερο μέχρι τέλους του οικείου οικονομικού έτους, η αρμόδια για το φορολογικό έλεγχο υπηρεσία υποχρεούται να προβεί στον έλεγχο των πραγματοποιηθέντων επενδύσεων και θα διαπιστώσει την τήρηση των όρων και των προϋποθέσεων που ορίζει ο εν λόγω νόμος.

Μετά τον έλεγχο των πραγματοποιηθεισών επενδύσεων συντάσσεται συνοπτικό δελτίο τεχνικών και οικονομικών στοιχείων για την ενισχυόμενη επιχείρηση, αντίγραφο του οποίου διαβιβάζεται στην Γενική Διεύθυνση των Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Οι αρμόδιοι επιθεωρητές των Δημόσιων Οικονομικών Υπηρεσιών υποχρεούνται να παρακολουθούν την ορθότητα και το εμπρόθεσμο των διενεργούμενων ελέγχων. Οι διατάξεις της περίπτωσης αυτής εφαρμόζονται ανάλογα και σε περίπτωση παραγωγικών επενδύσεων μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Για την εφαρμογή της ενίσχυσης της φορολογικής απαλλαγής για απόκτηση της χρήσης εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις της παραγρ. 26 του άρθ. 5 του εν λόγω νόμου .

5.5.6.4. Δήλωση Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.) του αφορολόγητου αποθεματικού του Ν. 3299/2004

Σύμφωνα με την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση 1100384/11194/Β0012/ Πολ. 1130/9-11-2006 του Υπ. Οικ. και Οικονομικών:

Η προβλεπόμενη από τις διατάξεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 3299/2004 απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των επιχειρήσεων για ενισχυόμενες δαπάνες επενδυτικών σχεδίων που αρχίζουν να πραγματοποιούνται από τις 23 Φεβρουαρίου 2005 και μετά και υπάγονται στο άρθρο 3 του ίδιου νόμου και στις Υπουργικές Αποφάσεις, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του ίδιου αυτού άρθρου και νόμου, αναγνωρίζεται από την αρμόδια Φορολογική Αρχή, μετά από έλεγχο των τηρουμένων, από τις ανωτέρω επιχειρήσεις, βιβλίων που προβλέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, όπως ισχύουν κάθε φορά και εφόσον

υφίστανται οι προϋποθέσεις της παρ. 20 του άρθρου 7 του Ν. 3299/2004 και προσκομίζονται τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

Ως αποδεικτικά στοιχεία των πιο πάνω ενισχυόμενων δαπανών είναι αυτά που ορίζονται με την παράγραφο 2 της υπ' αριθμ. 1025990/26509/10127/ Πολ. 1060/07.03.1991 (Φ.Ε.Κ. 191 Β729.03.1991) απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και αναλυτικά έχουν ως εξής:

1. Για την αγορά καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού:

α) Αντίγραφο του σχετικού τιμολογίου αγοράς. Προκειμένου για εισαγωγή καινούργιων μηχανημάτων από το εξωτερικό, επικυρωμένο αντίγραφο του τιμολογίου αγοράς τους. Η επικύρωση αυτή θα γίνεται από τη μεσολαβήσασα, κατά την εισαγωγή, τράπεζα ή υποκατάστημα αυτής.

β) Βεβαίωση του ημεδαπού ή αλλοδαπού οίκου που προμήθευσε τα μηχανήματα στην οποία να βεβαιώνεται ότι αυτά ήταν καινούργια κατά το χρόνο της αγοράς τους.

2. Για τα κάθε είδους κτίσματα., αντίγραφα της οικείας οικοδομικής άδειας που πρέπει να έχει επικυρωθεί νόμιμα, καθώς και βεβαίωση του αρμόδιου Πολεοδομικού Γραφείου ή νομομηχανικού από την οποία να προκύπτει ότι ολοκληρώθηκε το έργο για το οποίο είχε δοθεί η άδεια, καθώς και ο χρόνος της ολοκλήρωσης του.

3. Για τα λοιπά πάγια περιουσιακά στοιχεία, η αγορά και το καινούργες αυτών αποδεικνύεται με τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στις πιο πάνω περιπτώσεις αα) και ββ).

4. Για κάθε άλλη δαπάνη που αποτελεί παραγωγική επένδυση για τις επιχειρήσεις που υπάγονται στο Ν. 3299/2004, ως αποδεικτικά στοιχεία θα λαμβάνονται τα στοιχεία που προβλέπονται από τον Κ.Φ.Σ.

5. Προκειμένου για επενδύσεις που πραγματοποιούνται, από τις υπαγόμενες στο Ν. 3299/2004 επιχειρήσεις, με σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ν. 1665/1986:

α) Επικυρωμένο αντίγραφο της συναφθείσας χρηματοδοτικής μίσθωσης μετά των συνημμένων σε αυτή παραρτημάτων.

β) Πιστοποιητικό κατάθεσης του Πρωτοδικείου στο οποίο έχει καταχωρηθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 2 του άρθρου 4 του Ν. 1665/1986, η καταρτισθείσα σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης,

γ) Επικυρωμένο από την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης, αντίγραφο τιμολογίου πώλησεως του οίκου από τον οποίο είχε αγοράσει το εκμισθωθέν προς τον επενδυτή κινητό πράγμα και βεβαίωση του πωλητή στην οποία να βεβαιώνεται ότι το κινητό πράγμα ήταν καινούργιο κατά το χρόνο της πώλησης

Πέραν όμως των ανωτέρω για την εφαρμογή της φορολογικής απαλλαγής απαιτούνται, εκτός των λοιπών δικαιολογητικών, και οι κατά περίπτωση βεβαιώσεις- γνωμοδοτήσεις των αρμοδίων Υπηρεσιών που προβλέπονται από το Νόμο και τις κατά εξουσιοδότηση αυτού Υπουργικές αποφάσεις. Επιπλέον, για τα επενδυτικά σχέδια της υποπερίπτωσης (ix) της περίπτωσης ε' του άρθρου 3 του Ν. 3299/2004 απαιτείται σχετική γνωμοδότηση της ΓΓΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης ως προς τον χαρακτηρισμό τους ως ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια.

Οι ανωτέρω βεβαιώσεις - γνωμοδοτήσεις λαμβάνονται με πρωτοβουλία φορέα της επένδυσης και υποβάλλονται ως συνημμένο της Δήλωσης Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.) της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού, το αργότερο με τη Δήλωση Φορολογίας Εισοδήματος που αφορά τη διαχειριστική περίοδο στην οποία γίνεται έναρξη της δημιουργίας του Αφορολόγητου Αποθεματικού σύμφωνα με το Νόμο.

Οι επιχειρήσεις, που τηρούν βιβλία και στοιχεία δεύτερης και τρίτης κατηγορίας του Κ.Β.Σ. και πραγματοποιούν από 23 Φεβρουαρίου 2005 και μετά νέες ενισχυόμενες δαπάνες για τις οποίες δικαιούνται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 3299/2004, απαλλαγής από το φόρο εισοδήματος τις υποχρεώσεις που ορίζονται από τις παραγράφους 3, 4, και 5 της υπ' 1025990/26509/ 10127/Πολ. 1060/07.03.1991 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και αναλυτικά έχουν ως εξής:

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στον Ν. 3299/2004 και τηρούν βιβλία και στοιχεία τρίτης κατηγορίας του Κ.Β.Σ. και πραγματοποιούν νέες παραγωγικές επενδύσεις από 23 Φεβρουαρίου 2005 και μετά, για τις οποίες δικαιούνται των απαλλαγών που προβλέπει ο εν λόγω νόμος υποχρεούνται:

α) Να καταχωρούν στο βιβλίο απογραφών αναλυτικά και ξεχωριστά τις παραγωγικές επενδύσεις, από τα λοιπά πάγια στοιχεία της ίδιας κατηγορίας.

β) Να τηρούν στα λογιστικά τους βιβλία ξεχωριστό λογαριασμό αποθεματικού με τον τίτλο «Αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων Ν. 3299/2004», σε πίστωση του οποίου μεταφέρεται, με χρέωση του λογαριασμού «κέρδη χρήσεως» ποσό που αποτελεί μέρος της δαπάνης για παραγωγικές επενδύσεις ίσο με αυτό που αναγνωρίζεται κατά περίπτωση για έκπτωση από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3299/2004.

γ) Να τηρήσουν ξεχωριστό θεωρημένο βιβλίο επενδύσεων. Η θεώρηση του βιβλίου επενδύσεων δεν είναι απαραίτητη, εφόσον η επιχείρηση έχει ήδη θεωρήσει βιβλίο επενδύσεων κατ' εφαρμογή διατάξεων προηγούμενων αναπτυξιακών νόμων.

Στο βιβλίο αυτό, θα τηρούνται εξωλογιστικά οι κάτωθι λογαριασμοί:

1. Ξεχωριστός λογαριασμός για κάθε πάγιο περιουσιακό στοιχείο των παραγωγικών επενδύσεων, ο οποίος θα χρεώνεται με τη συνολική αξία κτήσης του και θα πιστώνεται με την ενεργούμενη κάθε φορά αφορολόγητη έκπτωση που υπολογίζει η επιχείρηση στα κέρδη των βιβλίων και στις δηλούμενες λογιστικές διαφορές ή με την αξία της τυχόν πώλησης του.

Με τον ίδιο τρόπο θα καταχωρείται και κάθε άλλη δαπάνη που αποτελεί παραγωγική επένδυση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3299/2004. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων του Ν. 1665/1986, θα αναγράφουν στον τίτλο του ιδιαίτερου, για κάθε μίσθιο, λογαριασμού την ένδειξη «Leasing» και στη συνέχεια το είδος του μισθίου. Ο εξωλογιστικά αυτός τηρούμενος λογαριασμός χρεώνεται με την αξία του μισθίου που αναγράφεται στο τιμολόγιο πώλησεως που έχει εκδώσει ο προμηθευτής προς την εταιρεία Leasing και πιστώνεται με την ενεργούμενη κάθε φορά αφορολόγητη έκπτωση που υπολογίζει η επιχείρηση στα κέρδη των βιβλίων και τις δηλούμενες λογιστικές διαφορές ή με την ανωτέρω αξία σε περίπτωση που η επιχείρηση μετά τη λήξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης, διάρκειας μέχρι 10 ετών, δεν αποκτά την κυριότητα του μισθίου.

2. Συγκεντρωτικός λογαριασμός, ο οποίος θα χρεώνεται με την αναγνωριζόμενη για έκπτωση κάθε χρόνο αξία των πραγματοποιούμενων νέων επενδύσεων και θα πιστώνεται με τα ποσά της αφορολόγητης έκπτωσης που υπολογίζει κάθε φορά η επιχείρηση τόσο στα κέρδη του ισολογισμού της, όσο και στις δηλούμενες λογιστικές διαφορές.

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο Ν. 3299/2004 οι οποίες πραγματοποιούν από 23 Φεβρουαρίου 2005 και έπειτα νέες παραγωγικές επενδύσεις στη χώρα, για τις οποίες δικαιούνται να τύχουν των απαλλαγών που προβλέπονται από τις διατάξεις του εν λόγω νόμου, εφόσον τηρούν βιβλία και στοιχεία δεύτερης κατηγορίας του Κ.Φ.Σ., έχουν υποχρέωση να τηρούν σε θεωρημένο βιβλίο επενδύσεων τους ακόλουθους λογαριασμούς:

- Διακεκριμένο λογαριασμό, με τον τίτλο «Επενδύσεις ν. 1892/1990», σε χρέωση του οποίου θα καταχωρούνται, κατά χρονολογική σειρά, οι δαπάνες απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 1892/1990, καθώς επίσης και η αξία των μισθίων η οποία αναγράφεται στο Τιμολόγιο Πώλησεως που έχει εκδώσει ο προμηθευτής προς την εταιρεία και σε πίστωση θα καταχωρείται η αξία πώλησης των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων, καθώς επίσης και η αξία του μισθίου σε περίπτωση που η επιχείρηση μετά τη λήξη της χρηματοδοτικής σύμβασης, διάρκειας μικρότερης των δέκα (10) ετών, δεν αποκτά την κυριότητα αυτού.
- Ιδιαίτερο λογαριασμό αποθεματικού με τον τίτλο «Αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων ν. 1892/1990», σε πίστωση του οποίου θα μεταφέρεται το ποσό της αφορολόγητης έκπτωσης που πραγματοποιεί κάθε χρόνο η επιχείρηση από τα καθαρά της κέρδη.
- Ιδιαίτερο λογαριασμό για κάθε πάγιο περιουσιακό στοιχείο ο οποίος δεν χρεώνεται με τις δαπάνες απόκτησης του περιουσιακού στοιχείου και θα πιστώνεται με τη σχηματιζόμενη κάθε φορά αφορολόγητη έκπτωση και με την αξία της τυχόν πώλησης του.

Κατά τον ίδιο τρόπο θα παρακολουθείται και κάθε άλλη δαπάνη που αποτελεί νέα παραγωγική επένδυση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3299/2004.

Αν πρόκειται περί μισθίου του Ν. 1665/1986 θα αναγράφεται στον τίτλο λογαριασμού και η ένδειξη «Leasing». Ο λογαριασμός αυτός στη συνέχεια χρεώνεται με την αξία του μισθίου που αναγράφεται επί του τιμολογίου πώλησεως που έχει εκδώσει ο προμηθευτής προς την εταιρεία Leasing και θα πιστώνεται με τη σχηματιζόμενη κάθε φορά αφορολόγητη έκπτωση. Επίσης, σε περίπτωση που η χρηματοδοτική μίσθωση είχε διάρκεια μέχρι 10 έτη και με τη λήξη αυτής η επιχείρηση δεν αποκτά την κυριότητα του μισθίου, ο ανωτέρω λογαριασμός πιστώνεται με την αξία του μισθίου που αναφέρεται στην υπογραφείσα σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης ή στο συνημμένο σε αυτή παράρτημα.

Εδώ θα πρέπει να τονισθεί ότι, τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στις επενδύσεις οι οποίες υπάγονται στις διατάξεις του Ν. 3299/2004 πρέπει να φυλάσσονται, από τις ανωτέρω επιχειρήσεις, σε ιδιαίτερο φάκελο.

Τέλος οι επιχειρήσεις που υπαγάγουν τα επενδυτικά τους σχέδια στο καθεστώς του Ν. 3299/2004, υποχρεούνται να υποβάλλουν «Δήλωση Φορολογικής Απαλλαγής» (Δ.Φ.Α.) για κάθε επενδυτικό σχέδιο χωριστά, ως το πιο κάτω υπόδειγμα.

Η δήλωση αυτή υποβάλλεται μαζί με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος της επιχείρησης:

α. Για τη διαχειριστική περίοδο εντός της οποίας ολοκληρώνεται το επενδυτικό σχέδιο. Ειδικότερα, για τα επενδυτικά σχέδια που ολοκληρώθηκαν στο έτος 2005 από επιχειρήσεις που ήδη υπέβαλαν εμπρόθεσμα δήλωση φορολογίας εισοδήματος, η «Δήλωση Φορολογικής Απαλλαγής» υποβάλλεται μέχρι 30 Δεκεμβρίου 2006.

β. Σε περίπτωση ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου σε περισσότερες της μίας διαχειριστικές περιόδους, για τις χρήσεις εντός των οποίων πραγματοποιήθηκαν οι ενισχυόμενες δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου. Ειδικότερα, για τα επενδυτικά σχέδια που ξεκίνησαν μέσα στο έτος 2005 και δεν ολοκληρώθηκαν η «Δήλωση Φορολογικής Απαλλαγής» υποβάλλεται μέχρι 30 Δεκεμβρίου 2006.

γ. Κάθε χρόνο, μέχρι να καλυφθεί η αξία επενδύσεων με το δικαιούμενο ποσό αφορολόγητης έκπτωσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, για την υλοποίηση των ανωτέρω, οι επιχειρήσεις οφείλουν να υποβάλλουν Ηλεκτρονικά τη Δ.Φ.Α. μέσω της ιστοσελίδας <http://Iforologika.ependysis.gr> στο

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και στη συνέχεια στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. της επιχείρησης εκτύπωση της Δ.Φ.Α. σε δύο (2) αντίγραφα.

Για το χρόνο έναρξης υποβολής των δικαιολογητικών και των στοιχείων που υποχρεούται να υποβάλλει στις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες ο εκάστοτε επενδυτής, που είναι απαραίτητα για τον έλεγχο των επενδύσεων, τα προβλέπει πιο πάνω αναφερόμενη υπ' αριθ. 1100384/11194/B0012/Πολ. 1130/9.11.2006 από-του Υπουρ. Οικ. Και Οικονομικών, σύμφωνα με το άρθ. 3 της εν λόγω υπουργικής απόφασης, αρχίζει από τη δημοσίευση αυτής στο Β' Τεύχος του Φ.Ε.Κ.

5.6 Αποθεματικό για ίδιες μετοχές

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Κ.Ν. 2190/1920 και του Ν.2065/1992 εάν η επιχείρηση κατέχει στο τέλος της χρήσεως δικές της μετοχές υποχρεούται να σχηματίσει αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσης των μετοχών αυτών. Το αποθεματικό αυτό θα καταχωρείται στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 41.09 και με τον τίτλο «αποθεματικό για ίδιες μετοχές». Το προαναφερθέν αποθεματικό σχηματίζεται από τα καθαρά λογιστικά κέρδη χρήσεως μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, του τακτικού αποθεματικού και του ποσού που θα διανεμηθεί ως πρώτο μέρισμα. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που η επιχείρηση κλείσει την χρήση με ζημιές και κατέχει ίδιες μετοχές θα καταχωρηθεί με την αξία του κόστους κτήσεως των μετοχών ο λογαριασμός του ενεργητικού (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 34.25) «ίδιες μετοχές», ο οποίος θα εμφανιστεί αφαιρετικά από το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων. Το αποθεματικό αυτό, εφόσον προκύπτει μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος, μεταφέρεται, όταν δεν κατέχονται πλέον οι ίδιες μετοχές, στον λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 88.07 και με τον τίτλο «αποθεματικά προς διάθεση» τα οποία διατίθενται σύμφωνα με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης η οποία μπορεί να τα διανείμει ή να τα μεταφέρει στα (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.05) «έκτακτα αποθεματικά».

Εν τέλει, πρέπει να επισημανθεί πως το παραπάνω αποθεματικό σχηματίζεται για να διατηρηθεί το μετοχικό κεφάλαιο σε σταθερό επίπεδο το οποίο με την αγορά ιδίων μετοχών έχει ουσιαστικά μειωθεί με το ύψος του αποθεματικού. Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί πως όταν κατέχονται ίδιες μετοχές, επιστρέφεται στους μετόχους το αντίστοιχο τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου που αυτοί είχαν καταβάλει κατά την απόκτηση των μετοχών. Άρα, όπως σωστά παρατηρεί και ο καθηγητής Εμ. Σακέλλης, για να επιτευχθεί η ακεραιότητα του μετοχικού κεφαλαίου ο σχηματισμός του αποθεματικού για ίδιες μετοχές πρέπει να γίνει πριν από οποιαδήποτε διανομή κερδών.

5.7 Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα

Τα έσοδα που προκύπτουν, από τόκους εντόκων Γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου, τόκους καταθέσεων σε ξένο νόμισμα, τόκους Ομολογιακών δανείων κλπ. έχουν εξάντλησα την φορολογική τους υποχρέωση και δεν πρόκειται να επαναφορολογηθούν στο όνομα της εταιρείας Τα έσοδα αυτά αρχικώς κατά την είσπραξη τους καταχωρούνται ως «έσοδα χρεογράφων» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 76.01) και εφόσον δεν διανεμηθούν θα σχηματιστεί ισόποσο αποθεματικό με τον τίτλο «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.90).

Εν τέλει, κατά την διανομή του παραπάνω αποθεματικού, σύμφωνα με το άρθρο 106 του Κ.Φ.Ε. θα αναχθούν σε μεικτά ποσά και θα υπαχθούν σε φορολογία.

5.8 Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο

Τα έσοδα που προκύπτουν, από κέρδη φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και επί των οποίων έχει γίνει παρακράτηση φόρου, ή από προερχόμενα από τόκους καταθέσεων (άρθρο 21 του Κ.Ν. 1921/1991) ή από ωφέλεια από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος, όπως της μίσθωσης ή υπομίσθωσης ή του δικαιώματος προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων κλπ. ή από την μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου ή ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.λπ. (άρθρο 13 §1 του Κ.Φ.Ε.) εμφανίζονται κατά την είσπραξη τους στον λογαριασμό «έσοδα χρεογράφων» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 76.01) και στον λογαριασμό «Ελληνικό Δημόσιο- προκαταβλημένοι και παρακρατημένοι φόροι» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 33.13) ο φόρος που παρακρατήθηκε για τα εν λόγω έσοδα. Επιπρόσθετα, εφόσον τα έσοδα αυτά δεν διανεμηθούν θα σχηματιστεί ισόποσο αποθεματικό με τον τίτλο «Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο» (Λογαριασμός Ε.Γ.Λ.Σ. 41.91).

Στην περίπτωση που τα έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο υπερβαίνουν τα κέρδη του Ισολογισμού στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων θα εμφανιστεί ως αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο το ποσό που απόμεινε μετά την αφαίρεση, από τα κέρδη του Ισολογισμού, του φόρου εισοδήματος, των τυχόν κρατήσεων για σχηματισμό άλλων αποθεματικών (τακτικό, αφορολόγητο κλπ) και των τυχόν διανεμόμενων ποσών. Επιπλέον, στην περίπτωση όπου τα έσοδα αυτά καλύπτουν τις ζημιές της τρέχουσας χρήσης και επομένως κατά τη διανομή δεν απομένουν ή αν απομείνει έστω ένα μέρος από αυτά, τότε ο παρακρατηθείς φόρος ή το μέρος αυτού που αναλογεί στα συμψηφιζόμενα έσοδα μεταφέρεται από τους οικείους λογαριασμούς του 33.13 «Ελληνικό δημόσιο προκαταβλημένοι και παρακρατημένοι φόροι» στο λογαριασμό του Ε.Γ.Λ.Σ. 63.13 (Εγκ. Υπ.Οικ. 1015040/10064/Β0012/Πολ. 1059/1.3.96).

6.ΔΙΑΝΟΜΗ – ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ- ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

6.1. Διανομή αποθεματικών στους μετόχους

Για να γίνει διανομή αποθεματικού στους μετόχους, στα μέλη του Δ.Σ., στους κατόχους ιδρυτικών τίτλων και λοιπούς δικαιούχους, πρέπει, από νομική άποψη, να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

6.1.1. Από άποψη νομική

1) Τα προς διανομή αποθεματικά πρέπει να είναι διανεμήσιμα, δηλ. να επιτρέπεται η διανομή αυτών στους μετόχους κ.λπ.⁸ Διανεμήσιμα αποθεματικά είναι κυρίως τα καλούμενα ελεύθερα αποθεματικά, δηλ. εκείνα που σχηματίστηκαν με ελεύθερη (μη υπαγορευόμενη από το νόμο ή το καταστατικό) απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως. Έτσι, δεν είναι δυνατή η διανομή των εξής αποθεματικών:

(α) Το τακτικό αποθεματικό, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 44 § 3 του ν. 2190/1920, δεν είναι δυνατό να διανεμηθεί στους μετόχους, γιατί αποκλειστικός προορισμός του είναι η κάλυψη του χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού κερδών και ζημιών.

Το πέρα, όμως, από το υποχρεωτικό όριο ποσό, που καθορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό, είναι δυνατό να διανεμηθεί στους μετόχους. Είναι δυνατό μάλιστα, αν το καταστατικό θέτει υποχρεωτικό όριο μεγαλύτερο απ' εκείνο που θέτει ο νόμος (1/3 του μετοχικού κεφαλαίου), να τροποποιηθεί το καταστατικό και να μειωθεί το υποχρεωτικό όριο, ώστε να είναι δυνατή η διανομή του πέρα του νόμιμου ορίου ποσού.

(β) Το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο δεν είναι δυνατό «να διατεθεί προς πληρωμή μερίσματος ή ποσοστών» (άρθρο 14 του ν. 2190/1920).

(γ) Τα καταστατικά αποθεματικά που δεν προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους, αλλά έχουν άλλους ειδικούς προορισμούς, δεν είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο διανομής, εκτός αν προηγηθεί σχετική τροποποίηση του καταστατικού.

2) Πρέπει να ληφθεί απόφαση τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων περί διανομής του διανεμήσιμου αποθεματικού. Η έκτακτη γενική συνέλευση δεν μπορεί νόμιμα ν' αποφασίσει τη διανομή αποθεματικού, ακόμη κι αν παραστούν σ' αυτήν περισσότερες μετοχές απ' όσες παρέστησαν στην προηγούμενη τακτική γενική συνέλευση, όχι γιατί είναι μειωμένης δυνάμεως, αλλά γιατί η έκτακτη γενική συνέλευση συνέρχεται σε χρόνο που ο ισολογισμός έχει ήδη, με την έγκριση του από την τακτική γενική συνέλευση, καταστεί οριστικός. Έτσι αποφάνθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, με την γνωμοδότηση του αριθ. 356/1976, σε σχετικό ερώτημα που του τέθηκε. Στη γνωμοδότηση αυτή, μεταξύ των άλλων, αναφέρονται και τα εξής:

«...Η έκτακτη Γενική Συνέλευση δεν είναι σε θέση νομίμως να αποφανθεί επί του ισολογισμού, να εγκρίνει ή να τον τροποποιήσει, όχι γιατί είναι μειωμένης δυνάμεως ή υποχρεωτικώς υποδεεστέρα από απόψεως εκπροσωπήσεως μετοχικού κεφαλαίου, αλλά διότι αυτή συνέρχεται κατά χρόνο κατά τον οποίο ο ισολογισμός έχει καταστεί οριστικός.

Η μέριμνα του νομοθέτη να καταστήσει τον ισολογισμό οριστικό εντός εξαμήνου από τη λήξη της εταιρικής χρήσεως, αποκλειόμενης μετά ταύτα πάσης τροποποίησεως αυτού, εκτός των εξαιρετικών περιπτώσεων του άρθρ. 35β του ν. 2190/1920, ήταν επιβεβλημένη, αφού η περί ψηφίσεως του ισολογισμού απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως είναι κατ' εξοχήν απόφαση

⁸ Η διανομή αποθεματικού μπορεί να χαρακτηριστεί ως διανομή πλασματικού κέρδους, αν το αποθεματικό έχει διαφορετικό προορισμό και η διανομή του δεν αποφασίστηκε από το αρμόδιο όργανο. Για να μην αποτελεί η διανομή του αποθεματικού δημιουργία πλασματικού μερίσματος, απαιτείται: α) η διανομή να αποφασιστεί από το αρμόδιο όργανο, β) η κατάργηση του αποθεματικού να προκύπτει από τον ισολογισμό και γ) να προκύπτει από τον ισολογισμό ότι το μέρισμα προέρχεται από διανομή αποθεματικού.

δημιουργική εννόμων σχέσεων. Ο εγκριθείς ισολογισμός παρέχει στο κοινό την εικόνα της οικονομικής καταστάσεως της Ανωνύμου Εταιρείας, η οποία είτε είναι ευνοϊκή είτε δυσμενής, ασκεί άμεση επίδραση στη διαμόρφωση των τιμών των μετοχών. Αναμόρφωση ή τροποποίηση του ισολογισμού θα δημιουργήσει εξαπάτηση του κοινού και ευκαιρία κερδοσκοπίας εις βάρος των αποταμιευτών. Συμφώνως προς το περιεχόμενο του ψηφισθέντος ισολογισμού, η Ανώνυμος Εταιρεία υποχρεούται να υποβάλει δήλωση φόρου εισοδήματος, εντός τετραμήνου από της λήξεως της διαχειριστικής περιόδου, κατ' άρθρ. 11 του ν.δ. 3843/1958. Εν όψει, τέλος, του ψηφισθέντος Ισολογισμού, η Γενική Συνέλευση αποφαινεται περί απαλλαγής του Διοικητικού Συμβουλίου και των Ελεγκτών, έκτοτε δε τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου αποκτούν αξίωση προς χορήγηση της επί των καθαρών κερδών αμοιβής των, κατ' άρθρ. 35 και 24 του ν. 2190/1920 (Ν.Σ.Κ. 1296/1970)...».

Γίνεται όμως δεκτό ότι, αν η απόφαση της έκτακτης γενικής συνελεύσεως περί διανομής των αποθεματικών εγκριθεί από την επόμενη τακτική γενική συνέλευση είτε ρητά είτε έμμεσα (με την έγκριση του ισολογισμού της τελευταίας χρήσεως στον οποίο περιλαμβάνεται η διανομή του μερίσματος), η έγκριση αυτή ισχύει ως επικύρωση της αποφάσεως της έκτακτης γενικής συνελεύσεως, η οποία έτσι νομιμοποιείται, όχι αναδρομικά, αλλά για το μέλλον. Σχετικά με το προκείμενο θέμα, το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε την πολ. εγκύκλιο 13/Ε. 1058/288/31.1.1978, στην οποία αναφέρονται και τα εξής:

«... Η έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων δε δύναται νόμιμα να αποφασίσει για την τροποποίηση του ισολογισμού, καθόσον συνέρχεται κατά το χρόνο που αυτός έχει καταστεί πλέον οριστικός. Επομένως, η έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων δεν δύναται νόμιμα να αποφασίσει για διανομή στους μετόχους έκτακτου αποθεματικού προηγούμενων εταιρικών χρήσεων, εφόσον η διανομή αυτή συνεπάγεται τροποποίηση του ισολογισμού που έχει εγκριθεί και οριστικοποιηθεί από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, η δε απόφαση αυτή βάσει του άρθρου 35α του Ν. 2190/1920 είναι άκυρη. Η ακυρότητα όμως αυτή δεν θεραπεύεται από την παράλειψη της διοικήσεως (άρθρ. 51 επ. του Ν. 2190/1920) προς επέμβαση και άρση της παρανομίας, καθόσον η διοίκηση κατά την άσκηση της εποπτείας δύναται να υποδείξει μόνο τα προσήκοντα μέτρα και δεν δύναται να απαγγείλει από την αιτία αυτήν ακυρότητα της αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως.

Στην περίπτωση όμως που θα επακολουθήσει έγκριση, από την επόμενη τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, της αποφάσεως που λήφθηκε από την έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων για διανομή μερίσματος από έκτακτα αποθεματικά, ανεξάρτητα αν η έγκριση γίνει ρητά ή έμμεσα με την έγκριση του ισολογισμού της τελευταίας εταιρικής χρήσεως στον οποίο περιλαμβάνεται η διανομή του μερίσματος αυτού, η έγκριση αυτή ισχύει σαν επικύρωση της αποφάσεως της έκτακτης γενικής συνελεύσεως. Συνεπώς η διανομή του έκτακτου αποθεματικού νομιμοποιείται από τη χρονολογία της επικυρώσεως της αποφάσεως της έκτακτης γενικής συνελεύσεως από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων. Η επικύρωση όμως αυτή δεν έχει αναδρομική ισχύ, καθόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της εγκρίσεως που ορίζονται στο άρθρο 238 Α.Κ. (για χ' ανωτέρω σύμφωνη και η αριθ. 356/1976 γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ν.Σ.Κ. και η αριθ. 649/1977 γνωμοδότηση του Α' τμήματος του Ν.Σ.Κ.)».

6.1.2. Από άποψη φορολογική

Από φορολογική άποψη, η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών εξομοιώνεται με διανομή αυτών στους μετόχους, μέλη του Δ.Σ. κ.λπ. Τα φορολογικά, συνεπώς, θέματα που γεννώνται κατά τη διανομή των αποθεματικών είναι παρόμοια με αυτά που γεννώνται κατά την κεφαλαιοποίηση

τους και τα οποία εξετάζονται αναλυτικά παρακάτω . Πολύ συνοπτικά παρεμβάλλονται εδώ τα ακόλουθα:

(α) Μετά τη φορολογική μεταρρύθμιση που επήλθε με το ν. 2065/1992, τα αποθεματικά που σχηματίζονται από κέρδη των χρήσεων που λήγουν από τις 30.6.1992 και εφεξής προέρχονται από φορολογημένα στο όνομα της εταιρίας κέρδη. Οποτεδήποτε, συνεπώς, διανεμηθούν τα αποθεματικά αυτά δεν επιβάλλεται κανένας φόρος, ούτε στην εταιρία, ούτε στους μετόχους και λοιπούς δικαιούχους.

(β) Σε περίπτωση διανομής φορολογημένων στο όνομα της εταιρίας αποθεματικών που έχουν σχηματισθεί μέχρι της ημέρας καταθέσεως του ν. 2065/1992 στη Βουλή προς ψήφιση (12.5.1992) οποτεδήποτε και αν αυτή γίνει, υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή 3% επί του μικτού ποσού του αποθεματικού, χωρίς να επιστρέφεται ή να συμψηφίζεται ο φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε κατά το χρόνο που σχηματίστηκαν τα αποθεματικά (άρθρο 42 § 6 του ν. 2065/1992). (γ) Σε περίπτωση διανομής αποθεματικών που προέρχονται από αφορολόγητα έσοδα (π.χ. τόκους έντοκων γραμματίων του Δημοσίου), το ποσό των διανεμόμενων αποθεματικών προστίθεται στα φορολογητέα κέρδη της χρήσεως που συντελείται η διανομή μετά την αναγωγή του ποσού αυτού σε μικτό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου:

Δηλαδή: Διανεμόμενο αποθεματικό A

$$\text{Πλέον: } \frac{A \times 100}{100 - 35} \chi 35\% = B$$

Ποσό υπαγόμενο σε φορολογία προς 35% = A + B

(δ) Σε περίπτωση διανομής αποθεματικών από έσοδα φορολογημένα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρεώσεως (π.χ. από τόκους τραπεζικών καταθέσεων), το ποσό του διανεμόμενου αποθεματικού προστίθεται στα φορολογητέα κέρδη της χρήσεως που συντελείται η διανομή μετά την αναγωγή του ποσού αυτού σε μικτό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου. Από το φόρο όμως αυτόν αφαιρείται ο αναλογών φόρος που παρακρατήθηκε από τα φορολογημένα κατά ειδικό τρόπο κέρδη κατά το σχηματισμό του αποθεματικού.

(ε) Σε περίπτωση διανομής οποιουδήποτε αφορολόγητου αποθεματικού ή εκπτώσεως αναπτυξιακών νόμων, ανεξάρτητα του χρόνου σχηματισμού τους, προστίθενται στα φορολογητέα κέρδη της εταιρίας και φορολογούνται με βάση τις διατάξεις του ν. 2065/1992, δηλαδή με συντελεστή 35%.

6.2. Κεφαλαιοποίηση αποθεματικών

6.2.1. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη ιδιωτικοοικονομική

Τα σχηματιζόμενα από την ανώνυμη εταιρία αποθεματικά δε διατηρούνται, όπως είναι γνωστό, σε μορφή μετρητών στο ταμείο, αλλά επενδύονται σε διάφορα στοιχεία του ενεργητικού (πάγια, κυκλοφορούντα κ.λπ.). Η εταιρία πολλές φορές επιθυμεί να διανείμει στους μετόχους ορισμένα αποθεματικά της, αλλά δεν μπορεί να ρευστοποιήσει τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία έχουν επενδυθεί τα αποθεματικά αυτά, ώστε να διανείμει το προϊόν της ρευστοποίησης. Στην περίπτωση αυτή η εταιρία καταφεύγει στην κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών της και χορηγεί στους μετόχους ισόποση αξίας μετοχές. Έτσι, δίνει την ευχέρεια στους μετόχους της να εκποιήσουν τις μετοχές που θα πάρουν από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών και να ποριστούν τα χρήματα που η ίδια βρισκόταν σε αδυναμία να τους καταβάλει. Η μετατροπή αυτή

των αποθεματικών σε μετοχικό κεφάλαιο λέγεται κεφαλαιοποίηση αποθεματικών (stock dividends, bonus shares).

Αμφιλέγεται το θέμα αν η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αποτελεί απλή τροποποίηση του ισολογισμού, που επέρχεται με τη μεταφορά ποσών από τους λογαριασμούς των αποθεματικών στο λογαριασμό του κεφαλαίου («μονοσταδιακή - λογιστική» θεώρηση της κεφαλαιοποίησης) ή αποτελεί διανομή στους μετόχους κερδών προηγούμενων χρήσεων (αποθεματικών) και νέα εισφορά των μετόχων προς την εταιρία («διπλή» θεώρηση της κεφαλαιοποίησης). Σημειώνεται ότι μετά την κεφαλαιοποίηση αποθεματικών η καθαρή θέση της εταιρίας παραμένει αμετάβλητη. Απλώς εκφράζεται με αυξημένο αριθμό μετοχών, με μόνη, ως εκ τούτου, συνέπεια την πτώση της λογιστικής αξίας και της χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής, με περαιτέρω συνέπεια την ευχερέστερη κυκλοφορία αυτής.

Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών επιφέρει τα ακόλουθα ευεργετικά αποτελέσματα στην εταιρία και γενικότερα στην οικονομία:

α) Σταθεροποιεί την οικονομική κατάσταση της εταιρίας, γιατί δυσχεραίνει τη διανομή των κεφαλαιοποιημένων αποθεματικών, που είναι δυνατή μόνο με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, οπότε όμως απαιτούνται αυξημένες διατυπώσεις.

β) Έννοεί τους μετόχους έναντι των μελών του Δ.Σ., των κατόχων ιδρυτικών τίτλων και γενικά εκείνων που έχουν δικαιώματα στα καθαρά κέρδη της χρήσεως. Αυτό γιατί, κατά το νόμο (άρθρο 45 ν. 2190/1920), το πρώτο μέρος υπολογίζεται σε ποσοστό 6% επί του καταβλημένου κεφαλαίου (ήτοι επί αυξημένου, μετά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, ποσού), το μέρος δε αυτό προηγείται της διανομής κερδών στα μέλη του Δ.Σ. κ.λπ.⁹

Αλλά οι μέτοχοι ευνοούνται ακόμη, γιατί από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών θα επέλθει μεν μείωση της χρηματιστηριακής τιμής των μετοχών (αφού αυξάνεται ο αριθμός των μετοχών, χωρίς να συναυξάνεται και η καθαρή ενεργητική θέση της εταιρίας), η μείωση όμως αυτή δε θα είναι, κατά πάσα πιθανότητα, ανάλογη με την αύξηση του αριθμού των μετοχών, γιατί αυτό τούτο το γεγονός της κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών μαρτυρά την καλή πορεία των εργασιών της εταιρίας, γεγονός που θα επιδράσει ευεργετικά στη χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών.

γ) Τέλος, με την αύξηση του αριθμού των μετοχών γίνεται ευχερέστερη η κυκλοφορία των μετοχών και επιτυγχάνεται η αναζωογόνηση της κεφαλαιαγοράς, που επιφέρει γενικότερη ωφέλεια στην εθνική οικονομία.

Αντίθετα, ως μειονέκτημα μπορεί να αναφερθεί το ότι τα αποθεματικά, μετατρέπόμενα σε μετοχικό κεφάλαιο, παύουν να εμφανίζονται διακεκριμένα στον ισολογισμό και έτσι οι τρίτοι δεν μπορούν, από τη μελέτη του ισολογισμού, να πληροφορηθούν ότι η εταιρία είχε πραγματοποιήσει κέρδη και ότι δεν τα διένειμε όλα, αλλά μέρος αυτών κράτησε και σχημάτισε αποθεματικά, γεγονός που φανερώνει την καλή πορεία των εργασιών της εταιρίας και τη σφόδρα διαχείριση της διοικήσεως της.

6.2.2. Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών από άποψη νομική

Ο νόμος επιτρέπει την κεφαλαιοποίηση των εμφανών αποθεματικών, εκτός από ορισμένα, ενώ την κεφαλαιοποίηση των αφανών αποθεματικών αποκλείει κατ' αρχήν, εκτός αν ειδικός νόμος

---

⁹Για την αποφυγή διανομής υπέρρογκου πρώτου μερίσματος, είναι δυνατό οι νέες μετοχές να εκδοθούν υπέρ το άρτιο, οπότε τμήμα των αποθεματικών που κεφαλαιοποιούνται γίνεται «αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο».

την επιτρέψει. Η κεφαλαιοποίηση των εμφανών αποθεματικών γίνεται εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα αποθεματικά θα πρέπει να είναι κεφαλαιοποιήσιμα. Τέτοια είναι τα αποθεματικά των οποίων τη διάθεση έχει στην ελεύθερη εξουσία της η εταιρία. Έτσι, κεφαλαιοποιήσιμα είναι όλα τα αποθεματικά εκτός από τα εξής:

(αα) Το τακτικό αποθεματικό, όταν είναι μικρότερο από το ελάχιστο υποχρεωτικό όριο που επιβάλλει ο νόμος ή το καταστατικό. Δηλαδή, η εταιρία μπορεί να κεφαλαιοποιήσει το πέρα του υποχρεωτικού τακτικού αποθεματικό, γιατί έχει την ελευθερία να μειώσει το αποθεματικό αυτό μέχρι το υποχρεωτικό όριο.

Η εταιρία, λοιπόν, μπορεί να κεφαλαιοποιήσει το πέρα του 1/3 ή, προκειμένου περί ασφαλιστικών εταιριών, το πέρα του 4πλάσιου του μετοχικού κεφαλαίου. Αν το καταστατικό καθορίζει μεγαλύτερο όριο από το νόμο, κεφαλαιοποιήσιμα είναι τα πέρα των καταστατικών ορίων ποσά, εκτός αν τροποποιηθεί το καταστατικό και καθορίσει το ύψος του αποθεματικού στο όριο που καθορίζει ο νόμος, οπότε κεφαλαιοποιήσιμα είναι τα πέρα του ορίου του νόμου αποθεματικά.

Ειδικότερα, σημειώνουμε πως το «αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο» είναι εξολοκλήρου κεφαλαιοποιήσιμο. Ο νόμος (άρθρο 14 § 3 ν. 2190/1920) απαγορεύει τη διάθεση του αποθεματικού μόνο για πληρωμή μερισμάτων ή ποσοστών και συνεπώς επιτρέπει την κεφαλαιοποίηση του. Εξάλλου, ο φορολογικός νομοθέτης, ορθώς εξομοιώνει το αποθεματικό αυτό με καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και δεν το υποβάλλει σε φορολογία εισοδήματος στην περίπτωση κεφαλαιοποίησής του.

(αβ) Τα ειδικού σκοπού (προορισμού) αποθεματικά, η δημιουργία των οποίων υπαγορεύτηκε από ρητή διάταξη του καταστατικού (αποθεματικά καταστατικού). Η κεφαλαιοποίηση αυτών είναι δυνατή μόνο αν προηγηθεί τροποποίηση του καταστατικού και ο ειδικός σκοπός των αποθεματικών καταργηθεί, τα δε αποθεματικά από ειδικού σκοπού μεταπέσουν στην κατηγορία των ελεύθερων αποθεματικών, δηλαδή των αποθεματικών εκείνων των οποίων η διάθεση εμπίπτει στην ελεύθερη εξουσία της τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων.

Όπως είναι ευνόητο, για την κεφαλαιοποίηση των ειδικού σκοπού αποθεματικών, που σχηματίστηκαν με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως, αρκεί μόνο απόφαση νεότερης τακτικής γενικής συνελεύσεως περί κεφαλαιοποίησής τους.

(β) Με την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών επέρχεται αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Απαιτείται, λοιπόν, απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων κατά τη μείζονα αυτή σύνθεση, αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας (άρθρα 29 § 3 και 31 § 2 του ν. 2190/1920) ή δια απλής απαρτίας και πλειοψηφίας, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 του ν. 2190/1920. Περαιτέρω, η προκειμένη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δυνατό να πραγματοποιηθεί με απόφαση μόνο του Δ.Σ. κατά τους όρους του άρθρου 13 του ν. 2190/1920. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις όμως, έχουμε τη γνώμη ότι απαιτείται απόφαση ή μεταγενέστερη έγκριση της τακτικής γενικής συνελεύσεως όχι για την αύξηση του κεφαλαίου, αλλά για την τροποποίηση του ήδη εγκριμένου από τη συνέλευση ισολογισμού.

Τονίζουμε ότι, για την κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, απαιτείται απόφαση τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων. Η έκτακτη γενική συνέλευση των μετόχων δεν μπορεί νόμιμα να αποφασίσει την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, γιατί η κεφαλαιοποίηση αυτή επιφέρει τροποποίηση του ισολογισμού, ο οποίος είχε καταστεί οριστικός με την έγκριση του από την τελευταία τακτική γενική συνέλευση. Στην περίπτωση, λοιπόν, που έκτακτη γενική συνέλευση των

μετόχων ή το Δ.Σ. αποφασίσουν την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, πρέπει να επακολουθήσει έγκριση της κεφαλαιοποίησης από την αμέσως επόμενη τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, ανεξάρτητα αν η έγκριση γίνει ρητά ή έμμεσα με την έγκριση του ισολογισμού της τελευταίας εταιρικής χρήσεως, στον οποίο ισολογισμό περιλαμβάνεται η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών (βλ. και εγκύκλιο Υπ. Οικονομικών, πολ. 13/Ε 1058/288/ 31.1.1978).

(γ) Όπως είναι ευνόητο, πρέπει να τηρηθούν οι απαιτούμενες για κάθε αύξηση του κεφαλαίου προϋποθέσεις.

Εξάλλου, σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αριθ. 150/1980, δεν απαιτείται εκτίμηση της Επιτροπής των Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 του ν. 2190/1920.

Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών που είναι δεκτικά κεφαλαιοποίησης δυνατό να γίνει ή για ολόκληρο το ποσό του αποθεματικού ή για μέρος αυτού.

Σημειώνουμε ακόμη ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου γίνεται είτε με την έκδοση νέων μετοχών, οι οποίες διανέμονται στους παλιούς μετόχους κατ' αναλογία των μετοχών τους, είτε με την αύξηση της ονομαστικής αξίας των παλιών μετοχών. Οι εταιρίες των οποίων το κεφάλαιο εκφράζεται με περιορισμένο αριθμό μετοχών, έχουν κάθε συμφέρον να αυξάνουν τον αριθμό των μετοχών τους, γιατί έτσι οι μετοχές γίνονται ευχερέστερα εμπορεύσιμες, με συνέπεια η επιχείρηση να μπορεί ευκολότερα να αντλεί κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά.

6.2.3. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη φορολογική

Το ζήτημα της φορολογίας των κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών είναι από τα πιο επίμαχα θέματα της φορολογίας. Από πολλούς συγγραφείς διεθνούς κύρους υποστηρίζεται ότι, όταν μια εταιρία κεφαλαιοποιεί αποθεματικά, δε γεννάται θέμα επιβολής φόρου, γιατί ο μέτοχος δε γίνεται πλουσιότερος παίρνοντας περισσότερες μετοχές. Το δικαίωμα του επί της περιουσίας της επιχειρήσεως παραμένει το ίδιο, αφού οι παλιές μετοχές που κατείχε και οι νέες μετοχές που λαμβάνει αντικρίζουν την ίδια περιουσία και συνεπώς την ίδια αξία. Δεν υπάρχει, λοιπόν, στην εξεταζόμενη περίπτωση, εισόδημα για φορολογία.

Αντίθετα, κατ' άλλους, η πράξη της κεφαλαιοποίησης αναλύεται σε δύο επιμέρους πράξεις: (α) τη διανομή των αποθεματικών στους μετόχους και (β) την επανεισφορά των αποθεματικών από τους μετόχους προς την εταιρία. Με την πρώτη πράξη μεταβιβάζονται τα ποσά από την περιουσία της εταιρίας προς το μέτοχο, η πράξη δε αυτή συνιστά διανομή, που πρέπει να υποβληθεί σε φορολογία.

Στην Ελληνική φορολογική νομοθεσία το παραπάνω επίμαχο ζήτημα θεωρείται λυμένο. Γιατί, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 26 § 1 του ν.δ. 3323/1955, «το εισόδημα το προερχόμενον εξ αποθεματικών ανωνύμων εταιριών, οπωσδήποτε και οποτεδήποτε διανεμομένων ή κεφαλαιοποιούμενων... λογίζεται ως εισόδημα εκ κινητών αξιών». Δηλαδή, η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών ανωνύμων εταιριών αποτελεί για τους μετόχους είσπραξη μερίσματος, το οποίο αποτελεί εισόδημα από κινητές αξίες.

6.3. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε. (Ν. 2238/16.9.94) τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα οποτεδήποτε αφορολόγητα αποθεματικά των Α.Ε. φορολογούνται αυτοτελώς κατά το χρόνο της διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους στο όνομα της

Α.Ε., χωρίς αυτά να συναθροίζονται με τα λοιπά αποτελέσματα βάσει του Ισολογισμού της εταιρείας κατά το χρόνο της διανομής ή της κεφαλαιοποίησης.

Η φορολόγηση των αποθεματικών αυτών γίνεται με τις ισχύουσες εκάστοτε διατάξεις, περί φορολογίας των Α.Ε.. Επομένως, ο συντελεστής που εφαρμόζεται βάσει του άρθρου 109 του Κ.Φ.Ε., για τις ημεδαπές Α.Ε., τις τραπεζικές εταιρείες καθώς και Οργανισμούς, που προβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων, είναι 32% για εισοδήματα της χρήσης 2005, 29% για τις χρήσεις 2006 και 2007 αντίστοιχα.

Ο υπολογισμός του φόρου γίνεται επί των διανεμόμενων αφορολόγητων αποθεματικών, αφού προηγουμένως προσαυξηθούν οι αξίες αυτών κατά το ποσόν του αναλογούντος φόρου, με την εφαρμογή των παραπάνω κατά περί πτώση αναφερομένων συντελεστών.

Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι η προσαύξηση των διανεμόμενων αποθεματικών με τον αναλογούντα σε αυτά φόρο, γίνεται λόγω του με βάση τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 99 του Κ.Φ.Ε. Τα διανεμόμενα από τις ανώνυμες εταιρείες κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος σε αυτά φόρου εισοδήματος.

Κατά συνέπεια, η διανομή ολοκλήρου του ποσού που εμφανίζεται Λογ. 41.90 «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα» είναι αδύνατη. Μπορεί όμως να διανεμηθούν μόνο μέχρι του ποσού που προκύπτει μετά την αφαίρεση από αυτά του αναλογούντος φόρου εισοδήματος.

Με βάση λοιπόν των ανωτέρω, το ποσό του αφορολογήτου αποθεματικού που αποφασίζει η Γενική Συνέλευση των μετόχων να διανείμει, ένα συγκεκριμένο ποσό (X), αυτό θεωρείται πάντα ότι είναι καθαρό δηλαδή άνευ φόρου εισοδήματος και γι' αυτό το λόγο, η παραπάνω αναφερόμενη διάταξη (άρθρο 106 παρ. 4 του Κ.Φ.Ε.) επιβάλλει την αναγωγή του πρώτα, μεικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου και στη συνέχεια τη φορολόγηση του προκύπτοντος συνολικού ποσού.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητό το θέμα αυτό, όπου στην πράξη υπάρχει μεγάλη σύγχυση, δίδεται το παρακάτω παράδειγμα:

Έστω ότι η ανώνυμη εταιρεία «ΖΗΤΑ» μέσω της Γενικής Συνέλευσης αποφασίζει να διανείμει το έτος 2001 το υπόλοιπο του αφορολογήτου αποθεματικού που εμφανίζεται στο Λογ. 41.90 «Αποθεματικά απαλλασσόμενα φορολογίας έσοδα» ύψους 10.000.000 δρχ.

Το ποσό που μπορεί να διανείμει ή εν πάση περιπτώσει να κεφαλαιοποιήσει είναι της τάξης των 6.500.000 δρχ., διότι από το ποσό των 10.000.000 δρχ., αφαιρείται ο φόρος εισοδήματος με συντελεστή 35% ή τον ισχύοντα κατά την χρήση συντελεστή φορολογίας ύψους 3.500.000 δρχ. (10.000 X 35%).

Άρα οι μέτοχοι θα εισπράξουν ως μέρος των ποσών των 6.500.000 που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου σύμφωνα διατάξεις της παρ. 1 περίπτ. α του άρθρου 99 του Κ.Φ.Ε.

Με άλλα λόγια, οι μέτοχοι θα εισπράξουν το ποσό των 6.000.000 δρχ., σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω (άρθρο 106 γρ. 4 του Κ.Φ.Ε.). Το ποσό αυτό πρέπει να υπαχθεί σε φορολογία εισοδήματος με συντελεστή 40%, αφού προηγουμένως αναχθεί σε μεικτό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου.

Επομένως το υπαγόμενο σε φορολογία ποσό ισούται με $6.000.000 + 6.000.000 \times \frac{35}{65} = 6.500.000 + 4.500.000 = 10.000.000$ και ο φόρος ισούται με $10.000.000 \times 35\% = 4.500.000$ δρχ.

Σχετικώς με το θέμα αυτό υπάρχουν η υπ' αριθ. Η22241/2246/Α 0012/ Πολ. 1238/31/10/94 εγκύκλιος Διαταγή και η υπ' αριθ. 1073192/10420/Β 0012/ Α9.9S απόφαση του υπ. Οικονομικών.

Με την καταβολή δε του φόρου από την Α.Ε., εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων (Μετόχων της Εταιρείας), για τα διανεμηθέντα ή κεφαλαιοποιηθέντα αυτά αποθεματικά.

Για την απόδοση του αναλογούντος στα αποθεματικά αυτά φόρου, η Α.Ε. υποχρεούται να υποβάλει τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος που προβλέπει το άρθρ. 107 παρ. 2 του Κ.Φ.Ε., μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επομένου μήνα από αυτόν που λήφθηκε απόφαση για τη διανομή ή κεφαλαιοποίηση από το αρμόδιο όργανο, τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε..

Ο φόρος που προκύπτει από την υποβαλλόμενη δήλωση, καταβάλλεται σε τρεις (3) ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη μαζί με τη δήλωση, οι δε υπόλοιπες δύο (2) μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα των δύο επομένων μηνών, από την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης.

Τα παραπάνω αναφερόμενα δεν έχουν εφαρμογή σε ορισμένες περιπτώσεις κεφαλαιοποίησης αφορολόγητων αποθεματικών που ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 1473/84, και της παρ. 1 του άρθρου 101 του Ν. 1892/90, καθώς επίσης και των παρακάτω αναφερομένων διατάξεων, βάσει των οποίων σχηματίστηκαν αφορολόγητα αποθεματικά, ήτοι:

1.Αρθ. 101 παραγρ. 8 του Ν. 1892/90.

2.Αρθ. 22 του Ν. 1828/89.

3.Αρθ. 11 του Ν. 1882/90.

Όπως επίσης και στο αποθεματικό του άρθρ. 10 του Α.Ν. 148/67.

Οι περιπτώσεις αυτές αναλυτικότερα έχουν ως εξής:

6.3.1. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών με βάση τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 101 του Ν. 1892/90

Οι Α.Ε. των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο (είτε κύρια είτε παράλληλη αγορά) μπορούν να κεφαλαιοποιήσουν, ολικώς ή μερικώς τα αφορολόγητα αποθεματικά διαφόρων αναπτυξιακών νόμων (ν.3213/55, ν.δ.2901/54, ν.δ.4002/59, α.ν.147/67, ν.δ.1078/71, ν.δ.1313/72, ν.δ.331/74, ν.289/76, ν.1116/81, ν.1262/82, ν.1892/90, ν.2601/98) με εξαίρεση τα αποθεματικά του άρθρου 18 του α.ν.942/1949 και της παρ. 4 του άρθρου 10 του α.ν.148/1967 .

Τα αποθεματικά που κεφαλαιοποιούνται φορολογούνται με συντελεστή 5% χωρίς καμία άλλη επιβάρυνση και ο φόρος καταβάλλεται σε 4 ίσες τριμηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης. Ο φόρος που οφείλεται στα κεφαλαιοποιηθέντα παραπάνω αποθεματικά αποδίδεται στη Δ.Ο.Υ. που υπάγεται η εταιρεία με δήλωση η οποία πρέπει να υποβληθεί μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης του Υπουργού. Εμπορίου που εγκρίνει την αύξηση του Μετοχικού κεφαλαίου.

Ο φόρος αυτός βαρύνει την εταιρεία και δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδά της κατά τον υπολογισμό των φορολογητέων κερδών, ούτε συμψηφίζεται με το φόρο εισοδήματος που οφείλεται από την εταιρεία ή τους μετόχους.

Με την καταβολή του φόρου που οφείλεται σύμφωνα με τις διατάξεις τις παραπάνω παραγράφου, εξαντλείται κάθε φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος της εταιρείας και των μετόχων της για τα αποθεματικά που κεφαλαιοποιήθηκαν.

Κατά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών εκδίδονται ίσης αξίας μετοχές που διανέμονται κατά αναλογία στους δικαιούχους μετόχους. Σε περίπτωση που οι νέες μετοχές διανεμηθούν όχι ανάλογα με τον αριθμό των μετοχών που έχει κάθε παλαιός μέτοχος στην κατοχή του, τότε η αξία των μετοχών που θα πάρουν επιπλέον θα φορολογηθεί στο όνομα του μετόχου.

Σε περίπτωση που πριν την πάροδο δέκα (10) ετών από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών διαλυθεί η ανώνυμη εταιρία ή μειωθεί το μετοχικό της κεφάλαιο με σκοπό επιστροφής των αποθεματικών στους μετόχους, τα κεφαλαιοποιηθέντα αποθεματικά δεν λογίζονται φορολογικώς ως μετοχικό κεφάλαιο που έχει καταβληθεί και φορολογούνται με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για τη φορολογία εισοδήματος κατά το χρόνο διάλυσης της εταιρίας ή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου μετά την αφαίρεση του φόρου που καταβλήθηκε (5%). Τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται αν η εταιρία διαλυθεί με σκοπό τη συγχώνευση της με άλλη επιχείρηση και ίδρυση νέας ανώνυμης εταιρίας ή σε περίπτωση εξαγοράς ή απορρόφησής της από άλλη ανώνυμη εταιρία. (άρθρο 101 του ν.1892/90).

6.3.2. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών Α.Ε. με βάση τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 1473/84

Στην περίπτωση αυτή ισχύουν τα ίδια με την κεφαλαιοποίηση από Α.Ε. με μετοχές εισηγμένες στο Χ.Α.Α. με μόνες τις διαφορές ότι ο συντελεστής φόρου ανέρχεται σε 10%, η απόδοση γίνεται σε 4 ίσες εξαμηνιαίες δόσεις και κατά τη διαχειριστική χρήση που γίνεται η κεφαλαιοποίηση πρέπει να αυξηθεί το μετοχικό κεφάλαιο κατά το ίδιο ποσό με καταβολή μετρητών (άρθρο 13 ν.1473/1984).

6.3.3. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών με βάση τις διατάξεις της παραγ. 8 του άρθρου 101 του Ν. 1892/90

Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 4 εδαφ. α' του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε. οι Α.Ε. που έχουν σχηματίσει αφορολόγητα αποθεματικά από υπεραξία μετοχών που προέρχονται από απόσχιση κλάδου ή από συγχώνευση εταιρειών στις οποίες συμμετέχουν ή από αύξηση της αξίας των συμμετοχών ή διανομή μετοχών με βάση τις διατάξεις του άρθ. 1 του Α.Ν. 148/1967, του 542/1977, του Ν. 1249/82, της κοινής Υπ. Αποφάσεως Ε' 2665/Πολ. 72/88, και Ν. 1839/82 κατόπιν κεφαλαιοποίησης της υπεραξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων που προέκυψαν από την αναπροσαρμογή παγίων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας ή άλλων εταιρειών στις οποίες συμμετέχουν, μπορούν να προβούν σε κεφαλαιοποίηση των εν λόγω αποθεματικών, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη της παρ. 8 του άρθ. 101 του Ν. 1892/90, με σκοπό τη διανομή νέων μετοχών στους μετόχους τους, χωρίς να υπαχθούν σε φορολογία, ενώ αν διανεμηθούν υπόκεινται σε φορολογία. (Εγκ. υπ. Οικ. Η 1028579/10072/Πολ. 7.2.89 Δ.Φ.Ν. Τόμος 43ος Σελ. 404).

6.3.4. Κεφαλαιοποίηση ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών

Το ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 22 του ν.1828/89 μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί χωρίς την καταβολή φόρου εφόσον περάσουν τρία χρόνια από το σχηματισμό του. Υπάρχει η δυνατότητα να κεφαλαιοποιηθεί και πριν τη λήξη της τριετίας, εφόσον καλύφθηκε η επένδυση για την οποία σχηματίστηκε το προς κεφαλαιοποίηση αποθεματικό. (Εγκ. 1014398/ΠΟΛ.1163/23.5.96).

Τα κεφαλαιοποιηθέντα από Ανώνυμη Εταιρία ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται σε περίπτωση που η ανώνυμη εταιρία διαλυθεί ή μειώσει το μετοχικό της κεφάλαιο πριν από την παρέλευση 10 ετών από το χρόνο κεφαλαιοποίησής, με σκοπό την επιστροφή των αποθεματικών στους μετόχους.

Τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται αν η εταιρία διαλυθεί με σκοπό τη συγχώνευσή της με άλλη επιχείρηση και την ίδρυση νέας ανώνυμης εταιρίας ή σε περίπτωση κατά την οποία εξαγοράζεται ή απορροφάται από άλλη ανώνυμη εταιρία.

Δεν προβλέπεται καμία διάταξη- εγκύκλιος ότι στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνει και ισόποση αύξηση του κεφαλαίου σε μετρητά, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν.1473/1984 για κεφαλαιοποιήσεις άλλων αφορολόγητων αποθεματικών αναπτυξιακών νόμων.

6.3.5. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση του ειδικού αποθεματικού της παρ. 4 του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/67

Το ειδικό αυτό αποθεματικό αφορά κέρδη από την πώληση χρεογράφων, σε περίπτωση διανομής του ή κεφαλαιοποίησης ή διάλυσης της επιχείρησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 106 παρ. 4 και φορολογείται αυτοτελώς κατά το χρόνο της διανομής ή κεφαλαιοποίησης με βάση τις ισχύουσες διατάξεις στο όνομα της Α.Ε.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ το εν λόγω άρθρο, ομιλεί για αναγωγή του διανεμομένου αποθεματικού σε μεικτό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου εισοδήματος, το υπ. Οικονομικών με το υπ' αριθμ. 1073192/ 10420/Β 0012/ 4.9.1995 έγγραφο του αναφέρει ότι το ποσό που επιτρέπεται να κεφαλαιοποιηθεί και ο φόρος που οφείλεται στην περίπτωση αυτή, υπολογίζεται επί του προτιθέμενου για κεφαλαιοποίηση αποθεματικού.

Δηλαδή έστω για κεφαλαιοποίηση αποθεματικό εταιρείας ύψους 10 εκατ. δρχ., το ποσό που θα κεφαλαιοποιηθεί είναι $10.000.000 - (10.000.000 \times 35\%) = 6.500.000$ δρχ. Το αποθεματικό αυτό δεν συναθροίζεται με το αποτέλεσμα του Ισολογισμού κατά το χρόνο της διανομής ή κεφαλαιοποίησης, η υποβολή δε της δήλωσης που προβλέπεται από το άρθρο 107 του Κ.Φ.Ε.

6.3.6. Κεφαλαιοποίηση αφορολόγητου αποθεματικού του Ν.3220/2004

Σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 2 του Ν.3220/2004, το συνολικό ποσό του σχηματισθέντος, σύμφωνα με τα πιο πάνω, αφορολόγητου αποθεματικού που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, πρέπει υποχρεωτικά να κεφαλαιοποιηθεί, μετά την παρέλευση της τριετίας από το χρόνο σχηματισμού του, χωρίς την καταβολή φόρου εισοδήματος. Η κεφαλαιοποίηση αυτή γίνεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 και Ν. 3190/1955, δηλαδή είτε με έκδοση νέων μετοχών ή μεριδίων, είτε με ανάλογη αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών ή εταιρικών μεριδίων που υπάρχουν στο χρόνο της κεφαλαιοποίησης, είτε και με τους δύο αυτούς τρόπους.»

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει ότι η κεφαλαιοποίηση πρέπει να πραγματοποιηθεί υποχρεωτικά μετά την παρέλευση της τριετίας από το χρόνο σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού, πλην όμως δεν προκύπτει κάποια καταληκτική προθεσμία μέχρι την οποία θα πρέπει να γίνει η κεφαλαιοποίηση αυτή.

Παράδειγμα:

Μια Α.Ε. σχημάτισε αφορολόγητο αποθεματικό του Ν3220/2004 ύψους 35.000€ το 2004. Η επένδυση ολοκληρώθηκε το 2007 με τη λήξη της τριετίας. Κατά την κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού οφείλεται φόρος; Τίθεται θέμα μειωμένων αποσβέσεων; Με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος πρέπει να κατατεθεί αίτηση για τον έλεγχο της επένδυσης;

1)Με τις διατάξεις του άρθρου 2 (παρ. 6) του Ν. 3220/2004, προβλέπεται ότι το συνολικό ποσό του σχηματισθέντος, σύμφωνα με τα πιο πάνω, αφορολόγητου αποθεματικού που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων στο διάστημα των τριών

ετών από το χρόνο σχηματισμού του, θα κεφαλαιοποιηθεί υποχρεωτικά μετά την παρέλευση τριετίας από το χρόνο σχηματισμού χωρίς την καταβολή φόρου εισοδήματος.

Επομένως, με βάση τις διατάξεις αυτές υποχρεούνται οι επιχειρήσεις μετά τη λήξη της τριετίας να προβούν σε αύξηση του κεφαλαίου τους, κατά το ποσό του σχηματισθέντος αφορολόγητου αποθεματικού, που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων στο διάστημα των τριών ετών από το χρόνο του σχηματισμού του, χωρίς να υπάρχει υποχρέωση καταβολής φόρου εισοδήματος για το ποσό αυτό ούτε από την εταιρεία ούτε και από τους μετόχους ή εταίρους των επιχειρήσεων αυτών. Η κεφαλαιοποίηση γίνεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις του κωδ. Ν. 2190/1920 δηλαδή, είτε με έκδοση νέων μετοχών ή μεριδίων είτε με ανάλογη αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών είτε και με τους δύο αυτούς τρόπους (Υπ. Οικονομικών 1020496/πολ.1022/2004.).

Τέλος, το Ν.Σ.Κ. με τη γνωμοδότηση 48/1996 (η οποία έγινε αποδεκτή από τον Υπουργό Οικονομικών με την εγκύκλιο 1014398/πολ. 1163/1996) αποφάνθηκε ότι προκειμένου να κριθεί αν συντρέχει ζήτημα επιβολής φόρου εισοδήματος κατά την κεφαλαιοποίηση αφορολόγητου αποθεματικού του άρθρου 22 του Ν. 1828/1989, η αρμόδια ΔΟΥ οφείλει να εξετάζει μόνο αν κατά το χρόνο κεφαλαιοποίησης του αφορολόγητου αποθεματικού έχει ολοκληρωθεί νομίμως και προσηκόντως η προβλεπόμενη επένδυση και σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις του πιο πάνω άρθρου ποσοστά, προϋποθέσεις κ.λπ., ανεξαρτήτως αν η επένδυση αυτή ολοκληρώθηκε νωρίτερα από την καταληκτική προθεσμία πραγματοποίησής της (τριετία από το έτος σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού).

Με βάση την ανωτέρω γνωμοδότηση, το Υπουργείο Οικονομικών έκανε δεκτό ότι σε περίπτωση που επιχείρηση σχημάτισε αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 2 του Ν. 3220/2004 και ολοκλήρωσε την προβλεπόμενη επένδυση σε χρονικό διάστημα συντομότερο της τριετίας από το έτος του σχηματισμού του και σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις αυτού του άρθρου, δύναται αμέσως πριν περάσουν τρία χρόνια από το σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού, να προβεί σε κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού αυτού χωρίς την επιβολή φόρου εισοδήματος (Υπ. Οικονομικών 1020496/πολ. 1022/2004).

Διευκρινίζεται, ότι σε περίπτωση που σε μια διαχειριστική χρήση από τις αναφερόμενες στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Ν. 3220/2004, το ποσό του σχηματισθέντος αποθεματικού είναι μικρό και παράλληλα, στα βιβλία της επιχείρησης υπάρχουν ποσά υπεραξίας από την αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων της, κατ' εφαρμογή του Ν. 2065/1992 ή και από προηγούμενες αναπροσαρμογές, τα οποία δεν έχουν κεφαλαιοποιηθεί, το ποσό αυτό μπορεί, μετά από έγκριση της αρμόδιας Νομαρχίας, να προστεθεί στα ποσά της υπεραξίας ακινήτων ή στα ποσά των αποθεματικών του ίδιου άρθρου που θα σχηματισθούν στο μέλλον, προκειμένου η εταιρεία να προβεί σε συνολική κεφαλαιοποίησή τους (Υπ. Οικονομικών 1020496/πολ. 1022/2004).

6.3.7. Συνέπειες σε περίπτωση διαλύσεως της επιχείρησης ή μειώσεως του κεφαλαίου μετά την κεφαλαιοποίηση του αφορολόγητου αποθεματικού

Με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 20 του Ν. 1892/1990, προστίθενται στην παρ. 4 του άρθρου 22 του Ν. 1828/1989 δύο νέα εδάφια τα οποία, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 2 του Ν. 3220/2004, έχουν εφαρμογή και για το αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 2 του Ν. 3220/2004. Βάσει των διατάξεων αυτών:

Τα κεφαλαιοποιηθέντα από ανώνυμη εταιρεία ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων, σε περίπτωση που η ανώνυμη εταιρεία, πριν από την παρέλευση 10 ετών από το χρόνο

κεφαλαιοποιήσεως, διαλυθεί ή μειώσει το μετοχικό της κεφάλαιο, με σκοπό την επιστροφή των αποθεματικών στους μετόχους, δεν λογίζονται φορολογικά ως καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 26 του Ν.Δ. 3323/1955, όπως οι διατάξεις αυτές κωδικοποιήθηκαν με το Ν. 2238/1994 ως εισόδημα από κινητές αξίες, κατά το χρόνο μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρείας ή το χρόνο διάλυσης αυτής αντίστοιχα. Τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται αν η εταιρεία διαλυθεί με σκοπό τη συγχώνευσή της με άλλη επιχείρηση και την ίδρυση νέας ανώνυμης εταιρείας ή σε περίπτωση κατά την οποία εξαγοράζεται ή απορροφάται από άλλη ανώνυμη εταιρεία.

2) Με το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 1 του ΠΔ 299/2003, ορίζεται ότι η διενέργεια αποσβέσεων κάθε έτος για τα πάγια περιουσιακά στοιχεία με τους θεσπισμένους συντελεστές είναι υποχρεωτική. Παρέκκλιση από τον κανόνα, ορίζεται με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 1 κατά το οποίο οι νέες επιχειρήσεις για τις τρεις (3) πρώτες διαχειριστικές χρήσεις που ακολουθούν τη διαχειριστική χρήση εντός της οποίας άρχισαν την παραγωγική λειτουργία τους έχουν την εξής δυνατότητα: α) είτε να μην πραγματοποιήσουν καθόλου αποσβέσεις για τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τους, συντελεστής 0% ή β) να πραγματοποιήσουν μεν αποσβέσεις αλλά με συντελεστή μειωμένο στο μισό εκείνου που προβλέπεται.

Με την ΠΟΛ 1122/03, διευκρινίσθηκε ότι για τη διαχειριστική χρήση εντός της οποίας οι επιχειρήσεις αρχίζουν την παραγωγική λειτουργία τους θα πρέπει να διενεργήσουν κανονικά αποσβέσεις για τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τους δεδομένου ότι η επιλογή μη διενέργειας αποσβέσεων ή διενέργειας με συντελεστή στο 50% του ισχύοντος αφορά τις τρεις (3) πρώτες διαχειριστικές χρήσεις που έπονται της διαχειριστικής χρήσης.

Ως νέες επιχειρήσεις για την εφαρμογή των παραπάνω θεωρούνται:

i) Εκείνες οι οποίες ιδρύονται από 1/1/2003 και μετά.

ii) Εκείνες οι οποίες έχουν ιδρυθεί πριν από την πιο πάνω ημερομηνία και των οποίων η διαχειριστική χρήση που αρχίζει από την 1.1.2003 και μετά εμπίπτει στις προαναφερόμενες τρεις (3) διαχειριστικές χρήσεις.

iii) Εκείνες οι οποίες από 1/1/2003 και μετά ιδρύουν υποκατάστημα.

iv) Εκείνες οι οποίες έχουν ιδρύσει υποκατάστημα πριν από την 1/1/2003 και των οποίων η διαχειριστική χρήση που αρχίζει από την 1/1/2003 και μετά εμπίπτει στις προαναφερόμενες τρεις (3) διαχειριστικές χρήσεις.

v) Εκείνες οι οποίες από 1/1/2003 και μετά ιδρύουν αυτοτελή κλάδο ή αρχίζουν την άσκηση δραστηριότητας με αυτοτελή οργάνωση, χωρίς να ιδρύουν υποκατάστημα. Π.χ. μια βιομηχανική επιχείρηση ιδρύει μια νέα παραγωγική μονάδα η οποία κατασκευάζει προϊόντα όμοια με αυτά που ήδη παράγονται ή νέα προϊόντα ή μια ξενοδοχειακή επιχείρηση ανεγείρει και άλλο ξενοδοχειακό συγκρότημα δίπλα στο ήδη υφιστάμενο ή μια εταιρία κινητής τηλεφωνίας αρχίζει να παρέχει υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας.

vi) Εκείνες οι οποίες έχουν ιδρύσει αυτοτελή κλάδο ή έχουν αρχίσει την άσκηση δραστηριότητας με αυτοτελή οργάνωση, χωρίς να ιδρύουν υποκατάστημα, πριν από την 1/1/2003 και των οποίων η διαχειριστική χρήση που αρχίζει από την 1/1/2003 και μετά εμπίπτει στις προαναφερόμενες τρεις (3) διαχειριστικές χρήσεις.

Στις πιο πάνω περιπτώσεις iii, iv, v και vi οι επιχειρήσεις θεωρούνται νέες μόνον όσον αφορά το υποκατάστημα και τον αυτοτελή κλάδο ή τη νέα δραστηριότητα με αυτοτελή οργάνωση αντίστοιχα, οπότε η επιλογή της μη διενέργειας ή διενέργειας μειωμένων αποσβέσεων θα αφορά μόνο τα πάγια του υποκαταστήματος κ.λπ.

Όσον αφορά το πότε μια επιχείρηση που έχει προέλθει από συγχώνευση ή μετατροπή θεωρείται «νέα» ή όχι, έχουν εφαρμογή όσα αναφέρονται στην 1051542/10435/B0012/ΠΟΛ.1122/28.4.1998 διαταγή μας.

Επομένως μόνο αν οι επιχειρήσεις εμπίπτουν στις παραπάνω περιπτώσεις έχετε δικαίωμα διενέργειας μειωμένων αποσβέσεων ανεξαρτήτως της πραγματοποίησης επένδυσης για κάλυψη αποθεματικού Ν 3220/2004.

3) Η αίτηση ελέγχου της επιχείρησης, μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης, προς την αρμόδια για τη φορολογία της Δ.Ο.Υ., δεν υποβάλλεται στην περίπτωση της επένδυσης του Ν 3220/2004

Προκειμένου να διαπιστωθεί, αν οι επιχειρήσεις μέσα στον πρώτο χρόνο της τριετίας δαπάνησαν για την πραγματοποίηση της επένδυσης το 1/3 τουλάχιστον του σχηματισθέντος ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων, υποχρεούνται να υποβάλουν με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οικονομικού έτους που ακολουθεί αυτό από τα κέρδη του οποίου σχημάτισαν το αφορολόγητο αποθεματικό, κατάσταση στην οποία θα εμφανίζεται το ύψος των πραγματοποιηθεισών δαπανών επενδύσεων, κατά κατηγορία δαπάνης, μέσα στον πρώτο χρόνο της τριετίας, καθώς και υπεύθυνη δήλωση με την οποία θα δηλώνεται ότι τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τα τηρηθέντα, από την επιχείρηση, βιβλία και στοιχεία.(πολ. 1022/2004)

6.4. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 106 παρ. 5 του Κ.Φ.Ε. που παραπέμπουν στην παρ. 4 του εν λόγω άρθρου, τα αποθεματικά που προέρχονται από εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί κατά ειδικό τρόπο, όπως αυτά είναι οι τόκοι καταθέσεων, οι τόκοι εντόκων γραμματίων και ομολόγων REPOS, φορολογούνται αυτοτελώς και δεν συναθροίζονται μετά τα λοιπά εισοδήματα της εταιρείας. Με τον τρόπο αυτό εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας.

Σε περίπτωση όμως διανομής ή κεφαλαιοποίησης τους, αυτά φορολογούνται αυτοτελώς και δεν προστίθενται στα αποτελέσματα του Ισολογισμού κατά το χρόνο που γίνεται η διανομή ή κεφαλαιοποίηση, αφού πρώτα γίνει αναγωγή τους σε μεικτά με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου εισοδήματος με τον ισχύοντα εκάστοτε φορολογικό συντελεστή 35% ή 40% κατά περίπτωση, στο όνομα της εταιρείας.

Το ίδιο δε καθεστώς ισχύει σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε. και στα αποθεματικά που φορολογήθηκαν κατά ειδικό τρόπο, κατά το άρθ. 12 του Κ.Φ.Ε. όπως και στην περίπτωση διανομής αφορολόγητων αποθεματικών που έχουν δημιουργηθεί από αφορολόγητα έσοδα όπως είναι οι τόκοι από τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου παλαιών εκδόσεων, οι τόκοι καταθέσεων, τα αποθεματικά του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/1967 κ.λπ.

Εδώ πρέπει να τονισθεί, ότι σύμφωνα πάντα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε., ο παρακρατηθείς από τα παραπάνω αναφερόμενα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο εισοδήματα φόρος συμψηφίζεται με αυτόν που αναλογεί στο νομικό πρόσωπο (Α.Ε.) για τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα αυτά αποθεματικά κέρδη.

Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε. η κεφαλαιοποίηση ή η διανομή αποθεματικών που έχουν σχηματισθεί μέχρι 29.6.1992 από μερίσματα προερχόμενα από συμμετοχή σε άλλες ημεδαπές Α.Ε. δεν υπόκειται σε φορολογία και

ούτε επιστρέφεται ο παρακρατηθείς φόρος μερισμάτων όπως συμβαίνει στην προηγούμενη περίπτωση.

6.5. Αυτοτελής φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών

Με τις διατάξεις του άρθρου 8 του Ν. 2579/1998 προβλέπεται η αυτοτελής φορολόγηση του 40% ορισμένων αποθεματικών που έχουν σχηματίσει οι εταιρείες μέχρι 31/12/1996 και τα οποία προέρχονται από κέρδη τα οποία είχαν απαλλαγεί από το φόρο εισοδήματος κατά το χρόνο που είχαν προκύψει. Τα σχηματισθέντα αυτά αποθεματικά είχαν προσωρινή απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος, καθόσον με τις ισχύουσες διατάξεις τα εν λόγω αποθεματικά σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης ή διάλυσης της επιχείρησης υπόκειντο σε φορολογία εισοδήματος με τους ισχύοντες εκάστοτε φορολογικούς συντελεστές.

Ειδικότερα με τις διατάξεις του άρθρου αυτού προβλέπονται τα εξής:

1. Επιβάλλεται φόρος με συντελεστή 17,5% στο 40% των αποθεματικών που είχαν προκύψει από υπεραξία από την πώληση μετοχών και εν γένει χρεογράφων μέχρι την 31/12/1996. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται σε όλα γενικά τα νομικά πρόσωπα που έχουν σχηματίσει αποθεματικά από πώληση χρεογράφων και εμφανίζονται στα βιβλία τους και τα οποία δεν έχουν διανεμηθεί ή κεφαλαιοποιηθεί μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού, δηλαδή μέχρι την 17/2/1998. Τα πιο πάνω νομικά πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα, αν το επιθυμούν να φορολογηθούν με τον ίδιο συντελεστή (17,5%) και για ποσά αποθεματικών μεγαλύτερα του 40% αυτών που σχηματίστηκαν, εφόσον υποβάλλουν δήλωση καταβολής του σχετικού φόρου.

Για την απόδοση του αναλογούντος φόρου προβλέπεται η υποβολή ιδιαίτερης δήλωσης η οποία πρέπει να υποβληθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. μέχρι την 17/4/1998 και ο φόρος που προκύπτει θα καταβληθεί σε πέντε (5) ίσες δίμηνες δόσεις από τις οποίες η πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης και οι υπόλοιπες 4 την τελευταία εργάσιμη ημέρα των τεσσάρων επομένων, από την υποβολή της δήλωσης, διμήνων.

Με την καταβολή του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση για τα φορολογηθέντα αυτά αποθεματικά, τόσο για την εταιρεία όσο και για τους μετόχους ή εταίρους αυτής.

Τα φορολογηθέντα αυτά αποθεματικά μετά την αφαίρεση του φόρου που καταβάλλεται μεταφέρονται σε ειδικούς λογαριασμούς στα βιβλία της εταιρείας και μπορούν να διανεμηθούν ή κεφαλαιοποιηθούν οποτεδήποτε ή να εξαχθούν στο εξωτερικό, προκειμένου για αλλοδαπές εταιρείες, χωρίς άλλη φορολογική επιβάρυνση.

2. Με τις διατάξεις της παρ. 2 αυτού του άρθρου προβλέπεται ότι τα ανωτέρω αναφερόμενα έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όλα εν γένει τα σχηματισθέντα αποθεματικά, με εξαίρεση αυτά που αναφέρονται στην παρ. 3 αυτού του άρθρου, που προέρχονται από κέρδη που δεν φορολογήθηκαν κατά το χρόνο της πρόκυψής τους, λόγω απαλλαγής αυτών κατ' εφαρμογή διατάξεων νόμων. Επομένως στην αυτοτελή φορολόγηση 17,5% περιλαμβάνονται και τα διάφορα αφορολόγητα αποθεματικά που έχουν σχηματίσει μέχρι και την 31/12/1996 τα νομικά πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 101 του Κ.Φ.Ε. (ανώνυμες εταιρείες, ΕΠΕ, συνεταιρισμοί και αλλοδαπές επιχειρήσεις) και τα οποία προέρχονται από κέρδη που απαλλάσσονται από τη φορολογία. Ενδεικτικά αναφέρονται τα αφορολόγητα κέρδη από τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου, από τόκους καταθέσεων που είχαν προκύψει πριν τη φορολόγησή τους, τα κέρδη από υπεραξία πώλησης ακινήτων που

απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος, το μέρος των κερδών των τραπεζών που απαλλάσσεται από τη φορολογία εισοδήματος κ.λπ.

3. Με την παρ. 3 αυτού του άρθρου προβλέπεται ότι οι διατάξεις της παρ. 1 έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τα πέραν των τεκμαρτών πραγματικά κέρδη των τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων που είχαν απαλλαγεί από το φόρο εισοδήματος και για τα κέρδη των τεχνικών εταιρειών από την εκτέλεση τεχνικών έργων στην αλλοδαπή που απαλλάσσονται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 4171/1961. Ειδικά στην περίπτωση αυτή ο συντελεστής φορολόγησης που επιβάλλεται ορίζεται σε 12,5%.

4. Με τις διατάξεις της παρ. 4 αυτού του άρθρου ορίζονται περιοριστικά αποθεματικά (τα αφορολόγητα), τα οποία δεν εμπίπτουν στις διατάξεις αυτού του άρθρου. Τα αποθεματικά αυτά είναι τα εξής:

α) Τα αφορολόγητα αποθεματικά ή οι αφορολόγητες εκπτώσεις που σχημάτισαν τα νομικά πρόσωπα λόγω πραγματοποίησης παραγωγικών επενδύσεων, βάσει των αναπτυξιακών νόμων (ν. 1892/1990, ν. 1262/1982, ν. 1828/1989, ν. 1116/1981, ν. 849/1978, ν.δ. 1078/1971, ν. 4002/1959 κ.λπ.).

β) Τα αποθεματικά που έχουν σχηματίσει οι ανώνυμες εταιρείες, είτε από υπεραξία μετοχών που προέρχεται από απόσχιση κλάδου ή από συγχώνευση εταιρειών στις οποίες συμμετέχει, είτε από την αύξηση της αξίας των συμμετοχών της εταιρείας ή από διανομή μετοχών με βάση τις διατάξεις του άρθρου 1 του α.ν. 148/1987, του ν. 542/1977, του ν. 1249/1982, του ν. 1839/1989 και του ν. 2065/1992 μετά από κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας που προέκυψε από την αναπροσαρμογή της αξίας παγίων περιουσιακών στοιχείων θυγατρικής εταιρείας ή άλλης εταιρείας στην οποία συμμετέχουν οι ανώνυμες εταιρείες.

γ) Τα αποθεματικά που αναφέρονται στην παρ. 2 αυτού του άρθρου (κέρδη μη φορολογηθέντα βάσει διατάξεων νόμων), τα οποία έχουν σχηματίσει οι ημεδαπές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης μέχρι το χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του ν. 2065/1992, δηλαδή για το διάστημα, κατά το οποίο τα κέρδη τους φορολογούνται στο όνομα των μελών τους.

δ) Τα αποθεματικά που έχουν σχηματίσει οι αγροτικοί συνεταιρισμοί πρώτου, δεύτερου και τρίτου βαθμού από τα κέρδη, τα οποία απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης θ της παρ. 1 του άρθρου 103 του Κ.Φ.Ε.

ε) Τα αποθεματικά που αναφέρονται στην παρ. 2 αυτού του άρθρου, που έχουν σχηματίσει οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα από κέρδη που απαλλάσσονταν από τη φορολογία με βάση τις κείμενες διατάξεις περί φορολογίας εισοδήματος.

στ) Τα αποθεματικά των παρ. 1 και 2 του άρθρου αυτού που έχουν σχηματίσει οι ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου.

5. Με τις διατάξεις της παρ. 5 αυτού του άρθρου προβλέπεται ότι οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε. εξακολουθούν να ισχύουν για το μέρος των προαναφερθέντων αφορολόγητων αποθεματικών που απομένει μετά την αφαίρεση του τμήματος αυτών που φορολογήθηκε αυτοτελώς με 17,5% ή 12,5%. Δηλαδή το υπόλοιπο των κερδών αυτών θα φορολογηθεί με βάση τις γενικές διατάξεις, χωρίς να συναθροισθεί με το προκύπτον αποτέλεσμα του Ισολογισμού, σε περίπτωση που το ποσό αυτό κεφαλαιοποιηθεί ή διανεμηθεί στους μετόχους οποτεδήποτε.

6.6. Εγγραφές κεφαλαιοποίησης αφορολογήτων και φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο αποθεματικών

Σχετικά με τις λογιστικές εγγραφές των αδιανέμητων καθαρών κερδών που προέρχονται από έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας ή φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο ως και των καθαρών κερδών των τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων που υπερβαίνουν τα τεκμαρτά κέρδη, έχει εκδοθεί αφ' ενός μεν η υπ' αριθ. 1044770/Πολ. 1117/23.3.93 Απόφ. του υπ. Οικονομικών, αφετέρου δε η υπ' αριθ. 1122241/2246/Α 0012/Πολ. 1238/31.10.94 που αναφέρονται λεπτομερώς στον τρόπο υπολογισμού και απεικόνισης τους, στις οποίες μάλιστα παραπέμπουμε για περισσότερες λεπτομέρειες. Κατά τη διανομή αποθεματικών φορολογηθέντων κατ' ειδικό τρόπο, πρέπει να γίνονται οι παρακάτω αναφερόμενες εγγραφές. Για καλύτερη δε κατανόηση κρίνεται σκόπιμο να δοθούν παρακάτω οι λογιστικές εγγραφές κεφαλαιοποίησης αποθεματικού Ανώνυμης Εταιρείας εισηγμένης στο Χ.Α.Α. που προήλθε από τόκους προθεσμιακών καταθέσεων, ύψους 20.000.000 δρχ., από τους οποίους τόκους έχει παρακρατηθεί φόρος εισοδήματος 15%, ύψους 3.000.000 δρχ. και οι οποίες εγγραφές αναλυτικά έχουν ως παρακάτω:

31/12/2001	X	Π
41 Αποθεματικά-διαφορές αναπρ. επιχ. επενδύσεων		
41.91 Αποθεματικά από έσοδα φορολογ. κατ' ειδικό τρόπο		
41.91.00 Αποθ. Τόκων προθεσμ. καταθέσεων	20.000.000	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		
88.07 Λογ/σμός αποθεματικών προς διάθεση		
Μεταφορά αποθεματικών χρήσης 1994 για κεφαλαιοποίηση		20.000.000
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		
88.08 Φόρος εισοδήματος	7.000.000	
54 Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη		
54.07 Φόρος εισοδήματος		
Αναλογών φόρος εισοδήματος κεφαλ. αποθεματικών		7.000.000
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		
88.07 Λογ/σμός αποθεματικών προς διάθεση	20.000.000	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		
88.08 Φόρος εισοδήματος		7.000.000
88.99 Κέρδη προς διάθεση		13.000.000
88 Αποτελέσματα προς διάθεση		
88.99 Κέρδη προς διάθεση	13.000.000	
43 Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου		
43.91 Αποθεματικά διατεθειμένα για αύξηση μετ. κεφαλαίου		13.000.000
54 Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη		

54.07	Φόρος εισοδήματος φορολογικών κερδών	3.000.000
	33 Χρεώστες διάφοροι	
	33.13 Ελληνικό Δημόσιο, προκαταβλημένοι και παρακρατούμενοι φόροι 33.13.06 Παρακρατούμενοι φόροι εισοδήματος από τόκους	3.000.000
	Συμψηφισμός παρακρατηθέντος φόρου εισοδήματος	

Μετά τις παραπάνω εγγραφές και αφού εγκριθεί η κεφαλαιοποίηση αυτή από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εταιρείας με την εξαιρετική απαρτία και πλειοψηφία που προβλέπει ο Κ.Ν. 2190/20, τότε γίνεται και η παρακάτω λογιστική εγγραφή για την ολοκλήρωση της κεφαλαιοποίησης, η οποία έχει ως εξής:

43	Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου	
43.91	Αποθεματικά διατεθειμένα για αύξηση κεφαλαίου	
43.91.00	Αποθεματικά τόκων προθ. καταθέσεων	13.000.000
	40 Κεφάλαιο	
	40.00 Καταβεβλ. μετοχ. κεφ. κοινών μετοχών	13.000.000

6.7. Διανομή ή κεφαλαιοποίηση αποθεματικών φορολογηθέντων που σχηματίστηκαν μέχρι 29/6/1992

Με βάση τις διατάξεις του άρθ. 117 του Κ.Φ.Ε., οι οποίες διατάξεις δεν ισχύουν πλέον από 2/11/2001 καθότι καταργήθηκαν με την παραγρ. 35 και 36 του άρθ. 1 του Ν. 2954/2001 τα αδιανέμητα κέρδη που είχαν φορολογηθεί στο όνομα της εταιρείας με οποιονδήποτε συντελεστή φορολογίας εισοδήματος και προέρχονται από κέρδη Ισολογισμών που έληξαν μέχρι και την 29η Ιουνίου 1992, ημερομηνία εφαρμογής του Ν. 2065/92, αν διανεμηθούν με οποιαδήποτε μορφή ή κεφαλαιοποιηθούν, υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή 5%, μη επιστρεφόμενου ή συμψηφιζομένου του φόρου εισοδήματος που είχε καταβληθεί κατά το χρόνο που προέκυψαν αυτά.

Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι η διοίκηση του Υπ. Οικον. έκανε δεκτό το θέμα ότι στη σχετική με τη διανομή ή κεφαλαιοποίηση απόφαση της Γ.Σ. των μετόχων πρέπει να μνημονεύεται το ύψος του φορολογούμενου αποθεματικού που θα διανεμηθεί ή κεφαλαιοποιηθεί και τα κέρδη της χρήσης από τα οποία είχε προέλθει χωρίς να είναι υποχρεωτική η λήψη αυτών κατά χρονολογική σειρά σχηματισμού τους.

Ο φόρος αυτός καταβάλλεται εφάπαξ με την εμπρόθεσμη δήλωση που υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, βαρύνει την εταιρεία και δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της (Εγκ. του Υπ. Οικον. 1047166/10364/B0012/Πολ. 1142/24-4-1997) και επειδή δε αποτελεί εταιρικό βάρος θα πρέπει να εμφανίζεται στο Λογ. 88.08 «Φόρος εισοδήματος» (Ε.Σ.Υ.Λ. 241/1995).

Με την καταβολή του φόρου αυτού εξαντλείται κάθε φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος τόσο της εταιρείας όσο και των δικαιούχων για τα κέρδη αυτά που κεφαλαιοποιήθηκαν ή διανεμήθηκαν.

Αντίθετα, αν τα αδιανέμητα κέρδη που προέρχονται από ισολογισμούς που κλείνουν μετά την πάνω ημερομηνία (29/6/92), όταν κεφαλαιοποιηθούν ή διανεμηθούν δεν υπόκειται σε σχετική

φορολογία καθότι έχουν φορολογηθεί στο όνομα της εταιρείας και, κατά συνέπεια, έχει εξαντληθεί η φορολογική υποχρέωση των μετόχων.

Από την πλευρά όμως του Κ.Ν. 2190/20 η διανομή κερδών προηγούμενων χρήσεων, που είχαν μεταφερθεί σε λογαριασμούς « Έκτακτο Αποθεματικό» ή «Υπόλοιπο Κερδών εις Νέο» αποτελεί τακτοποίηση των Ισολογισμών αυτών και μπορεί να γίνει μόνο με απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης, διότι ο σχηματισμός των εν λόγω αποθεματικών είχε αποφασισθεί από προηγούμενες Τακτικές Γενικές Συνελεύσεις που ενέκριναν τους Ισολογισμούς αυτούς και έχουν καταστεί πλέον οριστικοί.

Τέλος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 35β παρ. 2 του Κ.Ν. 2190/20 για τους εγκεκριμένους Ισολογισμούς αυτούς που έχουν καταστεί οριστικοί αποκλείεται κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση, εκτός αν το αρμόδιο Δικαστήριο αποφασίσει την ακύρωση της Συνέλευσης που ενέκρινε αυτούς, μετά από αίτηση των μετόχων που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου και αναφέρονται σε ενέργειες που είχαν ως αποτέλεσμα τη μη διανομή του πρώτου μερίσματος που ορίζεται από το καταστατικό.

Κατά συνέπεια η Έκτακτη Γενική Συνέλευση δεν μπορεί να αποφασίζει τη διάθεση κερδών προηγούμενων χρήσεων.

Αν όμως συμβεί αυτό, τότε η διανομή αυτή ισχυροποιείται με απόφαση που θα ληφθεί από την αμέσως επόμενη Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρείας (Γνωμ. Ολομέλειας Ν.Σ.Κ. 356/76 Τεύχος Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 1/12/1976 και γνωμ. Α' Τμήματος Ν.Σ.Κ. 649/1977, Τεύχος Συνδέσμου Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 1/12/1977).

Εξάλλου εδώ πρέπει να τονισθεί ότι στην περίπτωση που η Α.Ε. αποφασίσει να διανείμει από τα κέρδη παρελθουσών χρήσεων ένα μέρος στους μετόχους της τότε αυτή οφείλει, σύμφωνα με το άρθρο 44α παρ. 1 του Κ.Ν. 2190/20, να εξετάσει αν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της καθίσταται κατώτερο από το Μετοχικό Κεφάλαιο και τα μη δυνάμενα να διανεμηθούν αποθεματικά (τακτικό ή καταστατικό), μετά δε να προβεί σε διανομή και μέχρι του ποσού, που να μην υπάρχει η παραπάνω αναφερομένη υπέρβαση, καθότι υπάρχει σχετικός περιορισμός.

6.8. Λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης αφορολόγητων αποθεματικών

Σχετικά με το λογιστικό χειρισμό των αφορολόγητων αποθεματικών κεφαλαιοποιούνται παρατηρούνται τα εξής:

Τα ποσά που καταχωρούνταν στο Λογ. 43 «Ποσά προορισμένα για κεφαλαίου» μας το ορίζει το Γενικό ή Λογιστικό Σχέδιο παρ. 2.2.404. διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η προς κεφαλαιοποίηση διαφορά αναπροσαρμογής αξίας ακινήτων του Λογ. 41.07 δεν συντρέχει λόγος να μεταφέρεται στον παραπάνω λογαριασμό κατά την προηγούμενη της κεφαλαιοποίησης χρήση.

Από τη φορολογική νομοθεσία η κεφαλαιοποίηση πραγματικών αποθεματικών, δηλαδή αποθεματικών προερχόμενων αποκλειστικά από μη διανεμηθέντα σε προηγούμενες χρήσεις λογιστικά (πραγματικά) κέρδη, εξομοιώνεται με διανομή μερίσματος στους μετόχους και αποτελεί εισόδημα από κινητές αξίες (άρθρο 25 παρ. 1 Ν. 2238/1995). Επομένως, και ο λογιστικός χειρισμός πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένος με τις διατάξεις αυτές. Ειδικότερα, ο λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης αφορολόγητων αποθεματικών αναπτυξιακών, συνοψίζεται ως ακολούθως:

1. Μεταφορά του προς κεφαλαιοποίηση αποθεματικού, από τον οικείο υπολογαριασμό του 41, στην πίστωση του λογαριασμού 88.07 «λογ/σμός αποθεματικών προς

διάθεση». Η μεταφορά αυτή γίνεται κατά το κλείσιμο του Ισολογισμού, προκειμένου να εγκριθεί η κεφαλαιοποίηση από την Τακτική Συνέλευση των μετόχων (όχι από έκτακτη Γ.Σ.) μαζί με την έγκριση του Ισολογισμού της χρήσης.

2. Ακολουθεί η λογιστική εγγραφή υπολογισμού του τυχόν αναλογούντος φόρου, όταν σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις επιβάλλεται φόρος (όπως π.χ. άρθρο 101 παρ. 2 Ν. 1892/1990), οπότε χρεώνεται ο λογαριασμός με πίστωση του λογαριασμού 54.07.

3. Ακολουθούν οι λογιστικές εγγραφές μεταφοράς του λογ/σμού 88.07 Λογ/σμός αποθεματικών προς διάθεση» στην πίστωση του λογ/σμού 88.99 «Κέρδη προς διάθεση» και από αυτόν (τον 88.99) μεταφέρεται το προς κεφαλαιοποίηση ποσό του αποθεματικού στην πίστωση του λογ/σμού 43.90 «αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση κεφαλαίου».

4. Μετά την έγκριση του Ισολογισμού από την Τακτική Γενική Συνέλευση και αφού πραγματοποιηθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 7β του Κωδ. Ν. 2190/1920 δημοσιότητα, διενεργούνται οι γνωστές λογιστικές εγγραφές αύξησης Μετοχικού Κεφαλαίου, με τη διαφοροποίηση ότι επειδή τα σχετικά ποσά την αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου δεν εισφέρονται (σε χρήμα ή σε είδος από τους μετόχους, αλλά λαμβάνονται από τα αποθεματικά, δύναται να χρησιμοποιείται ο λογαριασμός 33.04 «οφειλόμενο κεφάλαιο», καθώς και οι υπολογαριασμοί 40.02 και 40.03.

5. Όταν συντρέχει και η περίπτωση, μαζί με την κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού, να γίνεται αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου και με καταβολή μετρητών από τους μετόχους (όπως π.χ. άρθρο 13 παρ. 1 Ν. 1473/184 ή προαιρετικά), τότε για την αύξηση αυτή διενεργούνται όλες οι γνωστές λογιστικές εγγραφές αύξησης του Μετοχικού Κεφαλαίου με καταβολή μετρητών (Εγκ. υπ. Εθνικής Οικον. 8351/Α.Σ. 2288/5 Ν. 241/95).

6.9. Φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων των κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών

Κατά την κεφαλαιοποίηση των διαφόρων αποθεματικών, εκτός του θέματος της υπαγωγής τους σε φόρο εισοδήματος στο όνομα της Α.Ε. υπάρχει και το θέμα επιβολής φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων (Φ.Σ.Κ.) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν.1676/86 για ορισμένα εξ' αυτών.

Με τις διατάξεις της παραγράφου ι.γ. του άρθρου 18 του εν λόγω νόμου, η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε. που γίνεται με εισφορά περιουσιακών στοιχείων οποιουδήποτε είδους (πάγια, αγαθά, εμπορεύματα, χρήματα κλπ) προκειμένου ο εισφέρων να αποκτήσει δικαίωμα ψήφου ή συμμετοχής στα κέρδη ή στο προϊόν της εκκαθάρισης της εταιρείας, υπόκειται στο Φ.Σ.Κ. 1%.

Ειδικά η διαφορά που προέρχεται από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, κατά το χρόνο της δημιουργίας της δεν υπόκειται σε Φ.Σ.Κ., καθότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, αν όμως γίνει κεφαλαιοποίηση της διαφοράς αυτής, που έχει ως συνέπεια την αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου, τότε σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. ι.α. του εν λόγω άρθρου, υπάρχει υποχρέωση καταβολής Φ.Σ.Κ. (Απόφ. υπουρ. Οικ. 1115824/9651/Δ0014/Πολ. 1230/10.8.94).

Εξάλλου, σύμφωνα με την υπ' αριθ. Σ.3657/442/Πολ. 349/19.12.86 εγκ. του υπουργ. Οικον. (Δ.Φ.Ν. 1987 σελ. 99) που ερμηνεύει τις διατάξεις του άρθ. 18 του Ν. 1676/86, εξαιρούνται του Φ.Σ.Κ. οι κεφαλαιοποιήσεις των υπεραξιών «αποθεματικών», που δημιουργούνται από την

αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων που γίνονται βάσει ορισμένων νόμων (Ν. 1542/77, Ν. 1249/82, κ.λπ.), γιατί με την αναπροσαρμογή αυτή δεν γίνεται πραγματική αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου, αλλά απλή τιμαριθμική μεταβολή της αξίας αυτών (Απόφ. Σ.τ.Ε. 219/1958 και 3056/1974).

Αντίθετα, σύμφωνα με την ερμηνεία του άρθρου 18 από την παραπάνω απόφαση του υπ. Οικονομικών, η υπεραξία που δημιουργείται από την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της μετατρεπομένης ή συγχωνευόμενης Επιχείρησης από την Επιτροπή του άρθρου 9 του Κ.Ν. 2190/20, υπόκειται σε Φ.Σ.Κ. μόνο στο ποσό που κεφαλαιοποιείται κατά το χρόνο της μετατροπής ή της συγχώνευσης, ενώ το υπόλοιπο αυτής που ενδεχομένως παραμένει και εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό της ομάδος 41.96 του Γ.Λ.Σ. με τον τίτλο «Υπεραξία λόγω συγχώνευσης ή μετατροπής» δεν υπόκειται σε φόρο μέχρι το χρόνο της κεφαλαιοποίησης (Απόφ. υπ. Οικ. Σ 1467/ 235/Πολ. 145/11.5.87).

Θα πρέπει να τονισθεί ότι από 2/11/2001 καταργήθηκε πλέον ο Φ.Σ.Κ. επί της υπεραξίας των επιχειρήσεων που μετατρέπονται με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/72 ή 2166/93 και κεφαλαιοποιείται, όπως αυτό προβλέπει το άρθ. 5 του Ν. 2954/2001 και κοινοποιήθηκε με την υπ' αριθ. 1118094/1636/Δ.Τ. και Εφ. Πολ. 1388/28.12.2001 Απόφ. του Υπ. Οικ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1β του άρθ. 22 του Ν. 1676/86, η αύξηση του κεφαλαίου που γίνεται με κεφαλαιοποίηση κερδών, αποθεματικών ή προβλέψεων, απαλλάσσεται από το Φ.Σ.Κ. (Απ. υπ. Οικ. 1065995/3001/Δ0014/2-6-95).

Επίσης απαλλάσσεται του Φ.Σ.Κ. και η αύξηση του Μετ. Κεφαλαίου που προέρχεται από κεφαλαιοποίηση κερδών ή μερισμάτων, τα οποία έχουν μεταφερθεί σε πίστωση των λογαριασμών των εταίρων ή μετόχων (Απόφ. Υπ. Οικ. Ν. 2522/335/Π.Ε/Πολ. 1056/20-2-89).

Παράδειγμα :

Μια Α.Ε. μη εισηγμένη στο Χ.Α.Α. θέλει να κάνει αύξηση κεφαλαίου με κεφαλαιοποίηση αφορολογητών αποθεματικών του Ν.1892/90 & Ν.2601/98 ποσού € 500.000. Σύμφωνα με τον Ν.1473/1984 θα καταβάλει €250.000 με μετρητά και € 250.000 θα χρησιμοποιηθούν από τα αποθεματικά (θα αποδοθεί και 10% φόρος στις 250.000). Φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου θα αποδώσει στις 500.000 ή μόνο στις 250.000(μετρητά);

Σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 22 του Ν.1676/1986 εξαιρούνται από την επιβολή φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων η αύξηση του κεφαλαίου που γίνεται με κεφαλαιοποίηση κερδών, αποθεματικών ή προβλέψεων.

Επομένως, με βάση την ανωτέρω διάταξη δεν θα επιβληθεί φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων στο ποσό των 250.000 ευρώ που αφορά την κεφαλαιοποίηση των αφορολόγητων αποθεματικών, ενώ θα επιβληθεί φόρος 1% συγκέντρωσης κεφαλαίων στο ποσό της αύξησης του κεφαλαίου με καταβολή μετρητών (250.000 ευρώ).

6.10. Διάθεση αποθεματικών για την κάλυψη ζημιών

6.10.1. Από νομική άποψη

Από νομική άποψη, το τακτικό αποθεματικό έχει προορισμό να καλύψει το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως». Αλλά το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ή η γενική συνέλευση «ν' αποφασίσει τη δημιουργία αποθεματικών που προορίζονται για την κάλυψη απρόβλεπτης ζημίας ή εξαιρετικής φθοράς ή απαξιώσεως συγκεκριμένων πάγιων στοιχείων. Ακόμη, η γενική συνέλευση μπορεί ν' αποφασίσει την απόσβεση ζημίας διά

χρησιμοποιήσεως οποιουδήποτε αποθεματικού που δεν έχει ειδικό προορισμό ή οποιουδήποτε αποθεματικού που δεν προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό και το οποίο σχηματίστηκε με απλή απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων.

Ειδικότερα, σημειώνουμε ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά είναι ελεύθερα αποθεματικά, δηλαδή έχουν σχηματιστεί με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως των μετόχων. Γι' αυτό, η διάθεση τους για την κάλυψη ζημίας είναι δυνατή, αρκεί να ληφθεί σχετική απόφαση από τακτική γενική συνέλευση των μετόχων.

6.10.2. Από άποψη φορολογική

Από φορολογική άποψη διακρίνουμε δύο περιπτώσεις. Την περίπτωση που για την κάλυψη της ζημίας χρησιμοποιούμε φορολογημένο αποθεματικό και την περίπτωση που χρησιμοποιούμε αφορολόγητο αποθεματικό.

(α) Χρησιμοποίηση φορολογημένου αποθεματικού.

Η χρησιμοποίηση φορολογημένου αποθεματικού (τακτικού, έκτακτου, κ.λπ.) για την κάλυψη ζημίας στερείται, κατά τη γνώμη μας, οποιασδήποτε φορολογικής βαρύτητας. Η ανώνυμη εταιρία όταν καλύπτει ζημία με αποθεματικό, εφαρμόζοντας τις διατάξεις του ν. 2190/1920, κατά το φορολογικό νόμο, εξακολουθεί να θεωρείται ότι έχει αρνητικό αποτέλεσμα (ζημία), την οποία μπορεί να μεταφέρει στα πέντε επόμενα οικονομικά έτη, με τον ίδιο τρόπο που μπορεί να το πράξει η ανώνυμη εταιρία που δεν προέβη σε κάλυψη της ζημίας της με διάθεση αποθεματικών. Αυτό προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 4 § 1 του ν.δ. 3323/1955, που εφαρμόζεται ανάλογα και στη φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων δυνάμει του άρθρου 8 § 7 του ν.δ. 3843/1958, η οποία επιτρέπει το συμψηφισμό των ζημιών μόνο με μελλοντικά κέρδη των πέντε επόμενων οικονομικών ετών και όχι με κέρδη παρελθόντων ετών. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση καλύψεως ζημίας με τακτικά ή έκτακτα αποθεματικά δεν επιστρέφεται ο φόρος που είχε καταβληθεί στο Δημόσιο όταν σχηματίστηκαν τα διατιθέμενα για την κάλυψη της ζημίας αποθεματικά¹⁰.

Η ζημία, επομένως, και μετά την κάλυψη της με φορολογημένο αποθεματικό, εξακολουθεί να υπάρχει με σκοπό να καλυφθεί από τα κέρδη των πέντε επόμενων χρήσεων. Θα πρέπει, λοιπόν, κατά τη γνώμη μας, στη δήλωση φόρου εισοδήματος της επόμενης από την κάλυψη της ζημίας χρήσεως το ποσό της καλυφθείσας ζημίας να εκπεστεί από τα φορολογητέα κέρδη. Σε αντίθετη περίπτωση, συντελείται διπλή φορολογία για εισόδημα ίσο με το μέγεθος της ζημίας.

Αν κατά τις πέντε επόμενες χρήσεις δεν προκύψουν κέρδη ή προκύψουν κέρδη λιγότερα από το ποσό της ζημίας που καλύφτηκε με αποθεματικά, ο φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε κατά το σχηματισμό του αποθεματικού που διατέθηκε για την κάλυψη της ζημίας χάνεται για την εταιρία, εξολοκλήρου στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθούν κέρδη στις επόμενες χρήσεις ή κατά το φόρο που αναλογεί στο ποσό που τα κέρδη που προέκυψαν υπολείπονται από το ποσό των ζημιών που καλύφτηκε με φορολογημένα αποθεματικά.

(β) Χρησιμοποίηση αφορολόγητου αποθεματικού

Βασική αρχή που πρέπει να πρυτανεύει στη σκέψη μας για την ορθή αντιμετώπιση του θέματος, είναι ότι η ζημία πρέπει να καλυφτεί από φορολογητέα κέρδη, τα οποία θα πραγματοποιηθούν στην επόμενη πενταετία ή τα οποία υπήρχαν στην επιχείρηση υπό μορφή αποθεματικών κατά τη χρήση που προέκυψαν οι ζημίες. Στην περίπτωση, λοιπόν, που καλύπτεται η ζημία με αποθεματικά που σχηματίστηκαν από αφορολόγητα έσοδα (π.χ. τόκους έντοκων

¹⁰Έτσι αποφάνθηκε στο Σ.τ.Ε. με την απόφαση του αριθ. 5254/1983, με την οποία όμως, λόγω της μείζονος σπουδαιότητας του ζητήματος, παρέπεμψε τη σχετική υπόθεση στο Τμήμα με πενταμελή σύνθεση.

γραμματίων Ελληνικού Δημοσίου), πρέπει να δεχτούμε ότι η επιχείρηση έχει το δικαίωμα να εκπέσει από τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων πέντε χρήσεων τις ζημίες που αποσβέστηκαν με τη διάθεση τέτοιων αποθεματικών.

Όλοι οι αναπτυξιακοί φορολογικοί νόμοι που επέτρεψαν το σχηματισμό αφορολόγητων αποθεματικών (κρατήσεων, εκπτώσεων κ.λπ.) θέτουν ως βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση του αφορολόγητου των αποθεματικών (δηλαδή την μη πληρωμή φόρου εισοδήματος γι' αυτά) την εμφάνιση των αποθεματικών (κρατήσεων, εκπτώσεων κ.λπ.) στον ισολογισμό της επιχείρησης και μάλιστα σε ιδιαίτερους (ειδικούς) λογαριασμούς. Με τη διάθεση όμως του αφορολόγητου αποθεματικού για απόσβεση ζημίας, ο λογαριασμός του αποθεματικού εξαφανίζεται και παύει να εμφανίζεται στον ισολογισμό ή σε περίπτωση διαθέσεως μέρους του αποθεματικού εξακολουθεί μεν να εμφανίζεται στον ισολογισμό, αλλά με μικρότερο υπόλοιπο κατά το ποσό της ζημίας που αποσβέστηκε. Έτσι, παύει να συντρέχει η βασική προϋπόθεση που οι φορολογικοί αναπτυξιακοί νόμοι έχουν θέσει, της εμφάνισης, δηλαδή, των αποθεματικών στον ισολογισμό και, συνεπώς, τα ποσά των αφορολόγητων αποθεματικών που διατέθηκαν για τη κάλυψη ζημιών πρέπει να υπαχθούν σε φορολογία. Τα ποσά που διατέθηκαν για την κάλυψη των ζημιών θα φορολογηθούν «επ' ονόματι» της εταιρίας, η οποία θα καταβάλει τον ανάλογο φόρο εισοδήματος. Με τη φορολογία όμως των αποθεματικών αυτών μεταπίπτουμε στην προηγούμενη περίπτωση της καλύψεως ζημίας με φορολογημένα αποθεματικά και, συνεπώς, η εταιρία, εφόσον στις επόμενες πέντε χρήσεις έχει κέρδη, μπορεί να εκπέσει από τα κέρδη αυτά τις ζημίες που έχουν καλυφτεί κατά τον τρόπο που προαναφέραμε.

Έτσι, αν η χρήση 19+2 κλείσει με ζημία δρχ. 5.000.000 και η τακτική γενική συνέλευση της 31.3.19+3 εγκρίνει την κάλυψη της ζημίας από το σχηματισμένο σε προηγούμενες χρήσεις «αφορολόγητο ποσό του α.ν. 147/1967», η εταιρία θα φορολογηθεί, με τη δήλωση φόρου εισοδήματος χρήσεως 19+2, για το αποθεματικό των δρχ. 5.000.000 που διέθεσε για την κάλυψη της ζημίας. Η ζημία όμως αυτή μπορεί, κατά τη γνώμη μας, να εκπεστεί από τα κέρδη των προσεχών πέντε χρήσεων, δηλαδή μέχρι 19+7.

Ειδικότερα, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της σχηματισμένης ήδη αφορολόγητης κρατήσεως επαρχιακών επιχειρήσεων για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών του άρθρου 8 ν.δ. 2176/1952, σημειώνουμε ότι, η διάθεση της κρατήσεως αυτής για την κάλυψη ζημίας εξαφανίζει αφενός την κράτηση που διατέθηκε και αφετέρου τη ζημία που αποσβέστηκε. Δε γεννάται, λοιπόν, θέμα ούτε φορολογήσεως του ποσού της κρατήσεως που διατέθηκε για την κάλυψη της ζημίας, αφού αυτός ήταν ο προορισμός της, ούτε εκπτώσεως της ζημίας που αποσβέστηκε από τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων χρήσεων, αφού η ζημία έχει αποσβεστεί με τη χρησιμοποίηση του ειδικού αυτού αποθεματικού (κρατήσεως).

6.11. Πρακτικό παράδειγμα - Λογιστικές εγγραφές

Από λογιστική άποψη σημειώνουμε τα εξής: α) Ο λογαριασμός του αποθεματικού, που διατέθηκε για την κάλυψη ζημίας, εξαφανίζεται ή ελαττώνεται κατά το ποσό που χρησιμοποιήθηκε. Αυτό οφείλεται στο ότι αποσβένεται (δηλ. εξαφανίζεται) και το αντίστοιχο χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως».

β) Ο λογαριασμός του αποθεματικού πρέπει να διέρχεται από τον πίνακα διαθέσεως κερδών. Δηλαδή, η χρέωση του λογαριασμού του αποθεματικού πρέπει να γίνεται με πίστωση, όχι του λογαριασμού του στοιχείου που αποσβένεται αλλά του λογαριασμού 88.07 «αποτελέσματα

προς διάθεση, λ/σμός αποθεματικών προς διάθεση», στη χρέωση του οποίου μεταφέρεται το ποσό της ζημίας που αποσβένεται, π.χ.:

Έστω ότι η χρήση 19+2 της εταιρίας έκλεισε με ζημία δρχ. 1.000.000 και ότι η τακτική γενική συνέλευση των μετόχων που συνήλθε την 30.6.19+3 αποφάσισε την κάλυψη τη ζημίας κατά 400.000 δρχ. από το έκτακτο αποθεματικό που είχε σχηματιστεί σε παρελθούσες χρήσεις.

Θα γίνουν οι εγγραφές:

41.05 Έκτακτα αποθεματικά ¹¹⁾	400.000
(41.05.00 Έκτακτο αποθεματικό)	
88 Αποτελέσματα προς διάθεση	400.000
(88.07 Λ/σμός αποθεματικών προς διάθεση)	

---

88 Αποτελέσματα προς διάθεση	400.000
(88.07 Λ/σμός αποθεματικών προς διάθεση)	
42 Αποτελέσματα εις νέο	400.000
(42.01 Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως εις νέο)	

Δεδομένου ότι, όπως είπαμε, η εταιρία δικαιούται να εκπέσει από τα κέρδη των πέντε επόμενων χρήσεων, το ποσό των δρχ. 400.000, πρέπει «χάριν μνείας», να γίνει στους λογαριασμούς τάξεως η εγγραφή:

04 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών χρεωστικοί	400.000
(04.10 Ζημίες που καλύφθηκαν με αποθεματικά εκπεστές από τα κέρδη επόμενων χρήσεων)	
08 Διάφοροι λογαριασμοί πληροφοριών πιστωτικοί	400.000
(08.10 Ζημίες που καλύφθηκαν με αποθεματικά εκπεστές από τα κέρδη επόμενων χρήσεων)	

Το ζεύγος αυτό των λογαριασμών τάξεως θα αντιλογιστεί κατά το ποσό της ζημίας που θα εκπεστεί από τα κέρδη των επόμενων χρήσεων ή μετά την πάροδο των πέντε επόμενων χρήσεων.

7. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

7.1. Φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών διαφόρων νόμων

7.1.1. Φορολόγηση των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν.1262/82

¹¹ Η, κατά περίπτωση, χρεώνονται οι λογαριασμοί «τακτικό αποθεματικό», «αφορολόγητο αποθεματικό» κ.λπ.

Οι πραγματοποιηθείσες κατά τη διαχειριστική χρήση αφορολόγητες εκπτώσεις του Νόμου αυτού, φορολογούνται στο όνομα της Εταιρείας αν συμβούν τα εξής γεγονότα:

α. Τα βιβλία της εταιρείας κριθούν ανειλικρινή,

β. Πωληθούν τα πάγια στοιχεία της εταιρείας που αποτελούν νέες παραγωγικές επενδύσεις, πριν από την πενταετία, από το χρόνο της αγοράς τους και υπολογίσθηκαν γι' αυτά αφορολόγητες εκπτώσεις, εκτός εάν τα πάγια αυτά στοιχεία, αντικατασταθούν μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης που πωλήθηκαν, με νέα πάγια στοιχεία, ίσης τουλάχιστον αξίας, τα οποία συγκεντρώνουν βέβαια τις προϋποθέσεις της παραγωγικής επένδυσης που ορίζει ο νόμος.

γ. Διάλυση της εταιρείας.

7.1.2. Φορολόγηση των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν. 1892/90

Οι πραγματοποιηθείσες κατά τη διαχειριστική χρήση αφορολόγητες εκπτώσεις του Νόμου αυτού, φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας αν συμβούν τα εξής γεγονότα:

α. Τα βιβλία της εταιρείας αν κριθούν ανειλικρινή ή ανακριβή (Απόφ. υπ. Οικ. 1061410/10319/1991 Πολ. 1/10-1-92).

β. Πωληθούν τα πάγια στοιχεία της εταιρείας που αποτελούν νέες παραγωγικές επενδύσεις, πριν την πενταετία, από το χρόνο της αγοράς τους και υπολογίσθηκαν γι' αυτά αφορολόγητες εκπτώσεις, εκτός εάν τα πάγια αυτά στοιχεία αντικατασταθούν μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης που πωλήθηκαν με νέα πάγια στοιχεία ίσης τουλάχιστον αξίας, τα οποία στρώνουν, βέβαια, τις προϋποθέσεις της παραγωγικής επένδυσης, που ορίζει ο Νόμος.

γ. Διανομή αφορολόγητης έκπτωσης.

δ. Διάλυση της εταιρείας.

7.1.3. Φορολόγηση των αφορολόγητων αποθεματικών του Ν. 2601/98

Σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης ΙΙΙ της παρ. 11 του άρθρου 11 του Ν. 2601/98, το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίστηκε με βάση τις διατάξεις του εν λόγω νόμου φορολογείται προστιθέμενο στα κέρδη της επιχείρησης στη διαχειριστική χρήση όταν συμβούν τα παρακάτω αναφερόμενα γεγονότα:

1. Πώληση πριν τη λήξη της 5ετίας από την αγορά των περιουσιακών στοιχείων ή διακοπή της λειτουργίας των περιουσιακών στοιχείων, αν πρόκειται για απόκτηση, της χρήσης αυτών με χρηματοδοτική μίσθωση και ακυρώθηκε η σχετική σύμβαση. Εκτός αν η επιχείρηση αντικαταστήσει τα πάγια στοιχεία μέσα σε έξι (6) μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου που έγινε η πώληση ή η διακοπή της χρηματοδοτικής μίσθωσης τους, με νέα πάγια στοιχεία ίσης τουλάχιστον αξίας, τα οποία συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις των πωληθέντων ή της διακοπείσης χρηματοδοτικής μίσθωσης στοιχείων.

2. Διανομή ή ανάληψη του δημιουργηθέντος αφορολόγητου αποθεματικού.

3. Διάλυση της εταιρείας.

4. Μη απόκτηση της κυριότητας του εξοπλισμού από την επιχείρηση κατά τη λήξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

5. Μη ολοκλήρωση της επένδυσης ή μη απόκτηση της χρήσης του εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση εντός της 5ετίας, όταν η επένδυση διαρκεί πέραν της μίας διαχειριστικής χρήσης (άρθρο 6 παρ. 27 εδάφ. γ του Ν. 2601/98).

Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση υποχρεούται να υποβάλει συμπληρωματική δήλωση φορολογίας εισοδήματος για κάθε οικονομικό έτος και για το μέρος των κερδών που απηλλάγησαν

της φορολογίας, λόγω σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού κατά τη σχετική διαχειριστική χρήση.

Οι δηλώσεις αυτές θεωρούνται εκπρόθεσμες και υπόκεινται στις κυρώσεις του Ν. 2523/97. Το συνολικό ποσό του φόρου μετά του προσθέτου, που οφείλεται με βάση τη δήλωση καταβάλλεται σε 5 ίσες μηνιαίες δόσεις, εκ των οποίων η πρώτη με την υποβολή της δήλωσης και οι λοιπές την τελευταία εργάσιμη ημέρα των 4 επόμενων μηνών από την υποβολή της δήλωσης.

7.2. Λογιστική Εμφάνιση των αποθεματικών

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 1044770/10159/B0012/Πολ. 1117/23-3-93 Εγκ. του υπ. Οικονομικών, τα νομικά πρόσωπα υποχρεούνται να εμφανίζουν στα βιβλία τους σε ειδικούς λογαριασμούς αποθεματικών καθώς και στον πίνακα διάθεσης των αποτελεσμάτων τα καθαρά κέρδη που δεν διανέμονται σε κάθε χρήση και τα οποία προέρχονται από έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας με βάση τις διατάξεις διαφόρων νόμων ή από έσοδα φορολογηθέντα ή προσδιορισθέντα κατά ειδικό τρόπο.

Τα έσοδα αυτά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες και αναλυτικά έχουν ως εξής:

7.2.1. Έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας εισοδήματος, λογιστική εμφάνιση αυτών.

Τα έσοδα αυτά προέρχονται, από τόκους εντόκων Γραμματίων του Δημοσίου, τόκους καταθέσεων σε ξένο νόμισμα, τόκους Ομολογιακών δανείων κ.λπ. και εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση για την Α.Ε. Κατά την είσπραξή τους αυτά εμφανίζονται στον Κωδ. Λογ. 76.01 του Γ.Λ.Σ. και εφόσον δεν διανεμηθούν, τότε σύμφωνα με την εγκύκλιο διαταγή του υπ. Οικ. της προηγούμενης παραγράφου, η Α.Ε. έχει υποχρέωση να τα εμφανίσει και στον Κωδ. Λογαριασμό του Ε.Λ.Σ. 41.90: «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα» και να παραμείνουν μέχρι να διανεμηθούν.

Κατά τη διανομή τους όμως, σύμφωνα με το άρθρο 106 του Κ.Φ.Ε. θα αναχθούν σε μεικτά με την προσθήκη του φόρου εισοδήματος και θα υπαχθούν σε φορολογία σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε.

7.2.2. Έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο και λογιστική εμφάνιση αυτών ως και του παρακρατηθέντος φόρου

Τα έσοδα που προέρχονται από κέρδη φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και επί των οποίων έχει γίνει κράτηση φόρου, ή από προερχόμενα από τόκους καταθέσεων (άρθ. 21 Ν. Η21/1991) ή από ωφέλεια από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος, όπως της μίσθωσης, ή υπομίσθωσης ή του δικαιώματος προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρομοίων δικαιωμάτων κ.λπ. από τη μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου ή ολόκληρης επιχείρησης, με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, πρόνομα κ.λπ. (άρθ. 13 παρ. 1 του Κ.Φ.Ε.) παρακολουθούνται σε ειδικούς λογαριασμούς καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της επιχείρησης.

Έτσι τα έσοδα αυτά εμφανίζονται κατά την είσπραξη τους, με ολόκληρο το ποσό στον Κωδ. Λογ. 76.01 του Ε.Γ.Λ.Σ. και στο Λογ. 33.13 ο φόρος που παρακρατήθηκε για τα εν λόγω έσοδα,

ενώ αν δεν διανεμηθούν τελικά μεταφέρονται στον Κωδ. Λογ. του Ε.Γ.Λ.Σ. 41.91: «Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο». Σε περίπτωση που τα παραπάνω έσοδα είναι μεγαλύτερα των κερδών του Ισολογισμού στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων θα εμφανισθεί ως αποθεματικό το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση, από τα κέρδη του Ισολογισμού, του φόρου εισοδήματος, των τυχόν κρατήσεων για σχηματισμό αποθεματικών (Τακτικό, αφορολόγητων εκπτώσεων, αναπτυξιακών νόμων κ.λπ.) των τυχόν διανεμομένων ποσών κ.λπ., ενώ εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που τα έσοδα αυτά καλύπτουν ζημίες της τρέχουσας χρήσης και επομένως κατά τη διανομή δεν απομένουν ή αν απομείνει έστω ένα μέρος εξ αυτών, τότε ο παρακρατηθείς φόρος ή το μέρος αυτού που αναλογεί στα συμψηφιζόμενα έσοδα, μεταφέρεται από τους οικείους λογαριασμούς του 33.13 στο Λογ. 63.13 (Εγκ. Υπ. Οικ. 1015040/ 10064/Β 0012/Πολ 1059/ 1.3.96).

Ήδη τα έσοδα αυτά φορολογούνται πλέον με τις γενικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος για τα νομικά πρόσωπα της παρ. 1 του άρθ. 101 του Κ.Φ.Ε. (Α.Ε., Ε.Π.Ε. κλπ.) (Αθρ. 13 παρ. 1 εδαφ. γ' και παρ. 2 του Κ.Φ.Ε.).

7.2.3. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό υπεραξίας από πώληση ακινήτου σε εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης με επαναφορά του από την πωλήτρια εταιρεία

Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Ν. 3220/2004 προστίθενται τρία εδάφια στην περ. ζ' της παρ. 3 του άρθρου 28 του Κ.Φ.Ε. Με τις νέες αυτές διατάξεις προβλέπεται, ότι η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση ακινήτου επιχείρησης σε εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης (εταιρεία leasing), για το οποίο στη συνέχεια θα συναφθεί σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ της εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης και της πωλήτριας επιχείρησης (sale and lease back) από 1/1/2003 και μετά απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος. Η απαλλαγή παρέχεται με την προϋπόθεση ότι η υπεραξία θα εμφανισθεί σε ιδιαίτερο λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, το οποίο φορολογείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε., σε περίπτωση διανομής του ή διάλυσης της επιχείρησης. Για τον προσδιορισμό της υπεραξίας, ως τιμή πώλησης λαμβάνεται αυτή που ορίζεται στη σύμβαση.

Επισημαίνεται, ότι σε περίπτωση που η εταιρεία δεν εμφανίσει την πιο πάνω υπεραξία σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, είτε λόγω μη επάρκειας των κερδών της είτε λόγω παράλειψης, ολόκληρο το ποσό της υπεραξίας ή το μέρος αυτής που δεν εμφανίστηκε σε αποθεματικό υπόκειται σε Φορολογία με τις γενικές διατάξεις φορολογίας εισοδήματος στη χρήση που προέκυψε.

Επίσης, σε περίπτωση που διακόπτεται η σύμβαση μίσθωσης (leasing) ή υποκαθίσταται ο μισθωτής από νέο πρόσωπο, τότε αίρεται η χορηγηθείσα, σύμφωνα με τα πιο πάνω, απαλλαγή και η υπεραξία υπόκειται σε φορολογία με τις γενικές διατάξεις φορολογίας εισοδήματος στη χρήση που είχε προκύψει.

Όλα όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω δεν εφαρμόζονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου αυτής, για συμβάσεις αγοράς ακινήτων που συνάπτονται με εξωχώριες εταιρείες (offshore). Ως εξωχώριες δε εταιρείες νοούνται αυτές που έχουν την έδρα τους σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας, δραστηριοποιούνται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνουν ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης. Ενδεικτική λίστα με τα κράτη που έχουν χαρακτηριστεί ως φορολογικοί παράδεισοι έχει γνωστοποιήσει το Υπ. Οικ. και Οικον. με την υπ' αριθ. 1021764/10217/ . Β0012/ΠΟΛ. 1041/5.3.2003 εγκύκλιο Δ/γής του.

7.2.4. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό του άρθ. 22 του Ν. 1828/89 από μετασηματισμένες εταιρείες βάσει του άρθ. 9 του Ν. 2992/2002 για κέρδη Ισολογισμών μέχρι 31/12/2004

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 7 του άρθ. 9 του Ν. 2992/2002 οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες ή εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, οι οποίες προέρχονται από μετασηματισμό άλλων επιχειρήσεων με βάση τις ανωτέρω διατάξεις του Ν.Δ. 1297/1972 ή του Ν. 2166/1993, που ολοκληρώνεται μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2004, δικαιούνται, εφόσον υπάγονται στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 2601/1998, να σχηματίζουν από τα αδιανέμητα κέρδη των χρήσεων 2002 έως 2005 (οικονομικών ετών 2003 έως 2006), το ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων, που ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 22 του Ν. 1828/1989, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση τους με το άρθρο 20 του Ν. 1892/1990 και το άρθρο 4 του Ν. 2573/1999. Το αποθεματικό αυτό χρησιμοποιείται για την πραγματοποίηση νέων παραγωγικών επενδύσεων, οι οποίες θα αρχίσουν μέσα στα έτη 2003, 2004, 2005 και 2006 αντιστοίχως και θα ολοκληρωθούν μέσα σε μια τριετία από το σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού. Ως παραγωγικές επενδύσεις νοούνται οι επενδυτικές και λοιπές δαπάνες που αναφέρονται για κάθε κατηγορία δραστηριότητας στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του Ν. 2601/1998. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής δεν εφαρμόζονται για τις εταιρείες που αναφέρονται στις περιπτώσεις π' και ρ' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν. 2601/1998.

Η παραγρ. 7 του εν λόγω άρθρου καταργήθηκε για τα κέρδη που προκύπτουν από Ισολογισμούς που κλείνουν από 1/1/2005 και μετά, με την παρ. 4 του άρθ. 23 του Ν. 3427/2005 και κατά συνέπεια δεν υπάρχει η δυνατότητα αυτή για μετασηματισμό του εν λόγω αποθεματικού.

7.2.5. Φορολογία αυτοτελής των αποθεματικών των Τραπεζικών Επιχειρήσεων που είχαν σχηματισθεί μέχρι και την 31/12/2005

Με τις διατάξεις της παραγρ. 1 του άρθ. 10 του Ν. 3513/2006 (Φ.Ε.Κ. 265Α/5.12.06) όπως αυτές κοινοποιήθηκαν με την υπ' αριθ. 1104006/ 11418/Β0012/ Πολ. 1135/22-11-06 εγκ. Δ/γη του Υπ. Οικ. και Οικονομικών ορίζεται ότι υπόκεινται σε αυτοτελή φορολογία τα αποθεματικά που έχουν σχηματίσει μέχρι και την 31/12/2005 και δεν έχουν κεφαλαιοποιηθεί ή διανεμηθεί μέχρι την 5/12/2006 οι ημεδαπές τραπεζικές ανώνυμες εταιρείες και τα εγκατεστημένα στη χώρα μας υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών και τα οποία προέρχονται από:

α) κέρδη που δεν φορολογήθηκαν κατά το χρόνο που προέκυψαν, λόγω απαλλαγής αυτών κατ' εφαρμογή διατάξεων νόμων ή εγκυκλίων διαταγών. Επειδή κατά ρητή διατύπωση του νόμου, τα αποθεματικά πρέπει να έχουν προκύψει από κέρδη, συνάγεται ότι τα αποθεματικά που έχουν σχηματίσει οι ανώνυμες τραπεζικές εταιρείες από καταβολές των μετόχων για αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου (αποθεματικό υπέρ το άρτιο) δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος γιατί δεν προέρχονται από κέρδη του νομικού προσώπου

β) εισοδήματα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και για τα οποία ο παρακρατηθείς φόρος έχει εκπέσει εξολοκλήρου από τον αναλογούντα φόρο με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος

γ) εισοδήματα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και για τα οποία ο παρακρατηθείς φόρος δεν έχει εκπέσει εξολοκλήρου από τον αναλογούντα φόρο με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος.

Ενόψει των ανωτέρω και δεδομένου ότι τα για τον προσδιορισμό των φορολογητέων καθαρών κερδών των τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 99 του Κ.Φ.Ε. για τη φορολόγηση με βάση τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου, των πιο πάνω αποθεματικών λαμβάνονται τα καθαρά κέρδη που προέκυψαν κατ' εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων και τα οποία έχουν προέλθει από αφορολόγητα έσοδα όπως από τόκους εντόκων γραμματίων και ομολογιών του Ελληνικού Δημοσίου μέχρι την έναρξη ισχύος των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 11 του Ν. 2459/1997, από τόκους ομολογιακών δανείων που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στο εξωτερικό, από κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων ή από την πρόσθετη αξία από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης τους, από κέρδη από συναλλαγές επί παραγώγων στο Χρηματιστήριο Παραγώγων Αθηνών, κατά την τιτλοποίηση των απαιτήσεων των τραπεζών κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14 του Ν. , λόγω της εφάπαξ καταβολής του φόρου εισοδήματος κ.λ.π. ή από φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο εισοδήματα (όπως από τόκους ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου, κέρδη από την πώληση μετοχών μη εισηγμένων στο Χ.Α.Α. κ.λ.π., καθώς και τα κέρδη που προέκυψαν από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 38 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή από την πώληση μετοχών εισηγμένων σε Χρηματιστήριο σε τιμή ανώτερη της τιμής απόκτησης τους.

Στα αποθεματικά των περιπτώσεων β' και γ' που έχουν προέλθει από φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο εισοδήματα, δεν περιλαμβάνονται τα αποθεματικά που προέρχονται από υπεραξία αναπροσαρμογής πάγιων στοιχείων τραπεζικών επιχειρήσεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2065/1992 και του άρθρου 15 του Ν. 3229/2004.

Αντίθετα, αφορολόγητα αποθεματικά και αποθεματικά από φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο εισοδήματα, τα οποία εμφανίζονται στα βιβλία των τραπεζών λόγω απορροφήσεως των επιχειρήσεων που τα είχαν σχηματίσει, εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος, γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση οι τράπεζες είναι καθολικοί διάδοχοι.

Απαραίτητη προϋπόθεση φορολόγησης όλων των ως άνω αποθεματικών είναι τα αποθεματικά αυτά να έχουν εμφανισθεί σε αποθεματικό στον τελευταίο ισολογισμό που έκλεισαν οι τραπεζικές επιχειρήσεις πριν από την 1η Ιανουαρίου 2006 (δηλαδή την 31.12.2005 για όσες κλείνουν ισολογισμό με 31 Δεκεμβρίου και την 30.6.2005 για όσες κλείνουν ισολογισμό με 30 Ιουνίου) και να μην έχουν κεφαλαιοποιηθεί ή διανεμηθεί στη συνέχεια μέχρι τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δηλαδή την 5/12/06 όπως και πιο πάνω αναφέρθηκε.

Κατά συνέπεια, από τα αποθεματικά αυτά, τα οποία υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου, θα πρέπει να αφαιρείται το μέρος αυτών που ενδεχομένως έχει κεφαλαιοποιηθεί, διανεμηθεί ή εξαχθεί στο εξωτερικό ή με το οποίο έχει πιστωθεί το κεντρικό κατάστημα στην αλλοδαπή μέχρι τη δημοσίευση του νόμου, και περαιτέρω, από το προκύπτον υπόλοιπο να λαμβάνεται το προς φορολόγηση ποσό.

Σύμφωνα με την παραγρ. 2 ο συντελεστής φορολογίας των αποθεματικών, τα οποία αναφέρονται στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου, ορίζεται σε δέκα πέντε τοις εκατό (15%) και των αποθεματικών που αναφέρονται στην περίπτωση γ' της ίδιας παραγράφου, σε δέκα τοις εκατό (10%). Ειδικά για τα αποθεματικά της περίπτωσης γ', ο φόρος που έχει καταβληθεί ή παρακρατηθεί για τα εισοδήματα αυτά, δεν εκπίπτει από το Φόρο ο οποίος προκύπτει με βάση την παράγραφο αυτή, καθόσον κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από το νόμο. Λόγω της μη έκπτωσης του πιο πάνω φόρου, με την εν λόγω Δ/γη γίνεται δεκτό, ότι ο παρακρατηθείς ή καταβληθείς αυτός φόρος θα αφαιρείται από τα σχηματισθέντα αποθεματικά, προκειμένου να εξευρεθεί η βάση επιβολής του φόρου 10% που προβλέπεται από τις διατάξεις του εν λόγω νόμου.

Για την απόδοση του φόρου που οφείλεται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού, οι υπόχρεες τραπεζικές εταιρείες υποχρεούνται να υποβάλλουν στην αρμόδια για τη φορολογία τους Δ.Ο.Υ., ιδιαίτερη δήλωση μέχρι την 30ή Νοεμβρίου 2006. Αν η δήλωση υποβληθεί μετά την ημερομηνία αυτή, θα είναι εκπρόθεσμη, οπότε επί του οφειλόμενου με αυτή φόρου θα επιβληθεί μόνο πρόσθετος φόρος (όχι πρόστιμο) με ποσοστό 1% για κάθε μήνα καθυστέρησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα από την παράγραφο 1 των άρθρων 1 και 4 του Ν. 2523/1997.

Ο φόρος που προκύπτει με βάση τη δήλωση καταβάλλεται σε δύο (2) ίσες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης και η δεύτερη δόση μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μηνός Δεκεμβρίου 2006.

Με την καταβολή του φόρου αυτού εξαντλείται κάθε φορολογική υποχρέωση του νομικού προσώπου, καθώς και των μετόχων του. Περαιτέρω, προβλέπεται, ότι το ποσό των αποθεματικών που φορολογήθηκε με αυτό τον τρόπο, μετά την αφαίρεση του φόρου που καταβάλλεται, εμφανίζεται σε ειδικούς λογαριασμούς στα τηρούμενα βιβλία της επιχείρησης και δύναται, μετά την καταβολή του συνολικά οφειλόμενου φόρου, να διανεμηθεί ή να κεφαλαιοποιηθεί ή να εξαχθεί στο εξωτερικό, όταν πρόκειται για αλλοδαπές επιχειρήσεις, χωρίς καμία άλλη φορολογική επιβάρυνση.

Με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού κατονομάζονται τα αποθεματικά τα οποία εξαιρούνται από την αυτοτελή φορολόγηση.

Τα αποθεματικά αυτά είναι εκείνα για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 101 του Ν. 1892/1990, δηλαδή, όσα έχουν σχηματισθεί από: α) υπεραξία μετοχών ή οποία προέρχεται από απόσχιση κλάδου ή από συγχώνευση εταιρειών στις οποίες συμμετείχαν και β) από την αύξηση της αξίας των συμμετοχών τους ή από διανομή μετοχών με βάση το άρθρο 1 του ΑΝ. 148/1967, το Ν. 542/1977, το Ν. 1249/1982, το Ν. 1839/1989 και το Ν. 2065/1992, κατόπιν κεφαλαιοποίησης της υπεραξίας που προέκυψε από την αναπροσαρμογή των πάγιων περιουσιακών στοιχείων θυγατρικής τους εταιρείας ή άλλης εταιρείας στην οποία συμμετείχαν.

Τέλος, με τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού προβλέπεται, ότι για τη διαδικασία βεβαίωσης του οφειλόμενου, με βάση τις διατάξεις του άρθρου αυτού, φόρου θα εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των άρθρων 65 έως 72, 74,75, 79 έως 81, 83 έως 85 και 113 του Κ.Φ.Ε. του Ν. 2523/1997 και του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το Ν. 271/1999.

7.2.6. Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων και λογιστική εμφάνιση αυτών

Η υπεραξία από την πώληση χρεογράφων (Αρθ. 10 παρ. 4 του Α.Ν. 148/1967), οι σχηματιζόμενες βάσει αναπτυξιακών νόμων αφορολόγητες εκπτώσεις (Ν. 1262/82, Ν. 1892/90, κ.λπ.) το σχηματιζόμενο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 22 του Ν. 1828/89 ή την υπ' αριθμ. 1055503/ 10177/Πολ. 1119/89 απόφαση των υπ. Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων, θα εμφανίζεται στο δευτεροβάθμιο λογαριασμό 41.08: «Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμου» με περαιτέρω ανάλυση αυτού σε τριτοβάθμιους λογαριασμούς κατά νόμο.

Τέλος, σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις υπ' αριθ. 1015040/Πολ. Μ59/13.96 και 1044770/10159/Πολ. 1117/1993 αποφάσεις του υπουργείου Οικονομικών ρυθμίζονται όλες οι σχετικές λεπτομέρειες για τον τρόπο της λογιστικής εμφάνισης των διαφόρων αφορολογητών ή φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο αποθεματικών ως και των δευτεροβάθμιων λογαριασμών 41.90, 41.91 και 41.92 που θα πιστώνονται με το υπόλοιπο των αφορολόγητων εσόδων ή των

εσόδων που φορολογήθηκαν κατά ειδικό τρόπο. Η των πέραν των τεκμαρτών προκυψάντων καθαρών, κατά περίπτωση, που απομένουν μετά την αφαίρεση από αυτά του μέρους που διανέμονται με οποιαδήποτε μορφή, καθώς και του φόρου που αναλογεί στο διανεμόμενο αυτό ποσό.

Η καταχώριση δε των δευτεροβάθμιων αυτών λογαριασμών στον ισολογισμό και στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων θα εμφανίζεται ως εξής:

- Α.Ι.Υ. Αποθεματικά Κεφάλαια

- 5. Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων.

- Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται όλοι οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί με κωδ. 41.08 και 41.90 έως 41.92.

- Πίνακας Διάθεσης αποτελεσμάτων

Στον πίνακα αυτό, μετά την 6 κατηγορία προστίθενται οι εξής νέες:

(Κωδ. 41.90) 6.α. «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα»

(Κωδ. 41.91) 6.β. «Αποθεματικά από έσοδα φορολ. κατ' ειδικό τρόπο»

(Κωδ. 41.92) 6.γ. «Αφορολόγητα κέρδη τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων».

8. ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (Δ.Λ.Π.)

8.1. Εισαγωγή στη διανομή κερδών σε σχέση με τα Δ.Λ.Π.

Κατά το κλείσιμο της χρήσης η διοίκηση της επιχείρησης καλείται να αποφασίσει για τη διάθεση των κερδών της. Από τότε που τέθηκαν σε εφαρμογή τα Δ.Λ.Π. η διανομή των κερδών άρχισε να μεταβάλλεται. Οι ανώνυμες εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Ελληνικό Χρηματιστήριο

είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι τα Δ.Λ.Π. δεν ορίζουν τίποτα περί της διανομής των κερδών των οικονομικών μονάδων . Συγκεκριμένα τα Δ.Λ.Π. προβλέπουν μόνο την απεικόνιση της διάθεσης των κερδών καθώς και της παρουσίας των πληρωτέων μερισμάτων στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, τα Δ.Λ.Π. υπαγορεύουν μια νέα κατάσταση, την Κατάσταση μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων, στην οποία παρουσιάζεται η διάθεση των κερδών της οικονομικής μονάδας. Αναλυτικότερα η Κατάσταση μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων αντικαθιστά τον Πίνακα διαθέσεως των Αποτελεσμάτων, ο οποίος εξακολουθεί να συντάσσεται από τις μη εισηγμένες ανώνυμες εταιρείες.

Τα Δ.Λ.Π. δεν αναιρούν τον Κ.Ν.2190/1920 ούτε τις οδηγίες που δόθηκαν κατά καιρούς από το Υπουργείο Οικονομικών, το ΕΣΥΛ κλπ. Ο Κ.Ν.2190/1920 εξακολουθεί να ισχύει και να επιβάλλει την τήρηση των διατάξεων του σε θέματα όπως τον περιορισμό του μερίσματος, τη σειρά της διάθεσης των κερδών και άλλα. Το σημαντικότερο θέμα που προκύπτει από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. είναι τα νέα λογιστικά κέρδη που προκύπτουν από τις διατάξεις και τις αρχές των Δ.Λ.Π.

Τέλος ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που προκαλούν τα Δ.Λ.Π. σε σχέση με τη διανομή των κερδών είναι η αποτίμηση των κερδών με διαφορετικό τρόπο. Πιο συγκεκριμένα, όταν αποτιμώνται κάποια στοιχεία του Ενεργητικού με βάση τη μεγαλύτερη, σε σύγκριση με την αξία κτήσεως, εύλογη αξία τους, τότε προκύπτει ένα μη πραγματοποιημένο κέρδος το οποίο αν διανεμηθεί θα προκαλέσει σημαντικά προβλήματα στη ρευστότητα της επιχείρησης.

Τέλος με την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. επέρχονται σημαντικές μεταβολές στις εγγραφές διανομής κερδών.

8.2. Κατάσταση μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων

8.2.1. Υποχρέωση Σύνταξης Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων», η Κατάσταση Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων απεικονίζει:

- Είτε όλες τις μεταβολές των Ιδίων Κεφαλαίων,
- Είτε τις μεταβολές των Ιδίων Κεφαλαίων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από κεφαλαιακές πράξεις με τους μετόχους και από διανομές στους μετόχους

Σύμφωνα με την §1 του άρθρου του Ν.2992/2002 τα Δ.Λ.Π. που εφαρμόζονται στην χώρα μας υποχρεώνουν την σύνταξη πέντε (5) οικονομικών καταστάσεων, μεταξύ αυτών και η Κατάσταση Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων. Επιπρόσθετα οι διατάξεις της §2 του άρθρου 21 του Ν. 3148/2003 ορίζουν ότι «η Κατάσταση Ταμειακών Ροών και η Κατάσταση Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων που συντάσσονται σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. καταχωρούνται στο Μητρώου Ανωνύμων Εταιριών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 β του Κ.Ν. 2190/1920».

8.2.2. Εννοιολογικός Προσδιορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων

Είναι ευρέως γνωστό από την λογιστική ισότητα πως τα Ίδια Κεφάλαια ισούνται με το σύνολο του Ενεργητικού μετά την αφαίρεση του συνόλου των υποχρεώσεων. Στα Ίδια Κεφάλαια περιλαμβάνονται συνήθως οι εξής λογαριασμοί:

- Μετοχικό Κεφάλαιο,
- Διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο,
- Αποθεματικά (φορολογημένα και αφορολόγητα),

- Διαφορές αναπροσαρμογής αξίας στοιχείων ενεργητικού,
- Συναλλαγματικές διαφορές από ενοποίηση θυγατρικών επιχειρήσεων του εξωτερικού,
- Αποτελέσματα εις νέο, και
- Δικαιώματα μειοψηφίας

8.2.3. Λόγοι που συνηγορούν υπέρ της σύνταξης της Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων

Αναμφίβολα, από την παρακολούθηση των μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων διαφαίνεται η αύξηση ή η μείωση της Καθαρής Περιουσίας, που επήλθε κατά την διάρκεια της χρήσης. Συνεπώς, μια τέτοια κατάσταση η οποία απεικονίζει όλες τις μεταβολές της Καθαρής Περιουσίας είναι ένα σημαντικό εργαλείο στην λήψη των αποφάσεων των δυνητικών επενδυτών. Οι μεταβολές που προέρχονται από γεγονότα που μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- Σε κεφαλαιουχικές συναλλαγές της επιχείρησης με τους μετόχους της, δηλαδή:
  - Στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που επήλθε από πρόσθετες εισφορές των μετόχων,
  - Στις καταβολές της επιχείρησης προς τους μετόχους για λόγους όπως η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ή η αγορά ιδίων μετοχών,
  - Στις διανομές μερισμάτων στους μετόχους της, και στα κόστη που σχετίζονται άμεσα με τις προαναφερόμενες συναλλαγές.
- Σε έξοδα - έσοδα και κέρδη - ζημιές που μεταφέρονται πρώτα στα Αποτελέσματα Χρήσεως και έπειτα στην Καθαρή Θέση ή απευθείας στην Καθαρή Θέση.

Ένας άλλος λόγος που επιβάλλει την σύνταξη της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων είναι η απαίτηση που έχει το Δ.Λ.Π.1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» για κάθε στοιχείο των εσόδων και των εξόδων να περιλαμβάνεται στο κέρδος ή τη ζημιά, εκτός αν κάποιο άλλο πρότυπο ορίζει διαφορετικά. Πιο συγκεκριμένα, πρότυπα που απαιτούν τα καταχώρηση των μεταβολών στα Ίδια Κεφάλαια είναι τα εξής:

- Δ.Λ.Π. 8: Αλλαγής λογιστικής πολιτικής,
- Δ.Λ.Π. 12: Αναβαλλόμενη φορολογία που αναφέρεται σε ποσά που καταχωρήθηκαν απευθείας στην Καθαρή Θέση,
- Δ.Λ.Π. 16: Θετικές διαφορές προσαρμογής των ιδιοχρησιμοποιούμενων πάγιων στοιχείων στην εύλογη αξία τους,
- Δ.Λ.Π.21: Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από ενοποίηση θυγατρικών εξωτερικού,
- Δ.Λ.Π. 36: Απομείωση αξίας στοιχείων Ενεργητικού η αξία των στοιχείων των οποίων είχε αναπροσαρμοστεί στο παρελθόν, καθώς και η αναστροφή ζημίας απομείωσης, και
- Δ.Λ.Π. 39: Διαφορά αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού που εντάσσονται στην κατηγορία «διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία».

Τέλος, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα όλων των στοιχείων των εσόδων και των εξόδων της οικονομικής μονάδας ώστε να μπορούν να λαμβάνουν ορθές εκτιμήσεις για την περιουσιακή κατάσταση των οικονομικών μονάδων. Συνεπώς η Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων εξυπηρετεί τον άνω σκοπό, διότι απεικονίζει όλα τα στοιχεία των εσόδων και εξόδων συμπεριλαμβανομένων και αυτών που καταχωρούνται απευθείας στα ίδια Κεφάλαια.

8.2.4. Περιεχόμενα της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων πρέπει να απεικονίζει τις εξής πληροφορίες:

- Το κέρδος ή ζημία της περιόδου,
- Κάθε στοιχείο εσόδων και εξόδων, το οποίο καταχωρείται απευθείας στην Καθαρά Θέση,
- Το σύνολο εσόδων και εξόδων ταξινομημένα σε αυτά που αναλογούν στους μετόχους της μητρικής και στους μετόχους μειοψηφίας, και
- Για κάθε στοιχείο των Ιδίων Κεφαλαίων, τις επιδράσεις που επέφεραν οι μεταβολές στις λογιστικές πολιτικές και οι διορθώσεις λαθών που αναγνωρίζονται σύμφωνα με τα Δ. Λ. Π. 8.

Επιπρόσθετα, υπάρχουν πληροφορίες που η οικονομική μονάδα έχει την επιλογή να τις παρουσιάσει είτε στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων είτε στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις, οι οποίες είναι:

- Η αύξηση ή μείωση των μετοχικού κεφαλαίου από συναλλαγές με τους μετόχους καθώς και οι διανομές μερισμάτων προς αυτούς,
- Το αρχικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Αποτελεσμάτων εις νέο» καθώς οι κινήσεις του και το τελικό υπόλοιπο κατά την ημερομηνία κλεισίματος της χρήσεως,
- Τα αρχικά και τελικά υπόλοιπα καθώς και οι κινήσεις όλων των αποθεματικών κατά την διάρκεια της χρήσεως. Σύμφωνα με τον Σακκέλη(2005)¹² η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων πρέπει να περιέχει τα αφορολόγητα αποθεματικά διακεκριμένα κατά αναπτυξιακό νόμο.

8.2.5. Μορφές και λογαριασμοί της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων

Η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων μπορεί, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» να παρουσιαστεί με πλήρη και συνοπτικό τρόπο. Κατά τον συνοπτικό τρόπο σύνταξης απεικονίζονται συνήθως οι εξής λογαριασμοί που έχουν μεταβάλει την Καθαρή θέση της οικονομικής μονάδας:

- Τις αυξήσεις (ή μειώσεις) του μετοχικού κεφαλαίου,
- Τα διανεμηθέντα στους μετόχους μερίσματα,
- Τα καθαρά εισοδήματα που καταχωρούνται απευθείας στην Καθαρή Θέση, και
- Τις αγορές (ή πωλήσεις) ιδίων μετοχών.

Ο συνοπτικός τρόπος χρησιμοποιείται για σκοπούς δημοσίευσης στις πολιτικές και οικονομικές εφημερίδες.

Κατά τον πλήρη τρόπο παρουσίασης της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων κεφαλαίων απεικονίζονται με ιδιαίτερη στήλη κάθε στοιχείο της Καθαρής Θέσης, στην οποία γίνεται συμφωνία των υπολοίπων έναρξης και λήξης του στοιχείου.

Στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων απεικονίζονται συνήθως οι εξής λογαριασμοί:

- Λογαριασμός 40 «Μετοχικό Κεφάλαιο»,

¹² Σακκέλης,2005, «Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα Δ.Λ.Π., με βάση το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Σακκέλη, Αθήνα

- Λογαριασμός 41.00 «Καταβλημένη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο»,
- Λογαριασμός 42 «Αποτελέσματα εις νέο», και
- Λογαριασμός 41 «Αποθεματικά» και ειδικότερα:
  - Λογαριασμός 41.02 «Τακτικό Αποθεματικό»,
  - Λογαριασμός 41.03 «Αποθεματικά Καταστατικού»,
  - Λογαριασμός 41.04 «Ειδικά Αποθεματικά»,
  - Λογαριασμός 41.05 «Έκτακτα Αποθεματικά»,
  - Λογαριασμός 41.08 «Αφορολόγητα Αποθεματικά Ειδικών Διατάξεων Νόμου»,
  - Λογαριασμός 41.12 «Αξία ακινήτων παραχωρηθέντων δωρεάν»,
  - Λογαριασμός 41.90 «Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα»,
  - Λογαριασμός 41.91 «Αποθεματικά από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο», και
  - Λογαριασμός 41.92 «Αφορολόγητα κέρδη τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων».

Τέλος στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων δεν περιλαμβάνονται οι εξής λογαριασμοί του 41:

- Λογαριασμός 41.01 «Οφειλόμενη διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο»,
- Λογαριασμός 41.06 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων»,
- Λογαριασμός 41.09 «Αποθεματικά για ίδιες μετοχές»,
- Λογαριασμός 41.10 «Επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων», και
- Λογαριασμός 41.07 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων».

Τέλος στο προσάρτημα παραθέτουμε υποδείγματα πλήρους και συνοπτικής μορφής Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.

8.2.6. Σύγκριση της Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων Κεφαλαίων και τον Πίνακα Διαθέσεως των Αποτελεσμάτων

Οι μεταβολές που επέρχονται στην καθαρή θέση (Ίδια Κεφάλαια) της επιχείρησης διακρίνονται στις εξής δύο κατηγορίες:

- Στις μεταβολές που επέρχονται στα πραγματοποιούμενα και διανεμόμενα αποτελέσματα (κέρδη ή ζημίες), οι οποίες διέρχονται από το λογαριασμό 88 «Αποτελέσματα προς Διάθεση», και
- Στις μεταβολές που καταχωρούνται απευθείας στους λογαριασμούς της καθαρής θέσης, οι οποίες δεν διέρχονται από τους λογαριασμούς 86 «Αποτελέσματα χρήσεως» και 88 «Αποτελέσματα προς Διάθεση».

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και τις διατάξεις του ΚΝ. 2190/1920 οι μεταβολές στα αποτελέσματα (κέρδη ή ζημίες) εμφανίζονται στο δημοσιευόμενο Πίνακα Διαθέσεως των Αποτελεσμάτων, ο οποίος συνοπτικά έχει την ακόλουθη μορφή:

ΑΠΟΤΕΛΕΜΑΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ
(κέρδη ή ζημίες) πλέον ή μείον
ΑΠΟΤΕΛΕΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ

(κέρδη ή ζημίες) πλέον ή μείον ΔΙΑΤΙΘΕΜΕΝΑ
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ πλέον ή μείον
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
μείον
ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΑ ΚΕΡΔΗ μείον
ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΜΕΝΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ
ίσον
ΑΠΟΤΕΛΕΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟΝ
(κέρδη ή ζημίες)

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 οι μεταβολές που καταχωρούνται απευθείας στους λογαριασμούς καθαρής θέσης και οι οποίες δεν διέρχονται από τον πίνακα αποτελεσμάτων είναι:

- Οι μεταβολές που επέρχονται στο μετοχικό κεφάλαιο και στη «Διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο».
- Οι μεταβολές που επέρχονται στους ακόλουθους λογαριασμούς:
  - Λογαριασμός 41.06 «Διαφορά από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων»,
  - Λογαριασμός 41.07 «Διαφορά από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων », και
  - Λογαριασμός 41.10 «Επιχορηγήσεις επενδύσεων πάγου ενεργητικού».

Σύμφωνα με το άρθρο 43 §9 του Κ.Ν.2190/1920 απαιτείται η ανάλυση στο Προσάρτημα της κίνησης του λογαριασμού 41.07, ενώ για τους άλλους δύο λογαριασμούς 41.06 και 41.10 δεν απαιτείται η παροχή πρόσθετων πληροφοριακών στοιχείων. Επισημαίνεται πως, σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π., ο μεν λογαριασμός 41.06 δεν έχει λόγο ύπαρξης ενώ ο λογαριασμός 41.10 εσφαλμένως συμπεριλαμβάνεται στους λογαριασμούς της καθαρής θέσης, αφού πρόκειται περί μεταβατικού λογαριασμού του Παθητικού (μακροπρόθεσμης υποχρέωσης).

Σημειώνεται ότι, όταν συντάσσεται η αναλυτική μορφή της Κατάστασης Μεταβολής Ιδίων κεφαλαίων, παρέλκει η σύνταξη του Πίνακα Διαθέσεως των Αποτελεσμάτων, την κατάρτιση του οποίου, επιβάλλουν το Ε.Γ.Λ.Σ. και ο ΚΝ. 2190/1920.

8.3. Φόροι εισοδήματος (Δ.Λ.Π. 12)

8.3.1. Εισαγωγή

Το Δ.Λ.Π. 12 «Φόροι Εισοδήματος» ασχολείται με την λογιστική πλευρά των φόρων εισοδήματος και αναλυτικότερα με τον τρόπο λογιστικής παρακολούθησης τόσο των τρεχουσών, όσο και των μελλοντικών συνεπειών που θα προκύψουν από:

- Τη μελλοντική ανάκτηση (ή διακανονισμό) της λογιστικής αξίας στοιχείων του Ενεργητικού (ή Υποχρεώσεων) που αναγνωρίζονται στον Ισολογισμό της επιχειρήσεως,
- Συναλλαγές και άλλα οικονομικά γεγονότα της τρέχουσας χρήσης που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις.

Από τα άνω μπορεί εύκολα να γίνει σαφές πως το Δ.Λ.Π.12, υιοθετώντας τη μέθοδο των υποχρεώσεων καλύπτει τόσο την τρέχουσα, όσο και την αναβαλλόμενη φορολογία.

8.3.2. Τρέχουσα φορολογία

Ο τρέχων φόρος είναι ο φόρος που θα καταβληθεί εντέλει στο Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας. Ο τρέχων φόρος είναι ο φόρος που θα δηλωθεί στην ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος και υπολογίζεται επί των φορολογητέων κερδών που συνήθως διαφέρουν από τα λογιστικά κέρδη.

8.3.3. Δ.Λ.Π.12 και Τρέχουσα φορολογία

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 12 ισχύουν τα εξής για την τρέχουσα φορολογία:

- Το ποσό του τρέχοντος φόρου που δεν καταβλήθηκε και οφείλεται στο Δημόσιο απεικονίζεται στο σκέλος των υποχρεώσεων. Αν το ποσό που τελικά καταβλήθηκε στο Δημόσιο είναι μεγαλύτερο του οφειλόμενου φόρου τότε αναγνωρίζεται φορολογική απαίτηση,
- Το όφελος που σχετίζεται με μία φορολογική ζημιά, η οποία δύναται να μεταφερθεί αναδρομικά για την ανάκτηση του φόρου προηγούμενης χρήσης, πρέπει να αναγνωρίζεται ως απαίτηση¹³, και
- Οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ της εκτίμησης του φόρου εισοδήματος προγενέστερων χρήσεων και του οριστικού φόρου που συμφωνείται με τις φορολογικές αρχές, θεωρούνται αλλαγές λογιστικών εκτιμήσεων και αναγνωρίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως της τρέχουσας περιόδου.

Ο τρέχων φόρος πρέπει να αποτιμάται με βάση την εκτίμηση της διοίκησης που έχει να καταβάλλει στις φορολογικές αρχές με την χρήση των ισχυόντων φορολογικών συντελεστών κατά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού.

8.3.4. Διαφορά λογιστικού και φορολογητέου κέρδους

Πρέπει να καταστεί σαφές πως η έννοιες λογιστικό και φορολογητέο κέρδος δεν είναι ταυτόσημες. Πιο συγκεκριμένα, το λογιστικό αποτέλεσμα προσδιορίζεται με βάση τους κανόνες και της αρχές της λογιστικής ενώ το φορολογικό αποτέλεσμα με βάση τις ισχύουσες διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας. Τέτοιες περιπτώσεις, στην Ελλάδα, διαφοράς φορολογητέου και λογιστικού αποτελέσματος, προκύπτει επειδή πραγματοποιούνται στις οικονομικές μονάδες δαπάνες, όπως π.χ. πρόστιμα, έξοδα που δε συνοδεύονται από τα νόμιμα δικαιολογητικά κλπ., τα οποία έχουν εκπέσει από τα λογιστικά αποτελέσματα αλλά δεν αναγνωρίζονται από τον φορολογικό νομοθέτη.

Συνεπώς από τα άνω συμπεραίνεται πως συνήθως θα προκύπτουν διαφορές μεταξύ φορολογητέου και λογιστικού αποτελέσματος, οι οποίες διαφορές μπορούν επιμέρους να διακριθούν ως εξής:

- Μόνιμες ή οριστικές διαφορές, και
- Προσωρινές διαφορές.

8.3.5. Μόνιμες ή Οριστικές λογιστικές διαφορές

---

¹³ Αυτή η δυνατότητα δεν παρέχεται από την Ελληνική Νομοθεσία

Οι μόνιμες ή οριστικές λογιστικές διαφορές (permanent differences) είναι οι διαφορές που απορρέουν εκ του λόγου ότι:

- Ορισμένα ποσά λογιστικών εσόδων αναγνωρίζονται από την φορολογική νομοθεσία ως αφορολόγητα κατά τρόπο οριστικό (λ.χ. τα έσοδα από μερίσματα μετοχών), και
- Ορισμένα λογιστικά έξοδα δεν αναγνωρίζονται, κατά οριστικό τρόπο, από την φορολογική νομοθεσία, ως έξοδα εκπεστέα από τα ακαθάριστα έσοδα της χρήσεως στην οποία πραγματοποιούνται, αλλά και από τα έσοδα της επόμενης χρήσεως.

Οι άνω διαφορές δεν πρόκειται να επανορθωθούν σε επόμενες χρήσεις, διότι έχουν χαρακτηριστεί οριστικές.

8.3.6. Προσωρινές λογιστικές διαφορές

Οι προσωρινές λογιστικές διαφορές είναι διαφορές που πρόκειται να αναστραφούν. Αυτές οι διαφορές αφορούν κονδύλια που ενώ επηρεάζουν το λογιστικό αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης, θα διαμορφώσουν το φορολογικό αποτέλεσμα μίας επόμενης χρήσης .

Για περισσότερη κατανόηση της έννοιας των προσωρινών διαφορών πρέπει να εξηγηθούν οι παρακάτω έννοιες:

- Λογιστική Βάση. Λογιστική Βάση ενός περιουσιακού στοιχείου είναι η λογιστική αξία του στοιχείου που εμφανίζεται στον Ισολογισμό. Πιο συγκεκριμένα, είναι η αξία με την οποία εμφανίζεται ένα περιουσιακό στοιχείο στα βιβλία της επιχείρησης.
- Φορολογική Βάση. Φορολογική Βάση ενός περιουσιακού στοιχείου είναι το ποσό που αποδίδεται σε αυτό το περιουσιακό στοιχείο για φορολογικούς σκοπούς. Αναλυτικότερα, είναι η λογιστική αξία που αναγνώριζε ο φορολογικός νομοθέτης. Η φορολογική βάση μπορεί επιμέρους να διακριθεί σε:

-Φορολογική βάση ενός στοιχείου του Ενεργητικού. Η εν λόγω διαφορά είναι το ποσό που είναι εκπεστέο φορολογικά, από μελλοντικά φορολογητέα οικονομικά οφέλη τα οποία θα εισρεύσουν, όταν η επιχείρηση ανάκτησει τη λογιστική αξία του στοιχείου του Ενεργητικού. Στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη δεν θα είναι φορολογητέα, τότε η φορολογική βάση του στοιχείου είναι ίση με τη λογιστική του αξία,

-Φορολογική βάση μίας υποχρέωσης. Αυτή η φορολογική βάση είναι η λογιστική αξία της υποχρέωσης, μείον κάθε εκπεστέο στοιχείο φορολογικά σε σχέση με αυτή την υποχρέωση σε μελλοντικές του χρήσεις. Στην περίπτωση εσόδου το οποίο εισπράττεται προκαταβολικά¹⁴, η φορολογική βάση τις προκύπτουσας υποχρέωσης είναι η λογιστική αξία της μείον κάθε ποσό του εσόδου που δεν θα είναι φορολογητέο σε μελλοντικές χρήσεις.

Ουσιαστικά, η φορολογική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου είναι το ποσό που θα είναι εκπεστέο φορολογικά από φορολογητέο οικονομικά οφέλη που θα εισρεύσουν στην επιχείρησης, όταν αυτή ανακτήσει τη λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου. Αν δεν υπάρχουν φορολογικά οφέλη τότε η φορολογική βάση του περιουσιακού στοιχείου ισούται με την λογιστική βάση.

Από τα άνω συνεπάγεται πως οι προσωρινές διαφορές είναι η διαφορά μεταξύ της λογιστικής και φορολογητέας βάσης

8.3.7. Διακρίσεις προσωρινών διαφορών

¹⁴ Π.χ. προεισπραχθέν έσοδο

Οι προσωρινές διαφορές μπορούν επιμέρους να διακριθούν σε

- Φορολογητέες προσωρινές διαφορές
- Εκπεστές προσωρινές διαφορές.

Οι άνω προσωρινές διαφορές αναλύονται αμέσως παρακάτω.

8.3.8. Φορολογητέες προσωρινές διαφορές

Οι φορολογητέες προσωρινές διαφορές είναι αυτές που θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή ζημίας) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του Ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται. Πιο συγκεκριμένα, οι φορολογητέες προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές που θα υποβληθούν σε φόρο εισοδήματος όταν το ποσά των διαφορών αυτών εξαλειφθούν από τον Ισολογισμό, μεταφερόμενα στα Αποτελέσματα Χρήσεως ή κατά άλλο τρόπο διακανονιζόμενα. Εν ολίγοις οι φορολογητέες προσωρινές διαφορές είναι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων, που θα οδηγήσουν στο μέλλον σε πληρωμή υψηλότερων φόρων. Επιπρόσθετα, φορολογητέες προσωρινές διαφορές ενός στοιχείου του Ενεργητικού προκύπτει όταν η λογιστική αξία του εν λόγω στοιχείου είναι μεγαλύτερη από την φορολογική βάση, όπου τότε δημιουργούνται φορολογητέα ποσά στο μέλλον καθώς οι μελλοντικές φορολογικές αποσβέσεις είναι χαμηλότερες των λογιστικών αποσβέσεων.

Πολλές φορές οι φορολογητέες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από δραστηριότητες οι οποίες επηρεάζουν αφενός το λογιστικό αποτέλεσμα και άρα μειώνουν το τρέχον φόρο, αλλά αφετέρου και το φορολογητέο αποτέλεσμα της επόμενης χρήσης με αποτέλεσμα να αυξάνεται η φορολογικές υποχρεώσεις των επόμενων χρήσεων.

Παραδείγματα όπου μπορούν να προκύψουν φορολογικές προσωρινές διαφορές είναι οι εξής:

- Κατά την πρώτη ενοποίηση, το κόστος εξαγοράς κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία του Ενεργητικού που αποκτήθηκαν και στις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί, με βάση την εύλογη αξία τους, αλλά χωρίς καμία ισοδύναμη αναμόρφωση της φορολογικής βάσης των στοιχείων αυτών,
- Όταν προκύπτουν τόκοι προθεσμιακών καταθέσεων εισπρακτέων κατά την επόμενη χρήση. Συνεπώς τα έσοδα αυτά δεν φορολογούνται κατά την καταχώρησης, αλλά κατά την είσπραξη στην επόμενη χρήση και άρα προκύπτει μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση,
- Όταν αναπροσαρμόζεται η λογιστική αξία ενός στοιχείου του Ενεργητικού, ενώ η φορολογητέα αξία παραμένει αμετάβλητη,
- Όταν έχουμε μικρότερο συντελεστή λογιστικής απόσβεσης σε σχέση με τον συντελεστή απόσβεσης που αναγνωρίζει ο φορολογικός νομοθέτης κ.λπ

8.3.9. Εκπεστές προσωρινές διαφορές

Αυτές οι διαφορές θα καταλήξουν σε ποσά που είναι εκπεστέα κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή ζημίας) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του Ενεργητικού ή της Υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπεστές προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές που θα μειώσουν το φόρο εισοδήματος

μελλοντικών χρήσεων, όταν το ποσό των διαφορών αυτών εξαλειφθούν από τον Ισολογισμό, μεταφερόμενα στα Αποτελέσματα Χρήσεως ή κατά άλλο τρόπο διακανονιζόμενα.

Οι εκπεστέες προσωρινές διαφορές οφείλονται σε δραστηριότητες, από τις οποίες συνεπάγεται μεγαλύτερος τρέχον φόρος εισοδήματος και μικρότερος μελλοντικός φόρος, εξαιτίας της αναμενόμενης φορολογικής έκπτωσης στις μελλοντικές χρήσεις. Στην περίπτωση αυτή, αναγνωρίζεται η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. Ειδικότερα, εκπεστέες προσωρινές διαφορές προκύπτουν αφενός όταν η λογιστική αξία ενός στοιχείου του Ενεργητικού είναι μικρότερη της φορολογικής βάσης του και αφετέρου όταν η λογιστική αξία της υποχρέωσης είναι μεγαλύτερη της φορολογικής βάσης της.

Παραδείγματα εκπεστέων προσωρινών διαφορών έχουμε στα εξής γεγονότα:

- Όταν προκύπτουν μειωμένες φορολογικές αποσβέσεις σε σχέση με τις λογιστικές,
- Όταν διενεργούνται προβλέψεις για αποζημιώσεις αποχωρούντων, όπου οι εν λόγω αποσβέσεις καταχωρούνται κατά την διάρκεια απασχόλησης του εργαζομένου, όμως εκπίπτουν όταν καταβληθούν σε αυτόν,
- Όταν προκύπτει απομείωση της αξίας ενός πάγιου στοιχείου, όπου ο υπολογισμός της απόσβεσης γίνεται επί της μειωμένης λογιστικής αξίας έναντι της μεγαλύτερης φορολογητέας αξίας κ.λπ.

8.3.10. Λογιστική αντιμετώπιση διαφόρων περιπτώσεων που δημιουργούν αναβαλλόμενο φόρο εισοδήματος

8.3.10.1. Προβλέψεις φορολογικά μη αναγνωριζόμενες

Όπως έχει αναφερθεί στην παρούσα ενότητα υπάρχουν προβλέψεις, οι οποίες δεν αναγνωρίζονται φορολογικά προς έκπτωση κατά την χρονική στιγμή της καταχώρησης αλλά κατά της καταβολής (όπως προβλέψεις για αποζημιώσεις προσωπικού). Συνεπώς αυτές οι περιπτώσεις δεν θα μειώνουν το τρέχον φόρο εισοδήματος όμως θα συνεπάγεται μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, η οποία θα εξαλειφθεί κατά την χρονική στιγμή της καταβολής της αποζημίωσης.

Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να προκύψει να καταχωρούμε πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού την πρώτη χρήση και καταβολή αυτής της αποζημίωσης κατά την επόμενη χρήση. Σε μία τέτοια περίπτωση θα χρεωθεί αφενός ο φόρος εισοδήματος (λογαριασμός 88.08) με τον αναλογούντα στα λογιστικά κέρδη φόρο εισοδήματος και αφετέρου η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτησης με την φορολογική ελάφρυνση που θα προέκυπτε αν το έξοδο αναγνωριζόταν φορολογικά κατά την πρώτη χρήση, με ταυτόχρονη πίστωση του συνολικού ποσού¹⁵ στον οφειλόμενο φόρο εισοδήματος (λογαριασμός 54.08), ο οποίος και θα καταβληθεί τελικά και στο Δημόσιο. Κατά την επόμενη χρήση, όπου και καταβάλλονται οι αποζημιώσεις θα χρεωθεί ο αναλογούν στα λογιστικά κέρδη φόρος εισοδήματος (λογαριασμός 88.08) και θα πιστωθεί αφενός οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις με την φορολογική ελάφρυνση η οποία θα εκμεταλλευτεί κατά αυτή την χρήση, και αφετέρου με το υπόλοιπο¹⁶, ο οφειλόμενος φόρος εισοδήματος (λογαριασμός 54.08).

8.3.10.2. Αναπροσαρμογή αξίας στοιχείων του Ενεργητικού

¹⁵ Δηλ. του τρέχοντος φόρου εισοδήματος επί των λογιστικών κερδών (λογαριασμός 88.08) προσαυξημένου με την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση.

¹⁶ Δηλ. του αναλογούντος στα λογιστικά κέρδη φόρου εισοδήματος μείον την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση.

Διάφορα Δ.Λ.Π. (16,38,39,40) επιτρέπουν την αποτίμηση διαφόρων στοιχείων του Ενεργητικού στην εύλογη αξία τους. Αυτή η αξία δεν αναγνωρίζεται πολλές φορές από την φορολογική νομοθεσία με συνέπεια να προκύπτει διαφορά μεταξύ λογιστικής αξίας και φορολογικής βάσης όπου και προκύπτει ζήτημα αναβαλλόμενης φορολογίας.

Η προαναφερθείσα προσωρινή διάφορα θα διακανονιστεί:

- Με την πώληση του στοιχείου. Σε αυτή την περίπτωση θα προκύψει μεγαλύτερος φόρος εισοδήματος, λόγω του μεγαλύτερου φορολογητέου κέρδους που θα έχει προσδιοριστεί με τη μικρότερη φορολογική βάση του στοιχείου σε σχέση με την αναπροσαρμοσμένη αξία,
- Με την χρήση του στοιχείου. Σταδιακά μέσω των αποσβέσεων θα ανακτάται η λογιστική αξία και θα επιφέρει φορολογητέο κέρδος μεγαλύτερο, αφού οι φορολογικές αποσβέσεις θα είναι μικρότερες(υπολογισμένες στο κόστος).

Όταν λοιπόν από την αναπροσαρμογή προκύπτει μεγαλύτερη λογιστική αξία σε σχέση με την φορολογική βάση τότε αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση. Αυτή η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση μπορεί να καταχωρείται είτε στα αποτελέσματα είτε σε ειδικό λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων.

Αντιθέτως όταν από την αναπροσαρμογή προκύπτει μικρότερη λογιστική αξία σε σχέση με την φορολογική βάση τότε αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. Η απαίτηση αυτή πιστώνεται είτε στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως είτε απευθείας στον λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων «Αποθεματικά από την αναπροσαρμογή της αξίας στοιχείων του Ενεργητικού», ανάλογα με το που έχει χρεωθεί η αντίστοιχη ζημιά από μείωση της αξίας του στοιχείου.

Έτσι σε περίπτωση που αναπροσαρμοστεί π.χ η αξία ενός μηχανήματος και μετέπειτα πωληθεί διενεργούνται οι εξής εγγραφές. Χρεώνονται τα μηχανήματα με την διαφορά που προσδιορίστηκε από την επανεκτίμηση και την αρχική λογιστική αξία με πίστωση του ειδικού αποθεματικού επανεκτίμησης . Εν συνέχεια, χρεώνεται το αποθεματικό εκτίμησης που αντιστοιχεί στην αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση με ταυτόχρονη πίστωση της αναβαλλόμενης υποχρέωσης κατά το ποσό της διαφοράς επανεκτίμησης επί τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή. Ουσιαστικά αναβλήθηκε η πληρωμή του επιπλέον φόρου που προέκυψε από την επανεκτίμηση του μηχανήματος έως ότου πωληθεί Όταν πωληθεί το μηχάνημα, χρεώνεται το αποθεματικό επανεκτίμησης με το σύνολο της διαφοράς που προσδιορίστηκε από την επανεκτίμηση και την αρχική λογιστική αξία με πίστωση αφενός του αποθεματικού επανεκτίμησης που αντιστοιχεί στην αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση κατά το ποσό της διαφοράς επανεκτίμησης επί τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή και αφετέρου των αποτελεσμάτων χρήσεως κατά του υπολοίπου.

Τέλος, χρεώνεται η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση και πιστώνεται ο οφειλόμενος φόρος εισοδήματος ώστε να καταβληθεί ο φόρος στο Δημόσιο.

8.3.10.3. Συμψηφισμός ζημιών προηγούμενων χρήσεων με κέρδη επόμενων χρήσεων

Η ελληνική φορολογική νομοθεσία δίνει το δικαίωμα στις εταιρίες να συμψηφίσουν τις ζημίες τους με τα κέρδη τους για πέντε συνεχή έτη. Συνεπώς, όταν μία οικονομική μονάδα σημειώνει ζημίες κατά μια χρήση αποκτά κατά συνέπεια μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί κατά την αμέσως επόμενη κερδοφόρα χρήση. Άρα, για τη μεταφορά αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και πιστωτικών φόρων, θα πρέπει να αναγνωρίζεται μία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, κατά την έκταση που πιθανολογείται ότι θα υπάρξει μελλοντικό φορολογητέο κέρδος έναντι του οποίου οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες και πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν. Επιπρόσθετα, για να μπορεί να καταχωρηθεί μία

αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση λόγω δικαιώματος συμψηφισμού ζημιών προηγούμενων χρήσεων με κέρδη επόμενων χρήσεων πρέπει να συντρέχουν οι ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις που ορίζονται για την καταχώρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που προκύπτουν από προσωρινές διαφορές δηλαδή θα υπάρξει μελλοντικό φορολογητέο κέρδος για τη χρησιμοποίηση του φορολογικού πλεονεκτήματος.

Για να αξιολογηθεί η εν λόγω αναβαλλόμενη φορολογικά απαίτηση πρέπει η διοίκηση της επιχείρησης να έχει βάσιμες ενδείξεις ότι τις επόμενες πέντε χρήσεις θα υπάρξουν κέρδη για φορολογία. Ειδικότερα, η διοίκηση πρέπει να δείξει την ανάλογη προσοχή στην άνω εκτίμηση, διότι το γεγονός ότι η επιχείρηση είχε φορολογικές ζημιές αποτελεί μια ισχυρή ένδειξη ότι μπορεί και να μην υπάρξει μελλοντικό φορολογητέο κέρδος. Συνεπώς, όταν μια επιχείρηση έχει τάση να σημειώνει φορολογικές ζημιές δύναται να καταχωρεί αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση κατά τον βαθμό που έχει επαρκείς προσωρινές φορολογικές διαφορές και υπάρχει σοβαρή ένδειξη πως θα προκύψουν φορολογητέα κέρδη κατά τις επόμενες χρήσεις.

Για να εκτιμήσει η διοίκηση της εταιρίας αν στο μέλλον υπάρξουν φορολογητέα κέρδη, πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Η επιχείρηση έχει επαρκείς φορολογητέες προσωρινές διαφορές, που αφορούν την ίδια φορολογική αρχή και την ίδια φορολογητέα οικονομική μονάδα, οι οποίες θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά έναντι των οποίων οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές ή οι αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν πριν την εκπνοή τους,
- Πιθανολογείται ότι η επιχείρηση θα έχει φορολογητέα κέρδη πριν από την εκπνοή των αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών ή των αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων, οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές προέρχονται από συγκεκριμένες αιτίες, που είναι απίθανο να επανασυμβούν¹⁷, και
- Υπάρχει στην επιχείρηση φορολογικός προγραμματισμός που θα δημιουργήσει φορολογητέο κέρδος στην περίοδο στην οποία οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές ή οι αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι μπορεί να χρησιμοποιηθούν.

8.3.11. Βασικές υιοθετούμενες αρχές του Δ.Λ.Π. 12

Σκοπός του Δ.Λ.Π. 12 είναι να ρυθμίζει διεξοδικά τη λογιστική του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος. Η εν λόγω ρύθμιση διέπεται από συγκεκριμένες αρχές οι οποίες αναφέρονται παρακάτω:

- Ο φόρος εισοδήματος της χρήσης αποτελεί έξοδο της χρήσεως και βαρύνει το λογαριασμό «Αποτελέσματα Χρήσεως» και όχι το λογαριασμό «Αποτελέσματα προς διάθεση»,
- Ο φόρος εισοδήματος της χρήσης υπολογίζεται επί των λογιστικών κερδών της χρήσεως, αφού ληφθούν υπόψη και οι μόνιμες οριστικές διαφορές μεταξύ των λογιστικών και φορολογητέων κονδυλίων¹⁸,
- Ο φόρος εισοδήματος επί των χρονικών διαφορών, δηλαδή ο φόρος επί των λογιστικών εξόδων που βάρυναν το λογιστικό αποτέλεσμα της χρήσεως, τα οποία όμως έξοδα θα αναγνωριστούν φορολογικά σε επόμενη χρήση, δεν καταχωρείται στα έξοδα της

¹⁷ Π.χ. έκτακτες ζημιές που οδηγούν σε έκτακτες ζημιές

¹⁸ Μόνιμες λογιστικές διαφορές π.χ. έξοδα αυτοκινήτων που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά ως έξοδα εκπεστέο από τα ακαθάριστα έσοδα.

χρήσεως αλλά στον Ισολογισμό ως μία απαίτηση από αναβαλλόμενο φόρο¹⁹. Όταν καταστεί η χρονική διαφορά οριστική, θα εκπέσει και ο εν λόγω αναβαλλόμενος φόρος από τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος της επόμενης χρήσεως,

- Ο φόρος εισοδήματος επί των προσωρινών διαφορών, δηλαδή των διαφορών μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός στοιχείου του Ενεργητικού ή μίας υποχρεώσεως στον Ισολογισμό και της φορολογικής βάσης του, αντιμετωπίζεται ως αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος,
- Το μέρος της αναβαλλόμενης φορολογίας που αντιστοιχεί στην τρέχουσα χρήση βαρύνει τα αποτελέσματα χρήσεως. Όταν όμως οι προσωρινές διαφορές αφορούν στοιχεία της Καθαρής Θέσεως, ο αναβαλλόμενος φόρος καταχωρείται απευθείας στην Καθαρή Θέση και όχι στα αποτελέσματα,
- Όταν ένα πάγιο στοιχείο που δεν υπόκειται σε αποσβέσεις²⁰, αναπροσαρμοστεί στην εύλογη αξία του, τότε ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται επί της ρευστοποιήσιμης αξίας²¹ του,
- Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις μειώνονται κατά την έκταση που δεν είναι πλέον προφανές ότι η σχετική μελλοντική φορολογική ελάφρυνση θα εξασφαλιστεί,
- Οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται με βάση τον ισχύοντα, της χρονικής στιγμής πραγματοποίησης της προσωρινής διαφοράς, φορολογική συντελεστή,
- Οι αναβαλλόμενοι φόροι λαμβάνουν την λογιστική αξία, χωρίς να διενεργείται προεξόφληση των αναβαλλόμενων ποσών των χρεωστικών και πιστωτικών φόρων,
- Για να υπάρξει αναβαλλόμενος φόρος για μια φορολογική υποχρέωση η οποία θα προκύψει από την απόφαση της διοίκησης πρέπει η εν λόγω απόφαση να έχει ληφθεί,
- Η ζημία μιας χρήσεως, που ως γνωστόν εκπίπτει από τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων χρήσεων, συνεπάγεται της ύπαρξης αντίστοιχης αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης μόνο εάν είναι βέβαιο ότι η οικονομική μονάδα θα επιτύχει στο μέλλον φορολογητέα κέρδη, τα οποία θα γεννήσουν φορολογικές απαιτήσεις οι οποίες θα συμψηφιστούν με τις εν λόγω φορολογικές απαιτήσεις και
- Όταν μεταβάλλεται το φορολογικό σκηνικό της χώρας και άρα μεταβάλλονται όλα τα στοιχεία της φορολογίας της οικονομικής μονάδας, τότε οι μεταβολές αυτές λογιστικοποιούνται στα αποτελέσματα. Επιπρόσθετα, όταν η μεταβολή αυτή αφορά στοιχεία που εμφανίζονται στην Καθαρή Θέση, τότε η φορολογική επίπτωση της αλλαγής καταχωρείται στην Καθαρή Θέση.

8.3.12. Παρουσίαση φόρων στις οικονομικές καταστάσεις που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» σε ιδιαίτερα κονδύλια πρέπει να απεικονίζονται:

- Οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις, και
- Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις πρέπει να απεικονίζονται στον Ισολογισμό στα μη κυκλοφορούντα στοιχεία και στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αντίστοιχα.

¹⁹ Π.χ. ο φόρος εισοδήματος επί των προβλέψεων για αποζημίωση απολυόμενων .

²⁰ π.χ. ένα γήπεδο.

²¹ Δηλ. αξία πώλησης του.

Οι φόροι έξοδα - έσοδα που αφορούν το κέρδος (ή ζημιά) από συνήθεις δραστηριότητες πρέπει να παρουσιάζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως.

Οι δε φόροι έξοδα - έσοδα αποτελούνται από τα εξής συστατικά στοιχεία:

- Τον τρέχοντα φόρο έξοδο - έσοδο της χρήσεως
- Τον αναβαλλόμενο φόρο έξοδο - έσοδο, ο οποίος προκύπτει από την πίστωση (ή χρέωση) του λογαριασμού της αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης(ή απαίτησης), και
- Τη διαφορά μεταξύ του ποσού που είχε αναγνωρισθεί για φόρο εισοδήματος προηγούμενων χρήσεων και του φόρου που επιβλήθηκε τελικά από το Δημόσιο.

8.4. Εισήγηση της Ε.Λ.Τ.Ε. για τη διανομή των κερδών με βάση τα Δ.Λ.Π.

Όσον αφορά την διάθεση κερδών των εταιρειών που συντάσσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις με βάση τα Δ.Π.Χ.Π. τα πρότυπα δε δίνουν σχετικές οδηγίες. Έχοντας υπόψη το παραπάνω γεγονός το Δ.Σ. της Ε.Λ.Τ.Ε. (Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων) εξέδωσε οδηγίες στις διοικήσεις των εταιρειών σε θέματα σχετικά με τη διανομή των κερδών. Η Ε.Λ.Τ.Ε. σεβόμενη και ακολουθώντας τις διατάξεις του Ν.3148/2003, το άρθρο 44α του Κ.Ν.2190/1920, τις διατάξεις της οδηγίας του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, τις σχετικές διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας και την σχετική ομόφωνη εισήγηση επί του θέματος του Συμβουλίου Λογιστικής Τυποποίησης (ΣΛΟΤ) όρισε ρητά ποια «νέα» κέρδη τα οποία μπορούν να προκύψουν από την τήρηση των Δ.Π.Χ.Π. μπορούν να διανεμηθούν ή όχι.

Η Ε.Ε. μέσω των οδηγιών που εξέδωσε όρισε πως το βασικό κριτήριο διανομής ή όχι ενός κέρδους είναι η πραγματοποίηση των τελευταίων. Πιο συγκεκριμένα, για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων απαγορεύτηκε να διανέμονται κέρδη μη πραγματικά στους μετόχους και άρα να υπάρχουν λιγότερα διαθέσιμα «πραγματικά» κεφάλαια για χρηματοδότηση μελλοντικών επενδυτικών σχεδίων. Τέτοια κέρδη μη πραγματοποιούμενα είναι τα κέρδη που μπορούν να προκύψουν από επιμέτρησα; διάφορων λογαριασμών και άρα δεν πληρούν τα κριτήρια του ελέγχου ρευστότητας (solvency test), το οποίο δεν έχει φτάσει στην τελική του μορφή δίνοντας την ευχέρεια στα αρμοδία όργανα των κρατών-μελών της Ε.Ε. να αποφασίζουν σχετικά με το αν πληρούν τα κριτήρια της ρευστότητας.

Επιπλέον, η Ε.Λ.Τ.Ε. επισημαίνει πως το πρόβλημα προστασίας της βιωσιμότητας της επιχείρησης προκύπτει όταν γίνεται διανομή κερδών στους μετόχους αφήνοντας έτσι άθικτη την διάθεση κερδών για σχηματισμό αποθεματικών, διότι τα τελευταία διατηρούνται στην κατοχή της επιχείρησης.

Τέλος πρέπει να επισημανθεί πως από τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν με βάση τα Δ.Λ.Π. πρέπει να αφαιρεθούν οι ποσοτικοποιημένες παρατηρήσεις των Ορκωτών ελεγκτών ώστε να εξερευνηθούν τα πραγματικά.

Η Ε.Λ.Τ.Ε. για να κρίνει αν τα κέρδη που προκύπτουν από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. είναι πραγματοποιηθέντα, εξέτασε διάφορα πρότυπα από τα οποία μπορεί να προκύπτουν κέρδη και συντρέπει λόγοι μη πραγματοποίησης τους. Συγκεκριμένα η Ε.Λ.Τ.Ε. εξέτασε τα εξής πρότυπα:

- «Ενσώματες Ακινητοποιήσεις». Το Δ.Λ.Π. 16 δίνει την δυνατότητα τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια να αποτιμώνται, μετά την πρώτη χρόνια

- εφαρμογής των Δ.Λ.Π.²², είτε με βάση την εύλογη αξία είτε με το ιστορικό κόστος κτήσεως. Η θετική διαφορά που προκύπτει μεταξύ της εύλογης αξίας και του κόστους κτήσεως στην πρώτη χρονιά εφαρμογής των Δ.Λ.Π. μεταξύ αυτών των δύο αξιών δεν μπορεί να διανεμηθεί απευθείας στους μετόχους μέλη του Δ.Σ. , προσωπικό. Η διανομή των παραπάνω διαφορών μπορεί να πραγματοποιηθεί απευθείας μόνο όταν διαγραφεί το πάγιο ή σταδιακά να διανέμεται το μέρος της διαφοράς μεταξύ της απόσβεσης που βασίζεται στην εύλογη αξία του παγίου αυτού και της απόσβεσης που βασίζεται στο κόστος κτήσεως.
- Δ.Λ.Π. 40 «Επενδύσεις σε ακίνητα». Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 40 οι επενδύσεις σε ακίνητα μπορεί να αποτιμώνται, μετά την πρώτη χρήση εφαρμογής των Δ.Λ.Π. είτε στην εύλογη αξία είτε στην τιμή κτήσεως με μεταφορά της διαφοράς στα αποτελέσματα χρήσεως χωρίς βέβαια την δυνατότητα διενέργειας αποσβέσεων. Εξαιρετικώς κατά την πρώτη εφαρμογή η παραπάνω διαφορά μπορεί να μεταφερθεί στα κέρδη εις νέο. Κατά την πρώτη εφαρμογή η διαφορά αυτή δεν μπορεί να διανεμηθεί, σύμφωνα με την Ε.Λ.Τ.Ε., αλλά μόνο αν επέλθει ρευστοποίηση των εν λόγω επενδύσεων.
  - Δ.Λ.Π. 41 «Βιολογικά Περιουσιακά Στοιχεία ». Σύμφωνα με το Δ. Λ. Π. 41 τα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία αποτιμώνται στην εύλογη αξία , μείον τα απαιτούμενο στον τόπο της πώλησης κόστος, με τις μεταβολές αναγνωριζόμενες στα αποτελέσματα. Σύμφωνα με την Ε.Λ.Τ.Ε. τα καθαρά κέρδη (κέρδη μείον ζημίες) από βιολογικά περιουσιακά στοιχεία του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού μπορούν να διανέμονται στη χρήση την οποία προκύπτουν, μετά βέβαια την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος. Εν αντιθέσει, τα καθαρά κέρδη από τα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού μπορούν να διανεμηθούν μόνο όταν πραγματοποιηθούν.
  - Δ.Λ.Π. 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές Λογιστικών Εκτιμήσεων και λάθη». Τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν από αναθεώρηση εκτιμήσεων, μεταβολή λογιστικών αρχών και διόρθωση λαθών, μπορούν να διανεμηθούν ελεύθερα , μετά βέβαια την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος στη χρήση στην οποία αναγνωρίζονται.
  - Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Σύμφωνα με το πρότυπο αυτό, τα κέρδη που προκύπτουν από την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται αφενός σε ειδικό λογαριασμό Ιδίων Κεφαλαίων²³ από όπου και μεταφέρονται στα αποτελέσματα με τη διάθεσή τους (πώληση), αν τα στοιχεία έχουν χαρακτηριστεί ως διαθέσιμα προς πώληση και αφετέρου στα αποτελέσματα όταν τα στοιχεία αυτά έχουν χαρακτηριστεί ως αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Όσον αφορά την περίπτωση των διαθέσιμων προς πώληση, τα εν λόγω κονδύλια μπορούν να διανεμηθούν ελεύθερα διότι για να μεταφερθούν τα αποθεματικά στα αποτελέσματα χρήσεως πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί τα κέρδη αυτά. Τέλος, όσον αφορά τα αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία το προκύπτον κέρδος, μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος μπορεί να διανεμηθεί κατά τις επόμενες χρήσεις, από αυτή που προέκυψε.
  - Δ.Λ.Π. 21 «Επιδράσεις των Μεταβολών στις τιμές Συναλλάγματος». Οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται αφενός στα αποτελέσματα χρήσεως και αφετέρου σε αποθεματικό

²² Κατά την πρώτη χρήση εφαρμογής των Δ.Λ.Π. αποτιμώνται τα ακίνητα με βάση την συμβολαιογραφική αξία τους προσαυξημένη με τα έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων και τους τόκους δανείων κατασκευαστικής περιόδου. Οι λοιπές ενσώματες ακινητοποιήσεις, οι οποίες δεν συνιστούν ακίνητα αποτιμώνται με βάση την τιμολογιακή τους αξία προσαυξημένη με τα ειδικά έξοδα κτήσεως.

²³ Στα αποθεματικά

της Καθαρής Θέσεως, αν προέρχονται από μετατροπή στοιχείων οικονομικών μονάδων που έχουν διαφορετικό λειτουργικό νόμισμα από το νόμισμα της επενδύουσας οικονομικής μονάδας και μεταφορά αυτών στα αποτελέσματα με τη διάθεση αυτής της οικονομικής μονάδας. Σύμφωνα με την Ε.Λ.Τ.Ε. οι καθαρές πιστωτικές διαφορές (πιστωτικές μείον χρεωστικές) μπορούν να διανεμηθούν ελεύθερα κατά την περίπτωση που μεταφέρονται απευθείας στα αποθεματικά. Όσον αφορά την περίπτωση όπου οι συναλλαγματικές διαφορές μεταφέρονται σε λογαριασμό ειδικών αποθεματικών, τότε οι εν λόγω πιστωτικές διαφορές μπορούν να διανεμηθούν μόνο εφόσον διατεθεί η οικονομική μονάδα και άρα πραγματοποιηθούν οι πιστωτικές διαφορές.

- Δ.Λ.Π. 12 «Φόροι Εισοδήματος ». Το Δ.Λ.Π. 12 προβλέπει πως για όλες σχεδόν τις διαφορές μεταξύ της λογιστικής και φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων , αναγνωρίζεται καταβαλλόμενος φόρος εισοδήματος. Ο αναβαλλόμενος φόρος ως έσοδο και έξοδο μεταφέρεται είτε στην Καθαρά Θέση είτε απευθείας στα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία αναγνωρίζεται. Οι κύριοι της Ε.Λ.Τ.Ε. τονίζουν πως πριν τη διανομή των κερδών πρέπει να αφαιρείται από τα κέρδη ο τρέχων και ο αναγνωριζόμενος αναβαλλόμενος για την συγκεκριμένη χρήση φόρος εισοδήματος. Επιπρόσθετα , παρατηρούνται οι εξής περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να προκύπτει ζήτημα διανομής εσόδων:
  - ✓ Αναβαλλόμενος φόρος έσοδο, ο οποίος προκύπτει από ανακτήσιμες φορολογικές ζημιές,
  - ✓ Αναβαλλόμενος φόρος έσοδο, ο οποίος προκύπτει από την αναπροσαρμογή της φορολογητέας αξίας (και όχι λογιστικής) των ενσώματων παγίων, και
  - ✓ Αναβαλλόμενος φόρος έσοδο, ο οποίος προκύπτει από την μεταβολή του ισχύοντα φορολογικού συντελεστή.

Η Ε.Λ.Τ.Ε. στις παραπάνω περιπτώσεις αναγνωρίζει το δικαίωμα που έχουν οι επιχειρήσεις να διανείμουν τα εν λόγω έσοδα, αλλά συνιστά να διατηρούνται τα συγκεκριμένα κονδύλια ώστε να συμψηφιστεί με μελλοντικό φόρο εισοδήματος- έξοδο ή με τον ήδη αναγνωρισμένο φόρο εισοδήματος.

- Δ.Λ.Π. 11 «Συμβάσεις κατασκευής έργων » και Δ.Λ.Π. 18 «Έσοδα ». Τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών και τις συμβάσεις κατασκευής αναγνωρίζονται βάσει της ποσοστιαίας ολοκλήρωσης και μπορούν να διανεμηθούν, σύμφωνα με την Ε.Λ.Τ.Ε, ελεύθερα στη χρήση που αναγνωρίζονται.
- Δ.Λ.Π. 36 «Απομείωση Αξίας Στοιχείων Ενεργητικού » και Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Καταχώρηση και Αποτίμηση». Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. 36 και Δ.Λ.Π. 39 η αναστρεφόμενη ζημία καταχωρείται ως έσοδο στα αποτελέσματα χρήσεως αν το στοιχείο του Ενεργητικού απεικονίζεται στο κόστος κτήσεως του, ή καταχωρείται σε αύξηση του λογαριασμού της Καθαρής Θέσης «Αποθεματικό Επανεκτίμησης» αν το στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία. Για να αναγνωριστούν τα κέρδη από αναστροφές ζημιές, πρέπει η αναστροφή να αφορά ζημία που στο παρελθόν έχει αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα²⁴ . Σύμφωνα με την Ε.Λ.Τ.Ε. τα κέρδη που προκύπτουν από την παραπάνω περίπτωση μπορούν να διανεμηθούν, μετά την αφαίρεση του λόγου εισοδήματος στην χρήση που αναγνωρίζονται.

²⁴ Υπενθυμίζεται πως η ζημία απομείωσης καταχωρείται ως έξοδο στα αποτελέσματα χρήσεως, εκτός αν για το συγκεκριμένο πάγιο υπάρχει στην Καθαρή Θέση «αποθεματικό επανεκτίμησης», οπότε ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται μέχρι να εξισωθεί, και το ακάλυπτο ποσό της ζημίας βαρύνει τα αποτελέσματα.

Παρακάτω θα επιχειρηθεί να αναλυθεί πως θα αντιμετωπιστούν τα βασικότερα συστατικά στοιχεία της διάθεσης κερδών υπό το καθεστώς των Δ.Π.Χ.Π. Εν συνεχεία θα αναλυθούν οι γνωματεύσεις της Ε.Λ.Τ.Ε. για τα προκύπτοντα, από την τήρηση των διάφορων προτύπων, κέρδη.

8.4.1. Τακτικό Αποθεματικό

Η Ε.Λ.Τ.Ε. αποφάσισε πως το τακτικό αποθεματικό αποτελεί ένα λογιστικό μέγεθος το οποίο προκύπτει από την διάθεση των καθαρών κερδών μετά φόρων στον οικείο λογαριασμό του τακτικού αποθεματικού αφήνοντας συνεπώς αμετάβλητο το τελικό ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων. Επιπρόσθετα δεν παύουν να ισχύουν οι διατάξεις που ορίζουν το υποχρεωτικό χαρακτήρα του τακτικού αποθεματικού (1/3 του Μετοχικού Κεφαλαίου), ώστε να εξασφαλιστεί η εταιρεία έναντι ενδεχόμενων μελλοντικών ζημιολογών χρήσεων. Συνεπώς εφόσον ο σχηματισμός του αποθεματικού θα γίνει από πραγματοποιημένα κέρδη, η παρακράτηση του 5% των καθαρών κερδών χρήσεως θα γίνει από τα κέρδη που προκύπτουν από τα Δ.Π.Χ.Π. Τέλος, εξυπακούεται πως οι επιχειρήσεις που τηρούν τα Δ.Π.Χ.Π. εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα να σχηματίζουν τακτικά αποθεματικά πέραν του υποχρεωτικού ορίου που θέτει η ελληνική νομοθεσία του , δηλαδή του 1/3 του Μετοχικού Κεφαλαίου.

8.4.2. Μέρισμα

Αναφέρθηκε παραπάνω πως το ελάχιστο μέρισμα που υποχρεωτικά πρέπει να καταβάλει η επιχείρηση στους μετόχους από τα καθαρά κέρδη ,μετά βέβαια τον συμψηφισμό αυτών με ης ζημιές προηγούμενων χρήσεων και την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού, υπολογίζεται με δύο μεθόδους και καταβάλλεται το μεγαλύτερο μέρισμα που προκύπτει από αυτούς τους δύο υπολογισμούς. Οι δύο τρόποι περιλαμβάνουν αφενός το 6% του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου και αφετέρου το 35% των λογιστικών κερδών . Όσον αφορά τον δεύτερο τρόπο υπολογισμού, οι εταιρείες που τηρούν τα βιβλία τους με βάση τα Δ.Π.Χ.Π. ως λογιστικά κέρδη λαμβάνουν τα κέρδη που προκύπτουν από τα Δ.Π.Χ.Π. Επιπρόσθετα, πρέπει να αφαιρεθούν από τα καθαρά κέρδη και όλα τα αποθεματικά των οποίων η διανομή τους απαγορεύεται (τακτικό αποθεματικό, αποθεματικό καταστατικού).

8.4.3. Αφορολόγητο Αποθεματικό

Η Ε.Λ.Τ.Ε. επισημαίνει στο σχετικό της έγγραφο για την διανομή των κερδών των εταιριών που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. τον τρόπο υπολογισμό των αφορολογήτων αποθεματικών. Πιο συγκεκριμένα, τα αφορολόγητα αποθεματικά θα υπολογίζονται επί των λογιστικών κερδών με βάση τα Δ. Λ. Π. και όχι επί των φορολογικών κερδών. Αναλυτικότερα, θα πολλαπλασιάζεται το ποσοστό επί των κερδών που αναγνώριζε ο φορολογικός νομοθέτης για κράτηση αφορολογήτου αποθεματικού με τα κέρδη βάσει των Δ. Λ. Π. για να υπολογιστεί το τελικό ποσό για σχηματισμό του εν λόγω αποθεματικού. Τέλος, από τα κέρδη που προκύπτουν από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. πρέπει να μειωθούν οι ποσοτικοποιημένες παρατηρήσεις του ελεγκτή της επιχείρησης λόγω μη ορθής εφαρμογής των Δ.Λ.Π.

9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αναλύοντας το σύνολο των κανόνων και των θεωρητικών στοιχείων που διέπουν την έννοια των αποθεματικών, έγινε μια προσπάθεια να κατανοηθούν τα βασικότερα σημεία τους, ώστε να έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη γι' αυτά. Επιπλέον, μέσα από την παρούσα εργασία προσπαθήσαμε να αντιληφθούμε τα πιο πρακτικά θέματα που πλαισιώνουν την έννοια των αποθεματικών, όπως για παράδειγμα το λογιστικό και φορολογικό χειρισμό τους.

Ένα σημείο που παρουσιάστηκε εκτενώς στην παρούσα εργασία, είναι οι διάφοροι τρόποι διάκρισης των αποθεματικών. Όπως είδαμε παραπάνω, στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, υπάρχουν πολλοί τρόποι διάκρισης των αποθεματικών. Αναλόγως με το κριτήριο διαχωρισμού τους, τα αποθεματικά αποκτούν και διαφορετική ονομασία. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, κάθε ορισμός αναλύθηκε λεπτομερώς και με παράθεση παραδειγμάτων, ώστε να γίνει πλήρως κατανοητός στον αναγνώστη.

Στην παρούσα εργασία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε μια συγκεκριμένη κατηγορία αποθεματικών, που είναι τα αφορολόγητα αποθεματικά. Δεν αναλύθηκαν μόνο οι διατάξεις που ισχύουν σήμερα για τα αφορολόγητα αποθεματικά, αλλά παρουσιάστηκαν οι προϋποθέσεις δημιουργίας αφορολόγητου αποθεματικού όλων των αναπτυξιακών νόμων που ίσχυαν κατά καιρούς. Έτσι, μπορέσαμε να παρακολουθήσουμε τη διαχρονική εξέλιξη των αφορολόγητων αποθεματικών καθώς και τις αλλαγές που έγιναν από τον ένα αναπτυξιακό νόμο στον άλλον. Επιπλέον αναλύθηκε ιδιαίτερα η διανομή και η κεφαλαιοποίηση των αφορολόγητων αποθεματικών καθώς και ο φορολογικός χειρισμός τους, όχι μόνο σήμερα αλλά διαχρονικά.

Άλλο ένα σημείο στο οποίο δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην εργασία αυτή, είναι τα αποθεματικά και, πολύ περισσότερο, η διανομή κερδών υπό το καθεστώς των Δ.Λ.Π. Στο κεφάλαιο αυτό τονίστηκε ότι οι εισηγμένες εταιρείες που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. δεν καταργούν τον Ν.2190/1920 ούτε τις υπόλοιπες οδηγίες που ισχύουν για τη διανομή κερδών και τα αποθεματικά. Οι εταιρείες αυτές συνεχίζουν να τηρούν τους περιορισμούς του παραπάνω νόμου κατά τη διάθεση των κερδών. Αυτό που κάνουν τα Δ.Λ.Π. σε σχέση με τη διανομή των κερδών είναι η αποτίμηση των κερδών με διαφορετικό τρόπο.

Επιπλέον, αναλύθηκε η εισήγηση της Ε.Λ.Τ.Ε για τη διανομή των κερδών και παρουσιάστηκαν τα πρότυπα που εξέτασε η Ε.Λ.Τ.Ε. και από τα οποία μπορεί να προκύψουν κέρδη για τα οποία να μη συντρέχει λόγος πραγματοποίησής τους. Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν οι αποφάσεις της Ε.Λ.Τ.Ε. σχετικά με το χειρισμό του τακτικού αποθεματικού, του μερίσματος και του αφορολόγητου αποθεματικού υπό το καθεστώς των Δ.Λ.Π. Ειδικότερα, κατά τον υπολογισμό του τακτικού αποθεματικού και του πρώτου μερίσματος, οι εισηγμένες εταιρείες που εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π., θα συνεχίσουν να εφαρμόζουν τις διατάξεις των άρθρων 44 και 45 του Κ.Ν. 2190/1920 και του άρθρου 3 του Α.Ν. 148/1967. Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες αυτές θα κρατούν ετησίως το 5% των κερδών τους μέχρι το 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου τους για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Όσον αφορά τα μερίσματα, οι εταιρείες εξακολουθούν να διανέμουν ως πρώτο μέρισμα το μεγαλύτερο ποσό που προκύπτει από τους τρόπους υπολογισμού που υπαγορεύουν οι διατάξεις των άρθρων 44 του Κ.Ν.2190/1920 και 3 του Α.Ν.148/1967. Τέλος για το αφορολόγητο αποθεματικό αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού του, δηλαδή τα αφορολόγητα αποθεματικά θα υπολογίζονται επί των λογιστικών κερδών με βάση τα Δ. Λ. Π. και όχι επί των φορολογικών κερδών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γρηγοράκος Θεόδωρος, *Ανάλυση-Ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής), 11^η Έκδοση*, Εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα 2005.
- Γρηγοράκος Θεόδωρος, *Πρακτικό Βοήθημα Εφαρμογής του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, 12^η έκδοση*, Εκδόσεις Σακούλα, Αθήνα 2005.
- Ηλιόκαυτου Ι. Δημήτρη, *Πρακτικός οδηγός Ανωνύμων Εταιρειών, 12^η Έκδοση*, Εκδόσεις Ηλιόκαυτου Ε. & ΣΙΑ Ο.Ε., Αθήνα 2007.
- Καραγιάννης Δημήτρης, *Αφορολόγητα Αποθεματικά, Επιχορηγήσεις- Μετατάξεις, Μετατροπές- Συγχωνεύσεις, Λύσεις & Εκκαθαρίσεις Επιχειρήσεων στην πράξη, Α' έκδοση*, Θεσσαλονίκη 1996-1997.
- Μιχαλόπουλος Ν. Γεώργιος, *Δίκαιο εταιρειών Α.Ε., Ε.Π.Ε., Προσωπικές, 8^η Έκδοση*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2007.
- Νεγκάκης Ι. Χρήστος, *Λογιστική Εταιριών Θεωρία-Εφαρμογές*, εκδόσεις Σοφία, Θεσσαλονίκη 2006.
- Παπαδάτου Θ.-Πομόνης Ν., *Η λογιστική των Εμπορικών Εταιρειών, Εκδόσεις Σταμούλης*, Αθήνα 2004.
- Πασσιά Ι, *Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας*, Τόμος Β', Αθήνα, 1969.

- Ρουσσάκη Γ., *Η Ανώνυμος Εταιρεία και η Ειδική Ανώνυμος Ναυτιλιακή Εταιρεία*, Αθήνα, 1965.
- Ρόκας Ν., *Εμπορικές εταιρίες*, Αθήνα, 1990.
- Σακέλλης Ε.-Αναστασιάδης Ι., *Η διάθεση των κερδών των εταιριών: Διανομή και αποθεματικοποίηση κερδών από άποψη νομική, φορολογική, λογιστική*, Εκδόσεις Βρυκούς Ε.Ε., Πειραιάς 1993.
- Σακέλλης Ε., Αναστασιάδης Ι., *Φορολογία και διάθεση των κερδών και κίνητρα οικονομικής ανάπτυξης*, Εκδόσεις Βρυκούς, 1995.
- Σακέλλης Ε., *Τα αποθεματικά των Ανωνύμων Εταιρειών*, Αθήνα, 1980.
- Σακέλλης Ε., *Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα Δ.Λ.Π. με βάση το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο*, Εκδόσεις Σακέλλη, Αθήνα 2005.
- Σταυρόπουλος Α.- Βαζακίδης Α.- Τσόπογλου Σ., *Χρηματοοικονομική Λογιστική-Λογιστικό Σχέδιο*, Εκδόσεις Γραφικές Τέχνες Μέλισσα, Θεσσαλονίκη 2004.
- Τσιριντάνη Α., *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου, Τόμος Β'*, Αθήνα, 1964.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- *Elton - Gruber*, (1970), “Marginal Stockholders Tax Rates and the Clientele Effect”, *Review of Economics and Statistics*, Vol. 52, pp. 68-74.
- *Fama -Babiar*, (1968), “Dividend Policy: An Empirical Analysis”, *Journal of The American Statistical Association*, Vol.63, pp. 304-318.
- *Lintner*, (1956), “Distribution of Incomes of Corporations among Dividends, Retained Earnings and Taxes”, *American Economic Review*, Vol.46 pp. 97-113.
- *Litzenberger - Ramaswamy*, (1982), “The Effects of Common Stock Prices: Tax Effects or Information Effects?“, *Journal of Finance*, pp. 429-444.
- *Nakamura - Nakamura*, (1985), “Rational Expectations and the Firm's Dividend Behavior”, *Review of Economics and Statistics*, pp. 606-615.
- *Franks - Mayer*, (1996), “Hostile Takeovers and the correction of managerial failure”, *Journal of Financial Economics*, Vol.410, pp. 163-181.

ΛΙΟ ΤΟ INTERNET

- www.in.gr
- www.kathimerini.gr
- www.fle.gr
- www.logistis.gr
- www.e-forologia.gr
- www.taxheaven.gr